

# Jaarverslag 2011



Diergezondheidszorg Vlaanderen

# Inhoud

3	Voorwoord
<b>4</b>	<b>Algemene informatie</b>
5	Missie en waarden
6	Strategische doelstellingen
9	Organisatiestructuur
11	Bestuurs- en adviesorganen
16	Tijdljn 2011
<b>18</b>	<b>Operationele activiteiten</b>
19	Unit Identificatie & Registratie (I&R)
27	Unit Laboratorium
34	Unit Services
<b>58</b>	<b>Ondersteunende activiteiten</b>
59	Afdeling Personeelszaken
61	Afdeling Financiën
63	Afdeling ICT
66	Kwaliteit
68	Communicatie
<b>70</b>	<b>Bijlagen</b>
71	Publicaties
74	Lijst afkortingen
75	Contactgegevens
76	Colofon

# ■ Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2011 van Diergezondheidszorg Vlaanderen (DGZ). Dit document is in de eerste plaats bestemd voor de leden van de algemene vergadering en voor de rechtstreeks bij DGZ betrokken externe partijen. Het wordt ter gelegenheid van de jaarlijkse statutaire algemene vergadering aan de leden gepresenteerd.

De absolute uitdaging voor DGZ in 2011 was zoveel mogelijk Vlaamse rundveehouders te begeleiden naar een IBR-statuut tegen 5 januari 2012. Dankzij de gedreven inzet van iedereen binnen DGZ en de vlotte samenwerking met de Vlaamse dierenartsen en rundveehouders zijn we in ons opzet geslaagd.

Dat de Vlaamse veehouders onze aanpak weten te waarderen, blijkt ook uit het grote succes van het abortus- en het aankoopprotocol. Voor de varkens- en de pluimveesector werden er eveneens belangrijke stappen gezet om de dienstverlening aan deze sectoren te optimaliseren en uit te breiden.

Ook op bestuurlijk vlak was 2011 een belangrijk jaar: er werden zestien nieuwe leden verkozen in de algemene vergadering van DGZ en we namen afscheid van drie leden van de raad van bestuur, die uiteraard vervangen werden door drie nieuwe gezichten. Na acht jaar zette het duo Lambert Janssen en Odette Van Hamme respectievelijk als voorzitter en ondervoorzitter een stapje terug. Ondergetekende werd door de raad van bestuur verkozen als nieuwe voorzitter, Lambert Janssen als ondervoorzitter.

Ook de adviescommissies voor herkauwers, varkens en pluimvee werden opnieuw samengesteld, grotendeels met vertegenwoordigers voorgedragen door de landbouworganisaties. Zij krijgen een belangrijke rol in het adviseren van de raad van bestuur en het management over wat er leeft binnen de verschillende sectoren. Concreet moet deze klankbord- en advieswerking leiden tot nieuwe voorstellen van activiteiten of programma's die DGZ kan aanbieden aan de Vlaamse veehouders.



De raad van bestuur nam in 2011 de beslissing om op termijn van drie naar twee sites te evolueren, waarbij duidelijk het signaal gegeven wordt dat we in heel Vlaanderen zichtbaar willen blijven. Dit betekent concreet dat we opteren voor een vestiging in het oosten (Lier) en een vestiging in het westen (Torhout). Deze beslissing kadert in het streven van het bestuur, de directeur, het managementteam en de medewerkers om de werking van DGZ verder te optimaliseren en zo onze dienstverlening aan de veehouders, dierenartsen, andere klanten en externe partijen zo klantvriendelijk en efficiënt mogelijk te organiseren.

**Marcel Heylen**

Voorzitter raad van bestuur van DGZ



# ALGEMENE INFORMATIE



- 5 **Missie en waarden**
- 6 **Strategische doelstellingen**
- 9 **Organisatiestructuur**
- 11 **Bestuurs- en adviesorganen**
- 16 **Tijdslijn 2011**

## ■ Missie en waarden

Het herijken van de missie van DGZ heeft plaatsgevonden in 2009. De missie luidt als volgt:

DGZ is dé betrouwbare partner van de Vlaamse veehouder om met gezonde dieren op duurzame wijze veilig voedsel te produceren.

DGZ wil dit realiseren door:

- het aanbieden van hoogkwalitatieve diensten en producten;
- het verzorgen van de brugfunctie tussen de veehouder en de overheid;
- betrokkenheid in de samenwerking tussen de veehouder, de dierenarts en de medewerkers.

In hetzelfde traject zijn eveneens de **kernwaarden** van DGZ bediscussieerd en vastgelegd. Deze zijn:

- integriteit;
- betrouwbaarheid;
- transparantie;
- ondersteunend.

De strategische doelstellingen, de jaarplannen en de dagelijkse operationele activiteiten worden permanent getoetst aan deze uitgangspunten. Het vereist een niet mis te verstaan engagement en een grote discipline van alle leden, bestuurders, medewerkers en partners van DGZ om te allen tijde volgens deze principes te werken.

## ■ Strategische doelstellingen



In het meerjarenbeleidsplan heeft DGZ haar strategische doelstellingen voor 2010 tot en met 2012 vastgelegd. Zij vormen de leidraad en het fundament voor de operationele plannen binnen de organisatie.

### 1. Gezonde financiële ontwikkeling

- In 2011 is blijvend aandacht besteed aan het verder **beheersbaar maken van de kosten**, het tijdig uitwerken van de begroting 2012 en het verbeteren van de **financiële planning en controle** in het algemeen.
- Het uitbouwen van het steeds meer gediversifieerde pakket van producten en diensten dat DGZ levert aan tal van verschillende partijen, vereist dat de financiële impact van die activiteiten ook nauwgezet kan worden opgevolgd en gestuurd. Om hierin verbetering aan te brengen zijn in 2011 aanvullende middelen en nieuwe tools ingezet, die in 2012 hun concrete vruchten zullen afwerpen.
- Een belangrijke onzekerheidsfactor bij het opmaken van de begroting voor 2011 was de wijze waarop de rundveehouder zou reageren op de verplichting om tegen begin 2012 te beschikken over een IBR-statuuut. Inmiddels is gebleken dat de potentieel zeer omvangrijke impact hiervan op de financiële resultaten van 2011 redelijk beheersbaar is gebleken, mede dankzij goed overleg met alle betrokken externe partijen, maar ook dankzij het grote engagement van de medewerkers.

## 2. Verankeren van de bedrijfszekerheid

- 2011 was het eerste jaar waarin is gewerkt op basis van de meerjaren-overeenkomst (2011-2015) die eind 2010 is afgesloten met het FAVV. Het is zonder twijfel moeilijk geweest om op een aantal onderdelen de juiste balans te vinden tussen enerzijds de beschikbare financiële en menselijke middelen en anderzijds de gewenste output aan geleverde diensten. Niettemin biedt de vijfjarenovereenkomst met de 24 onderliggende subovereenkomsten (zie overzicht p 57) voor DGZ voldoende houvast om ook voor de komende jaren de kernactiviteiten op een hoogkwalitatieve wijze invulling te blijven geven en tezelfdertijd verder aan de toekomstige weg te timmeren.
- Met de steun van de FOD Volksgezondheid, de Raad van het Fonds en de landbouworganisaties is overigens ook een steviger basis van samenwerking gelegd, die zich heeft vertaald in initiatieven om nieuwe en vernieuwde programma's ten dienste van de sector mee financieel te ondersteunen. Daardoor is het voor DGZ mogelijk geweest om in 2011 een meer prominente rol te spelen in de begeleiding van de veehouders en de dierenartsen bij het invullen van hun behoeften, maar ook hun plichten op het terrein van het beheersen van dierziekten.
- De dienstverlening van DGZ is sterk afhankelijk van het goed en stabiel functioneren van de ondersteunende IT-systemen. In 2011 zijn dienaangaande geen grote problemen aan de orde

geweest. Het blijft echter een belangrijk aandachtspunt om de IT-kennis en -kunde binnen de organisatie zelf nog te versterken en daardoor de afhankelijkheid van derden te reduceren.

## 3. Vergroten van de markt- en klantgerichtheid

- De nadrukkelijke doelstelling van DGZ blijft om **nog beter aansluiting te vinden bij de behoeften van de opdrachtgevers, de veehouders en andere klanten**, en een grotere toegevoegde waarde te leveren aan de sector. Het bevorderen van samenwerking, zowel intern bij DGZ als extern met de partners, is een cruciale voorwaarde om verder succesvol te kunnen opereren.
- In 2011 is de ingezette beleidslijn om DGZ dichter te positioneren bij de veehouders doorgetrokken. Zo zijn er nadrukkelijke inspanningen geleverd om de betrokkenheid van de veehouders te vergroten o.a. door het vernieuwen en verjongen van de bestuurlijke onderbouw in de algemene vergadering en door het versterken van de adviesverlenende input vanuit de vernieuwde sectorale adviescommissies.
- Ook in de externe communicatie is hieraan vorm en invulling gegeven via de vernieuwde website, de elektronische nieuwsbrieven en de aanwezigheid op beurzen.
- Samen met een grotere aanwezigheid van programmadienartsen op het terrein, moet dit de **zichtbaarheid en toegankelijkheid van DGZ vergroten**.

## 4. Verbeteren van de efficiëntie

Zowel de unit I&R als de unit Laboratorium verrichten grote hoeveelheden analoge handelingen op een sterk gestandaardiseerde wijze. De veehouder en de overheid vragen echter steeds meer flexibiliteit in de dienstverlening, dit voor een zo laag mogelijke prijs en zonder in te boeten aan kwaliteit.

De grote investeringen die de afgelopen jaren zijn gebeurd in de re-engineering van Sanitel en de interne systemen van DGZ hebben in 2011 voor I&R geleid tot aantoonbare efficiëntieverbetering, die zich vertaalt in het kunnen uitvoeren van meer opdrachten met minder mensen. Voor de laboratoriumactiviteiten hebben de vele programmawijzigingen binnen het in 2010 vernieuwde sanitair beleid nog uitermate veel inspanningen gevergd in 2011 om tot een nieuwe balans in de werking te komen. Rekening houdend met de aanzienlijk grotere diversiteit en flexibiliteit die door de klanten en opdrachtgevers is vereist, mag het resultaat van 2011 tot een zekere tevredenheid stemmen. Met verdere automatisering en informatisering als hefboom, zal de efficiëntie ook hier nog zichtbaar kunnen toenemen.

Binnen de unit Services is er sprake van verdere uitbouw van de dienstverlening, zowel naar de overheid als opdrachtgever als naar de veehouders en dierenartsen als directe belanghebbenden. Efficiëntie bestaat er hier vooral in om de diverse programma's derwijze te ontwikkelen dat er zo veel mogelijk toegevoegde waarde naar de eindgebruiker kan gebracht worden voor zo weinig mogelijk euro's.

## 5. Dierengezondheidszorg meer richten naar preventie

De veehouder vraagt niks beter dan met zo gezond mogelijke dieren te kunnen werken. Vanuit bedrijfseconomisch standpunt is dat een vereiste, want dierziekten kosten handenvol geld. Maar ook vanuit maatschappelijk standpunt is het een voorwaarde om te kunnen en te mogen blijven produceren. Nutsdieren worden immers gehouden met het oog op de voedselproductie, waaraan vanuit de maatschappij terecht zeer hoge kwaliteitseisen gesteld worden.

Bijkomend is het werken met gezonde dieren een zaak van dierenwelzijn.

De eerstelijnsdierengezondheidszorg treedt vandaag in eerste instantie nog curatief op.

DGZ heeft als partner van de veehouder én van de overheid als doel om – via vernieuwde monitoringprogramma's – een zichtbare bijdrage te leveren om geleidelijk de benadering van dierengezondheidszorg te verschuiven van curatief naar preventief.

Verder in dit jaarverslag is uitvoerig toegelicht welke programma's in dit

kader zijn opgezet en hoeveel inspanningen daarvoor zijn geleverd. In 2011 zijn vooral voor de sector herkauwers grote stappen voorwaarts gezet met o.a. het abortusprotocol, het aankoopprotocol, het IBR-programma en het paratuberculoseprogramma.

Maar ook voor de andere sectoren is de aanzet tot nieuwe initiatieven gevormd. Het verder concretiseren daarvan zal de komende jaren volgen in goede afstemming met de brede waaier aan opdrachtgevers van DGZ.



*“De nadrukkelijke doelstelling van DGZ blijft om nog beter aansluiting te vinden bij de behoeften van de opdrachtgevers, de veehouders en andere klanten, en een grotere toegevoegde waarde te leveren aan de sector. Het bevorderen van samenwerking, zowel intern bij DGZ als extern met de partners, is een cruciale voorwaarde om verder succesvol te kunnen opereren.”*

**Denis Volckaert, Directeur**



## ■ Organisatiestructuur



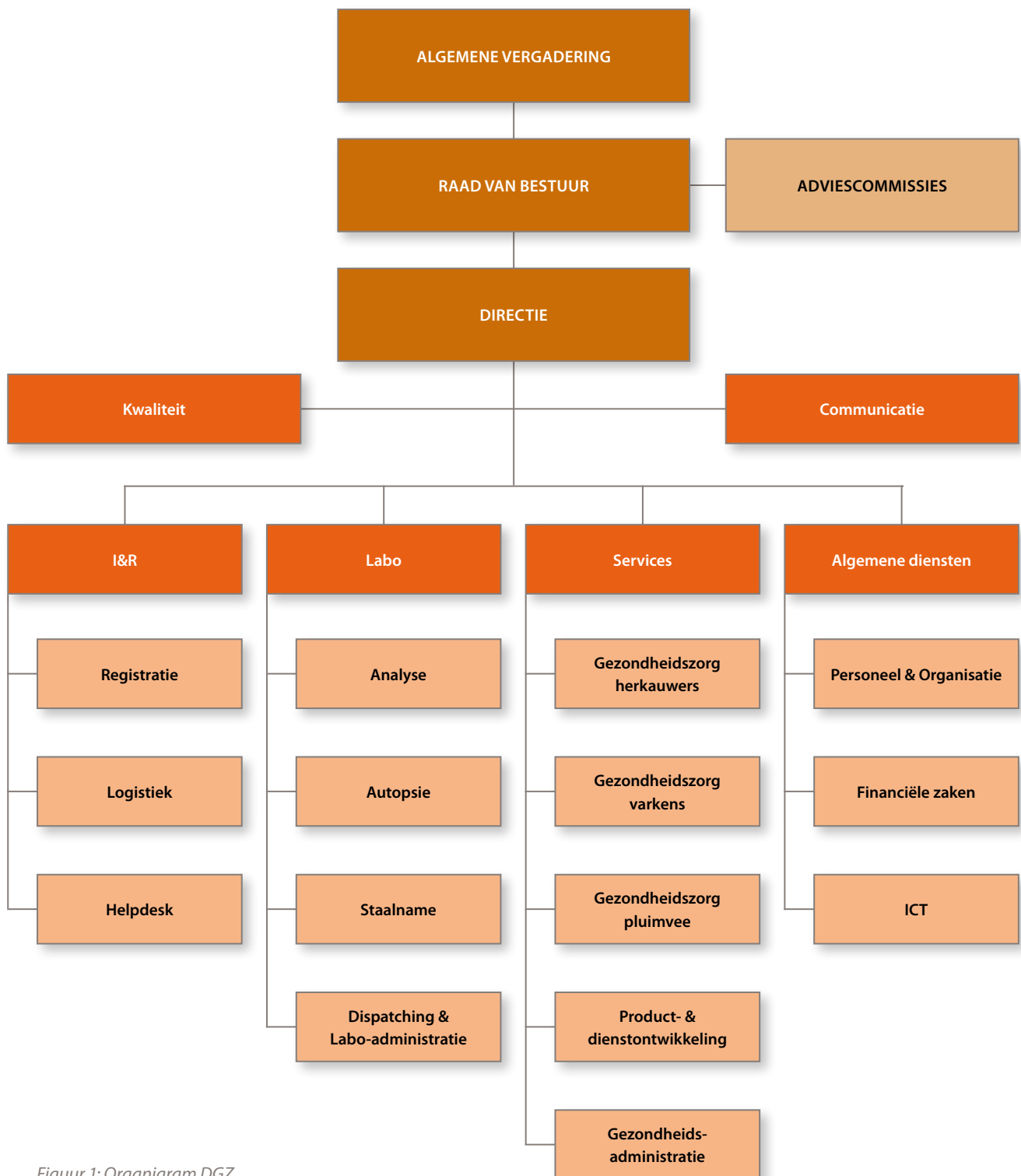
DGZ is een vzw die bestuurd wordt door een raad van bestuur die bestaat uit 15 veehouders. Deze veehouders vertegenwoordigen de drie hoofdsectoren, namelijk herkauwers, varkens en pluimvee, en zijn allen actief in de Vlaamse regio.

De algemene vergadering bestaat uit 50 actieve veehouders, die eveneens deze drie sectoren vertegenwoordigen. De samenstelling van de algemene vergadering is ter gelegenheid van de algemene vergadering van mei 2011 in belangrijke mate vernieuwd (zie verder).

De dagelijkse leiding van DGZ is in handen van de directeur en de vier unitmanagers, respectievelijk verantwoordelijk voor de unit Identificatie & Registratie (I&R), Laboratorium, Services en Algemene Diensten.

De organisatiestructuur is in de loop van 2011 niet gewijzigd. Halverwege 2010 is de huidige vorm vastgelegd. Toen was

vooral het omvormen van de voormalige unit DEO (diergeneeskundige & epidemiologische ondersteuning) tot de unit Services vernieuwend. Inmiddels heeft deze unit haar plaats in de organisatie nadrukkelijk duidelijker weten te verankeren: zij richt zich in allereerste instantie op de begeleiding van de veehouders en de dierenartsen in het kader van de diergeneeskundige programma's. In 2011 is de waarde daarvan ten volle gebleken met als meest opvallend speerpunt het traject van het IBR-programma voor de rundveehouderij. DGZ is onder meer daardoor veel meer tastbaar en zichtbaar aanwezig geweest op het terrein.



Figuur 1: Organigram DGZ

## Bestuurs- en adviesorganen

### Directiecomité

vlnr: Denis Volckaert, Odette Van Hamme, Veerle Ryckaert, Sigrid Stoop, Luc Vanstraelen, Els Scheir (directieassistente), Lambert Janssen, Mia Vanrobaeys, Robin Houbaert



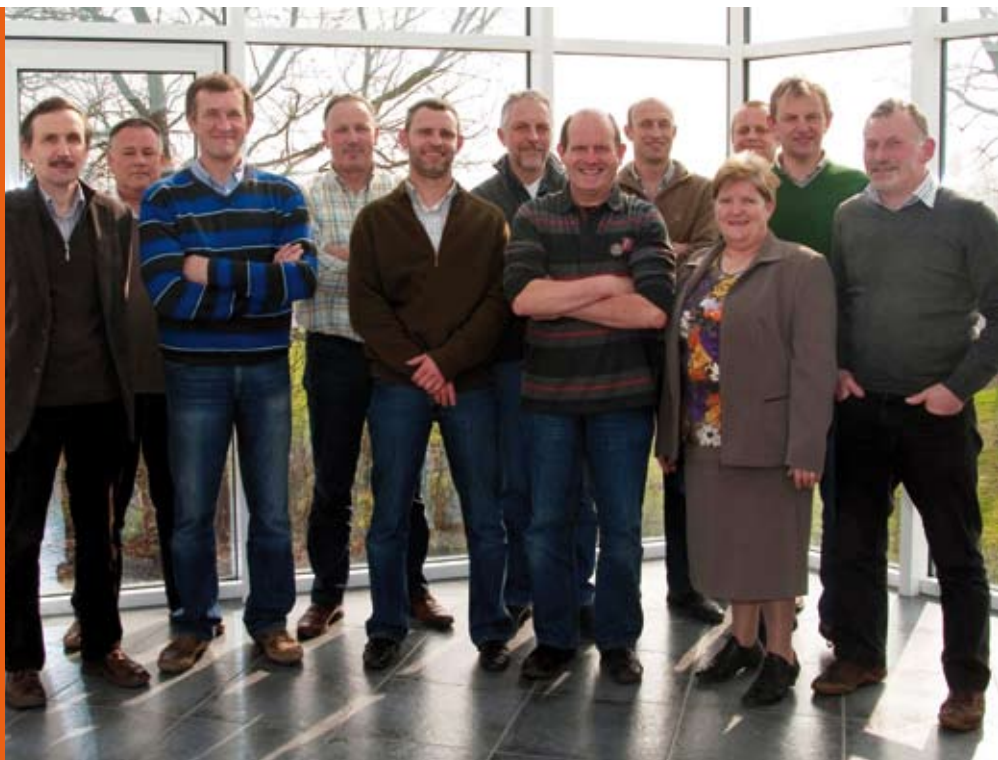
Het directiecomité van DGZ bestaat uit het managementteam, en de voorzitter en ondervoorzitter van de raad van bestuur. Dit comité vergaderde in 2011 maandelijks.

#### Leden van het directiecomité:

- Denis Volckaert, directeur
- Veerle Ryckaert, unitmanager Identificatie & Registratie (I&R)
- Mia Vanrobaeys, unitmanager Laboratorium
- Sigrid Stoop, unitmanager Services
- Robin Houbaert, manager Algemene Diensten
- Luc Vanstraelen, teamleider P&O en secretaris van de vzw
- Marcel Heylen, voorzitter raad van bestuur (vanaf juni 2011)
- Lambert Janssen, voorzitter raad van bestuur (tot mei 2011), ondervoorzitter (vanaf juni 2011)
- Odette Van Hamme, ondervoorzitter raad van bestuur (tot mei 2011)

## Raad van bestuur

Vooraan vlnr: Denis Volckaert, Luc Van Biesen, Raf Jonckers, Marcel Heylen, Odette Van Hamme, Marnix De Zutter  
Achteraan vlnr: Luc Vanstraelen, Lieven Ryckewaert, Kees van den Hout, Rik Claeys, Luc Van Dommelen, Franky Annys  
(ontbreken op de foto: Lambert Janssen, Willy De Vloo, Luc Mouton, Frans Smets, Hendrik Vandamme)



De raad van bestuur, die vergaderde met dezelfde frequentie als het directiecomité, heeft in 2011 bijzondere aandacht besteed aan volgende onderwerpen:

- het financieel beleid, de opvolging van de jaarrekeningen 2010 en 2011;
- het meerjarenbeleidsplan 2010-2012;
- het opvolgen van de voortgang in en de implementatie van de jaarplannen;
- het opvolgen van de verdere ontwikkelingen rondom Veeportaal;
- het nieuwe KB Identificatie en Registratie voor de rundersector en het ontwerp KB retributies;
- het opvolgen van de ontwikkelingen in het kader van de programma's IBR, paratuberculose en BVD;
- het opvolgen van de overeenkomsten met de overheid (FAVV en FOD Volksgezondheid) en de projecten in samenwerking met diverse partijen;
- de voorstellen tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement;
- de gedeeltelijke vernieuwing van de samenstelling van de algemene vergadering, de raad van bestuur en de adviescommissies;
- het huisvestingsdossier, waaronder de voorbereiding van de verkoop van de site Alken, het overleg aangaande de onteigening door NMBS/Infrabel te Drongen en de verbouwingsplannen voor Lier;
- de samenwerking met partner MCC te Lier;
- het ondernemingsplan en de begroting 2012.

De raad van bestuur is gedeeltelijk vernieuwd ter gelegenheid van de algemene vergadering van 31 mei 2011, nadat in de algemene vergadering van januari 2011 de statuten en het huishoudelijk reglement waren aangepast om beter aan te sluiten bij de actuele situatie van de organisatie en haar omgeving. Tegelijkertijd zijn ook 16 van de 50 leden van de algemene vergadering uitgetreden en zijn er evenveel nieuwe leden verkozen. Ook de samenstelling van de adviescommissies werd in het najaar 2011 sterk vernieuwd en op onderdelen zelfs uitgebreid. De huidige veehoudersleden werden allemaal opnieuw of nieuw voorgedragen door de beide landbouworganisaties. De voorgedragen adviseurs van de dierenartsenverenigingen zetelen voortaan ook in de adviescommissie per sector, terwijl de afzonderlijke adviescommissie dierenartsen is vervallen. Het gevolg van dit alles is een duidelijke verjonging van de bestuurlijke opbouw van DGZ, én een steviger verankering met de hedendaagse veehouderij.

#### Leden van de raad van bestuur:

- Marcel Heylen, voorzitter (vanaf juni 2011), rundveehouder, Geel
- Lambert Janssen, voorzitter (tot mei 2011), ondervoorzitter (vanaf juni 2011), varkenshouder, Maaseik
- Odette Van Hamme, ondervoorzitter (tot mei 2011), rundveehoudster, Eeklo
- Franky Annys, varkens- en rundveehouder, Slijpe
- Rik Claeys, varkens- en rundveehouder, Leffinge
- Marnix De Zutter, rundveehouder, Sint-Jan-in-Eremo
- Frans Geldof, pluimveehouder en serviceverlener pluimveesector, Poperinge, vanaf juni 2011 vervangen door Willy De Vloo, pluimveehouder, Veurne
- Alfons Gios, varkenshouder, Herenthout, vanaf juni 2011 vervangen door Luc Van Dommelen, varkenshouder, Turnhout
- Karel Jonckers, rundveehouder, Wommersom, vanaf juni 2011 vervangen door Raf Jonckers, rundveehouder, Wommersom
- Luc Mouton, pluimveehouder, Knesselare
- Lieven Ryckewaert, rundveehouder, Harelbeke
- Frans Smets, pluimveehouder, Kasterlee
- Luc Van Biesen, varkenshouder, Lebbeke
- Kees van den Hout, rundveehouder, Neeroeteren
- Hendrik Vandamme, rundveehouder, Oostende

## Algemene vergadering



De algemene vergadering bestaat uit de leden van de raad van bestuur aangevuld met:

- Jan Adriaensen, rundveehouder, Rijkevorsel
- Lut Bellegeer, rundveehouder, Lo-Reninge
- Roger Boonen, rundveehouder, Meerhout
- Nic Cattebeke, rundveehouder, Heule
- Christiane Cobbaert, rundveehouder, Jabbeke
- André D'Eer, rundveehouder, Kruike
- André De Busschop, rundveehouder, Bilzen
- Carla De Schryvere, varkenshoudster, Koekelare
- Chantal De Stoop, rundveehouder, Machelen
- Dirk Févery, varkenshouder, Uitkerke
- Anita Gagelmans, pluimveehouder, Wuustwezel
- Etienne Hamerlinck, rundveehouder, Evergem
- Philip Huysman, varkenshouder, Evergem
- Filip Lafaut, pluimveehouder, Brugge
- Geert Laureys, pluimveehouder, Lokeren
- Robert Lietaer, rundveehouder, Maarkedal
- Laurens Melis, varkenshouder, Veurne
- Tom Mertens, varkenshouder, Meer
- Stefaan Moens, rundveehouder, Lebbeke
- Tony Parren, pluimveehouder, Kinrooi-Kessenich
- Rik Persyn, rundveehouder, Wingene
- Willy Puttevels, varkenshouder, Tielt-Winge
- Dirk Segers, pluimveehouder, Arendonk
- Jacques Serroen, varkenshouder, Staden
- Hilde Uleyn, rundveehouder, Hooglede
- Kris Van de Perre, kalverhouder, Kasterlee
- Rita Van Den Bossche-Mathijs, rundveehouder, Kaprijke
- Dominique Van Den Keybus, rundveehouder, Halle
- Erna Van Olmen, kalverhouder, Vorselaar
- Bart Vander Linden, rundveehouder, Horebeke
- Jozef Vanoverbeke, varkenshouder, Diksmuide
- Marc Verheghe, rundveehouder, Watervliet
- Guy Verhelst, pluimveehouder, Sint-Denijs
- Thierry Vermeire, rundveehouder, Vlissegem
- Livinus Volcke, kalverhouder, Ichtegem

## Adviescommissies

### Adviescommissie Plumvee

- Luc Ally, Deinze
- Danny Coulier, Alveringem
- Koen De Cock, Baaigem
- Nick De Smet, Pittem
- Joost Dewicke, Nieuwpoort
- Anita Gagelmans, Wuustwezel
- Filip Ghekiere, Wevelgem
- Ivan Haeck, Wingene
- Johan Kimpe, Langemark
- Filip Lafaut, Brugge
- Geert Laureys, Lokeren
- Patrick Nijst, Lanaken
- Tonny Parren, Kinrooi
- Dirk Segers, Arendonk
- Frans Smets, Kasterlee
- Geert Van Den Abeele, Geel  
*(technisch adviseur)*
- Eric Van Meervenne, Merchtem
- Herman Van Oeckel, Kasterlee
- Johan Venken, Schoten  
*(technisch adviseur)*
- Guy Verhelst, Sint-Denijs
- Wouter Wytinck, Leuven  
*(technisch adviseur)*

### Adviescommissie herkauwers

- Eric Boussery, Kemmel
- Nic Cattebeke, Heule
- Danny Coomans, Geel  
*(technisch adviseur)*
- Raphael De Paepe, Issegem
- Marnix De Zutter, Sint-Jan-in-Eremo
- Geert Declercq, Oostkamp
- Eddy Defruyt, Leke *(technisch adviseur)*
- Anita Haest, Brecht
- Luc Huybrechts, Oud-Turnhout
- Karen Lievens, Welle
- Lieven Ryckewaert, Harelbeke
- Joris Schelfhout, Sint-Amands
- Jan Van Crombrugge, Kasterlee
- Kees van den Hout, Neeroeteren
- Dominique Van den Keybus, Halle
- Tom Van Nespen, Vrasene
- Erna Van Olmen, Vorselaar
- Rianne van Tilburg, Brecht
- Joren Vancoppenolle, Diksmuide
- Guy Vandepoel, Leuven  
*(technisch adviseur)*
- Jos Vanderperre, Steenhuffel
- Leo Verwimp, Poppel
- Hubert Willems, Roeselare  
*(technisch adviseur)*
- Lydie Wuyts, Herent

### Adviescommissie Varkens

- Bert Bohnen, Leuven  
*(technisch adviseur)*
- Paul Cerpentier, Stekene
- Domien Cornette, Poperinge
- Marnix Dejaeghere, Ieper
- Karel Devreese, Reninge
- Alfons Gios, Herenthout
- Neel Gorssen, Bocholt
- Filip Huysman, Evergem
- Luc Ingels, Lembeke
- Kristof Janssens, Temse
- Tom Mertens, Meer
- Jozef Pollentier, Gistel
- Jacques Serroen, Staden
- Hilde Uley, Hooglede
- Luc Van Biesen, Lebbeke
- Franky Van De Vijver, Beervelde
- Luc Van Dommelen, Turnhout
- Franky Vanroose, Koekelare
- Hubert Willems, Roeselare  
*(technisch adviseur)*

# Tijdslijn 2011

JANUARI	FEBRUARI	MAART	MEI	JUNI
<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Het nieuwe aankoopprotocol wordt operationeel. Daarmee heeft de rundveehouder een middel ter beschikking om op eenvoudige en relatief goedkope wijze de risico's van insleep van ziekten bij aankoop van runderen te beperken. Het protocol zal in de loop van het jaar bijzonder succesvol blijken te zijn, waarmee voldoende bewezen wordt dat het aan een daadwerkelijke behoefte van de veehouders invulling geeft.</li> <li>▶ DGZ neemt deel aan Agriflanders in Gent en heeft er gedurende vier dagen een stand die bijzonder druk bezocht wordt door veehouders en andere belanghebbenden.</li> <li>▶ De algemene vergadering keurt de voorstellen tot statuutwijzigingen goed, waardoor de vernieuwde samenstelling van de algemene vergadering en de adviescommissies in de loop van 2011 geïmplementeerd kan worden. Tezelfdertijd worden ook het ondernemingsplan en de begroting 2011 goedgekeurd.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ De ministerraad geeft formele goedkeuring aan de meerjarenovereenkomst 2011-2015 tussen FAVV, DGZ en ARSIA. Deze overeenkomst is van uiterst groot belang voor DGZ omdat het strategisch partnerschap van DGZ met het FAVV hierdoor voor de langere termijn wordt verankerd.</li> <li>▶ Het KB IBR wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Na vijf jaar vrijwillige IBR-bestrijding is daarmee de wettelijke basis gelegd voor het verplichte IBR-statuuut voor alle rundveebedrijven vanaf januari 2012. Voor DGZ betekent dit de fundering voor een van de meest omvangrijke actieplannen in werkjaar 2011. De voorbereidingen voor dit programma liepen uiteraard al veel langer.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ De geavanceerde rapportering via Cognos is met succes opgestart en zal ook op korte termijn al leiden tot verbeterde rapporten voor de externe en interne gebruikers.</li> <li>▶ Het nieuwe KB Identificatie en Registratie van Runderen wordt ondertekend. Het vorige KB dateert alweer van 1997 en was op diverse punten achterhaald als gevolg van de verdere digitalisering en automatisering in de sector, gekoppeld aan een veel grotere autocontrole.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ De algemene vergadering keurt de jaarrekening en het activiteitenverslag 2010 goed.</li> <li>▶ 16 van de 50 leden van de algemene vergadering worden nieuw verkozen, evenals 3 nieuwe bestuurders.</li> <li>▶ Marcel Heylen wordt verkozen als nieuwe voorzitter van DGZ. Lambert Janssen wordt ondervoorzitter.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ De nieuwe website van DGZ wordt gelanceerd, evenals de nieuwe elektronische nieuwsbrief. In de loop van de eerste week wordt de website bijna 15.000 maal bezocht door meer dan 8.000 unieke bezoekers. Ook de nieuwe elektronische nieuwsbrief kent een groot succes.</li> <li>▶ Een delegatie van DGZ, ARSIA en FAVV bezoekt de oormerkproducent Allflex in Vitré (Frankrijk) en stelt er de ontwikkelingen vast in het kader van elektronische identificatie.</li> </ul>





JULI	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Een grote Belgische delegatie, waaronder enkele medewerkers van DGZ, bezoekt het Landeskontrollverband Rheinland-Pfalz (Duitsland) met het oog op de voorbereiding van een mogelijk BVD-bestrijdingsprogramma in België.</li> <li>▶ Het laboratorium van DGZ introduceert twee nieuwe diagnostische testen, een eerste voor de diagnose van Giardia (veroorzaker van o.a. diarree) waarvan veel nut wordt verwacht voor de kalvesector en een tweede voor het opsporen van <i>Salmonella</i>-antistoffen in bloed- en melkstalen (veroorzakers van darminfecties) van belang voor de rundveesector.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ DGZ neemt voor het eerst deel aan de Werktuigendagen te Oudenaarde. Alleen al door de vele contacten naar aanleiding van het volop lopende IBR-programma mag deze deelname succesvol genoemd worden.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Het in 2009 geïntroduceerde abortusprotocol barst uit zijn voegen door de massale respons en moet daarom noodgedwongen wat herschikt worden om het betaalbaar te houden voor DGZ en de cofinancierende overheden.</li> <li>▶ DGZ mag zich voor de unit Identificatie &amp; Registratie de trotse bezitter noemen van een vernieuwd ISO 9001-certificaat geldig tot oktober 2014.</li> <li>▶ De unit Laboratorium mag tevreden terugblikken op vier succesvol verlopen auditdagen in het kader van ISO 17025 van BELAC.</li> <li>▶ De nieuwe adviescommissies voor elk van de sectoren (herkauwers, varkens en pluimvee) worden geïnstalleerd.</li> <li>▶ DGZ neemt deel aan Expovet in Flanders Expo, Gent, en staat er opnieuw tal van dierenartsen en andere klanten te woord.</li> <li>▶ België verwerft de aujeszkvrije status.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Er wordt een akkoord bereikt met de sector aangaande een nieuw, vereenvoudigd paratuberculoseprogramma dat tot een hogere deelname moet leiden.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Het Schmallenbergvirus wordt ontdekt en DGZ speelt een zeer belangrijke rol in het snel verder in beeld brengen van het virus in de Belgische schapen- en runderpopulatie.</li> <li>▶ De veehouders kunnen nu ook gebruik maken van Veeportaal voor het melden van de verplichte voedselketeninformatie (VKI).</li> <li>▶ DGZ neemt deel aan Agribex in Brussel. Verschillende DGZ-medewerkers en -bestuurders staan er ten dienste van de talrijke bezoekers voor het beantwoorden van al hun vragen. Tezelfdertijd worden er vier veehouders in de bloemetjes gezet: drie IBR-deelnemers van het eerste uur en de 1.000ste varkenshouder die zich geregistreerd heeft voor Veeportaal.</li> <li>▶ De IBR-bestrijding zet alle zeilen bij om de rundveehouders te helpen bij het behalen van het vereiste statuut tegen de vooropgezette deadline van begin januari 2012. Op 31 december mag men het geweldige traject verregaand geslaagd noemen: meer dan 90 procent van de rundveehouders die staan voor ruim 95 procent van de gehele Vlaamse rundveestapel hebben een geldig statuut verworven.</li> </ul>



# 2

## OPERATIONELE ACTIVITEITEN



### 19 **Unit Identificatie & Registratie**

19 Kerncijfers 2011

20 Focus: Veeportaal blijft groeien

25 Overzicht overige activiteiten 2011

### 27 **Unit Laboratorium**

27 Kerncijfers 2011

31 Overzicht activiteiten 2011

32 Focus: DGZ en MCC bouwen een in traditie verankerde samenwerking verder uit

33 Units Labo en Services werken samen om problemen met zeugen op te lossen

### 34 **Unit Services**

34 Overzicht activiteiten 2011

43 Focus rundvee: DGZ zet intensief in op IBR-bestrijding

48 Focus varkens: *Salmonella* Choleraesuis voor het eerst geïsoleerd in België

51 Focus pluimvee: Wormbesmettingen bij leghennen in niet-kooihuisvesting

54 Focus kleine herkauwers: Wormen - Wormcontrole - Ontwormen - Wormresistentie

56 Afdeling Product- en Dienstontwikkeling (PDO)

## Unit Identificatie & Registratie

### Kerncijfers 2011

We stellen vast dat het aantal beslagen in de Vlaamse regio in 2011 verder is afgenomen voor de verschillende sectoren. T.o.v. 2010 daalde het aantal beslagen voor rundvee met 7,2 procent; voor vleeskalveren bedroeg de daling 1,7 procent, voor varkens 0,8 procent, voor pluimvee 0,8 procent, voor loopvogels 10 procent en voor kleine herkauwers ten slotte 4,5 procent.

Wat het aantal dieren betreft, hebben we in 2011 opnieuw een dalende trend waargenomen bij rundvee: het aantal runderen is gedaald met 1,96 procent en het aantal vleeskalveren met 4,99 procent. De cijfers voor het aantal varkensplaatsen zijn niet volledig vergelijkbaar met de jaren voor 2010 omdat de telling na de

re-engineering van de Sanitel-database (in 2009) niet meer op dezelfde wijze kon gebeuren. In 2011 noteerden we een stijging van het aantal varkensplaatsen: ten opzichte van 2010 is het aantal fokvarkensplaatsen toegenomen met 1,2 procent en het aantal vleesvarkensplaatsen met 5 procent.

Tabel 1: Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

Actieve rundvee- en vleeskalverbeslagen, en aantal runderen en kalveren					
	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal rundveebeslagen	24.937	23.652	23.198	22.086	20.506
Aantal vleeskalverbeslagen	327	306	305	298	293
Aantal runderen	1.179.501	1.163.690	1.159.160	1.166.533	1.143.645
Aantal vleeskalveren	158.767	153.101	168.522	166.818	158.495
Actieve varkensbeslagen en aantal plaatsen voor varkens					
	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal varkensbeslagen	7.958	7.501	7.308	6.955	6.897
Aantal fokvarkensplaatsen	600.599	573.606	576.518	551.764	558.486
Aantal vleesvarkensplaatsen	4.598.269	4.575.902	4.696.814	4.624.180	4.857.325
Actieve pluimveebeslagen en aantal plaatsen pluimvee					
	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal pluimveebeslagen	1.363	1.345	1.283	1.248	1.238
Aantal beslagen loopvogels	52	51	53	50	45
Actieve beslagen voor schapen, geiten en hertachtigen					
	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal beslagen schapen	21.420	21.260	21.073	20.234	19.475
Aantal beslagen geiten	9.263	8.835	8.779	8.179	7.678
Aantal beslagen hertachtigen	2.322	2.230	2.199	2.101	2.001

## Veeportaal blijft groeien!



In maart 2009 ging Veeportaal in de ether. Vandaag is Veeportaal nog voortdurend in beweging: niet alleen blijft het aantal gebruikers verder stijgen, maar in 2011 werden er ook een aantal nieuwe functionaliteiten toegevoegd.

### Functionaliteiten Veeportaal breiden verder uit

In 2011 werd Veeportaal uitgebreid met functionaliteiten ten behoeve van IBR-bestrijding en eVKI (elektronische voedselketeninformatie). Eveneens werd het voor de vleeskalverhouders mogelijk om met een elektronisch paspoort te werken.

Tabel 1: Overzicht belangrijkste functionaliteiten Veeportaal per diersoort

	Runderen	Vleeskalveren	Varkens	Schape, geiten en hertachtigen
Raadplegen eigen beslaginfo	■	■	■	■
Geboortemelding	■	■	■	■
Invoermelding	■	■	■	■
Aankomstmelding	■	■	■	■
Vertrekmelding	■	■	■	■
eVKI-melding (nieuw in 2011)	■	■	■	■
Bestelling	■	■	■	■
Wijzigingsmelding	■	■	■	■
Registercontrole	■	■	■	■
15/12-telling	■	■	■	■
Registratie contract	■	■	■	■
Vervoersmelding	■	■	■	■

- functionaliteit beschikbaar in Veeportaal
- functionaliteit beschikbaar, maar tussenkomst van DGZ nog vereist
- niet van toepassing

## Aantal gebruikers in stijgende lijn

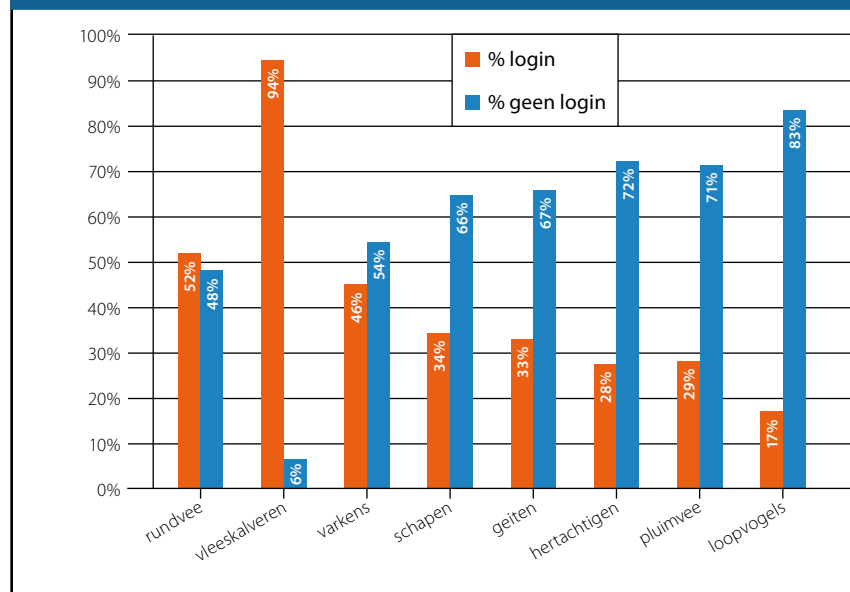
We kunnen stellen dat veehouders massaal hun weg hebben gevonden naar Veeportaal, en dit voor de verschillende diersoorten. Eind 2011 maakten meer dan 20.400 veehouders en 739 commerciële vervoerders gebruik van deze internetapplicatie om hun I&R-administratie elektronisch te verwerken, een stijging van 15 procent in vergelijking met eind 2010. De deelnamegraad per diersoort houdt gelijke tred met de wettelijke verplichtingen voor de betrokken diersoort en daaruit voortvloeiende functionaliteiten die Veeportaal aanbiedt.

Het hoge aantal gebruikers van Veeportaal spreekt tot de verbeelding. Maar hoe intensief maken de veehouders binnen hun bedrijfsvoering gebruik van Veeportaal? In 2011 hebben we hiervoor de nodige rapporteringstools opgezet zodat we nu kwartaal per kwartaal het gebruik van Veeportaal in beeld kunnen brengen en monitoren.

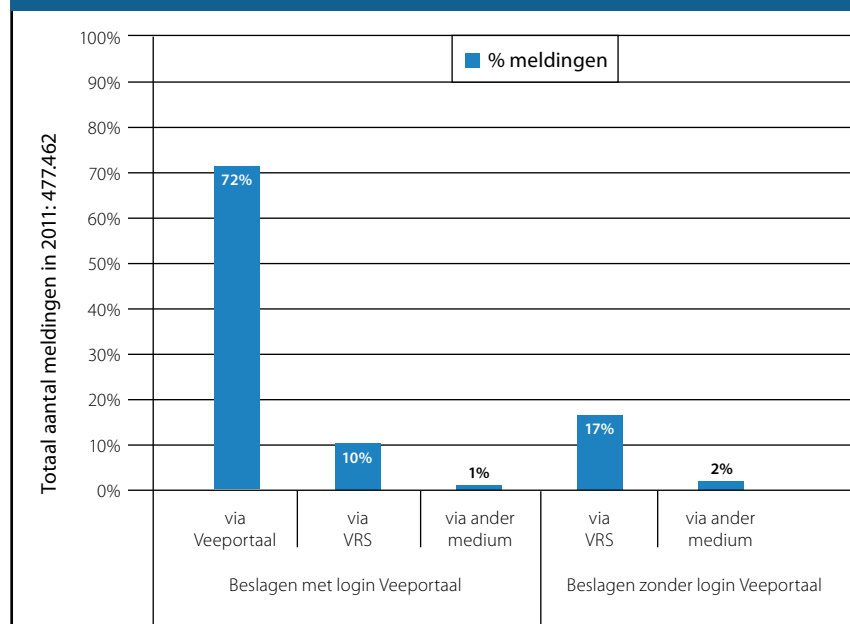
### VEEPORTAAL BIJDTAL VAN VOORDELEN:

- Veehouders en vervoerders beschikken over één centraal punt om hun I&R-gegevens te registreren en te raadplegen.
- Op elk moment zijn de actuele gegevens van het beslag beschikbaar.
- Een Veeportaalgebruiker bespaart registratiekosten.
- Dankzij ingebouwde auto-controles is er minder kans op fouten en detecteert het systeem onmiddellijk problemen wanneer die zich voordoen.
- Bestellingen worden geautomatiseerd en dus sneller verwerkt.

Figuur 1: Aansluitingen Veeportaal



Figuur 2: Geboortemeldingen runderen



### Rundveehouders maken intensief gebruik van Veeportaal

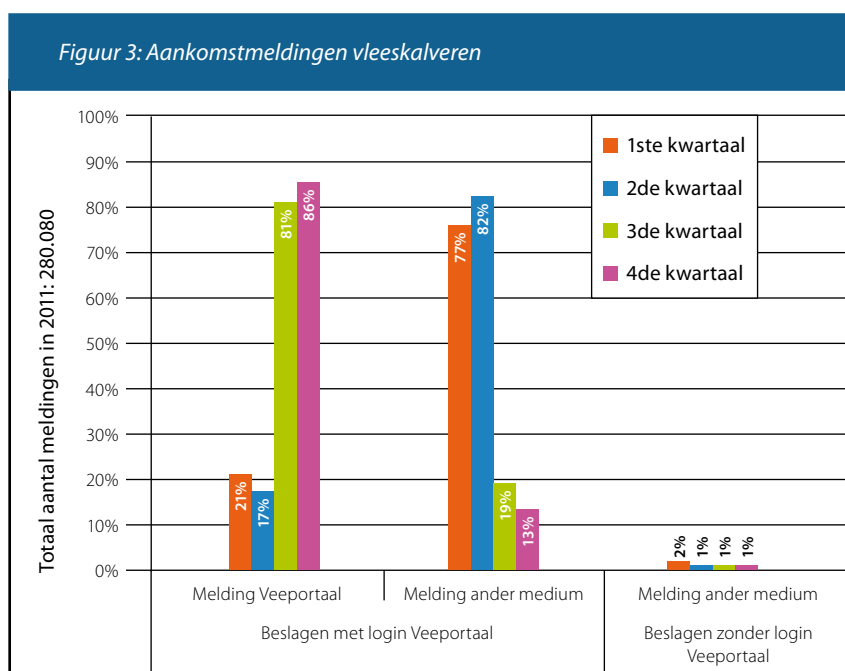
Eind 2011 beschikte meer dan 50 procent van de rundveehouders over een login voor Veeportaal. Deze veehouders nemen 80 procent van alle geboorte- en vertrekmeldingen, en 70 procent van alle bestellingen voor hun rekening.

Hiervoor maken ze intensief gebruik van Veeportaal. In nog geen 10 procent van de gevallen registreren deze veehouders hun geboorte- en vertrekmeldingen nog met VRS. VRS blijft trouwens het populairste medium voor de veehouders die de stap naar Veeportaal nog niet hebben gezet.

## Veeportaal vereenvoudigt administratie voor houders van vleeskalveren<sup>1</sup>

Vleeskalverhouders die sinds 1 juli 2011 kiezen voor een administratie zonder papieren paspoorten, beschikken over een elektronisch paspoort voor de op het bedrijf aanwezige vleeskalveren. Het elektronisch paspoort is een virtueel document dat de kenmerken van het vleeskalf bevat en dat enkel via de computer (Veeportaal of een eigen softwarepakket) beschikbaar, leesbaar en ook uitwisselbaar is. Vleeskalverhouders die met elektronische paspoorten wensen te werken, dienen te beschikken over een login voor Veeportaal.

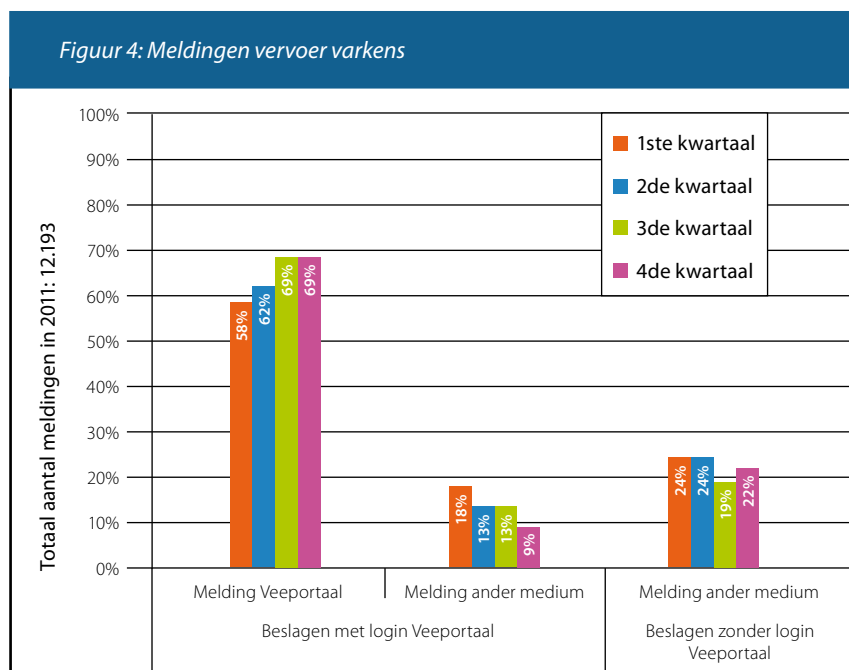
Sinds 1 juli 2011 is het voor de veehouder mogelijk om de aankomst van Belgische kalveren zonder tussenkomst van DGZ elektronisch te registreren. De registratie van nuchtere kalveren in het kader van intracommunautair handelsverkeer en invoer uit derde landen zal tot nader



bericht bij DGZ plaatsvinden. Daarnaast kunnen deze houders, net zoals de houders van runderen, ook vertrekken en bestellingen registreren.

Eind 2011 beschikte meer dan 95 procent van de houders van vleeskalveren over

een login voor Veeportaal. 1 juli 2011 vormde in dit verband een belangrijk kantelmoment: vanaf het derde kwartaal stelden we een significante stijging vast van het percentage aankomst- en vertrek-meldingen dat door de vleeskalverhouders wordt gemeld met Veeportaal.



## Ook varkenshouders hebben de troeven van Veeportaal ontdekt

Ondertussen maken ook meer en meer varkenshouders gebruik van Veeportaal. Van de circa 6900 varkensbeslagen, waren er eind 2011 reeds 3.232, dit is bijna 50 procent, actief op Veeportaal. Ruim 1.000 van deze gebruikers houden enkel varkens. De varkenshouder die zich als duizendste heeft aangesloten, werd gehuldigd tijdens Agribex.

Varkenshouders realiseren bijna 70 procent van het totale aantal vervoersmeldingen en ruim 50 procent van de bestellingen in hun sector met Veeportaal. In vergelijking met de rundveehouders

<sup>1</sup> Een vleeskalf is een rund jonger dan 12 maanden dat gehouden wordt op een vleeskalverbeslag. Nuchtere kalveren geboren op een rundveehouderij vallen niet onder dezelfde regeling.

gebruiken de varkenshouders Veeportaal minder intensief. Elk kwartaal zien we wel een lichte stijging van het aantal vervoersmeldingen dat via Veeportaal wordt gemeld.

### Houders van schapen, geiten en hertachtigen gebruiken Veeportaal voor 15/12-telling

Meer dan een derde van de houders van schapen, geiten en hertachtigen beschikt over een login voor Veeportaal. Zij vertegenwoordigen 35 procent van alle 15/12-tellingen en genereren 40 procent van alle bestellingen in de sector.

Deze groep maakt intensief gebruik van Veeportaal voor de jaarlijkse 15/12-telling: de houders die eind 2010 beschikten over een login, hebben vrijwel allemaal hun 15/12-telling 2010 via het Veeportaal gemeld. De applicatie is echter minder populair voor het plaatsen van bestellingen. In 2011 werd slechts 18 procent van het totale aantal bestellingen effectief gemeld via Veeportaal.



## DUIZENDSTE VARKENSHOUDER REGISTREERT ZICH VOOR VEEPORTAAL

Van de beslagen die enkel actief zijn voor varkens, hebben Jan De Bock en zijn echtgenote, zich begin december als duizendste varkenshouder aangemeld om met Veeportaal aan de slag te gaan. Dit werd op 8 december 2011 gevierd op de stand van DGZ op Agribex.

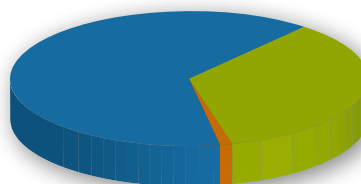
Toen Jan De Bock en zijn echtgenote het bedrijf in 1990 overnamen, telde het bedrijf een 100-tal zeugen en 600 vleesvarkens. In 2011 heeft Jan De Bock een splinternieuwe stal geopend voor 400 zeugen. Vandaag worden de biggen verkocht wanneer ze vier weken oud zijn. Jan wil de infrastructuur echter verder uitbreiden zodat de biggen op het bedrijf kunnen blijven tot ze 25 kg wegen. Het bedrijf heeft ook 20 hectare landbouwgrond voor de teelt van dorsmaïs.



Op de foto: links Marcel Heylen (voorzitter raad van bestuur DGZ), rechts varkenshouder Jan De Bock

Figuur 5: Melding 15/12-telling schapen, geiten en hertachtigen

Totaal aantal tellingen in 2010: 27.253

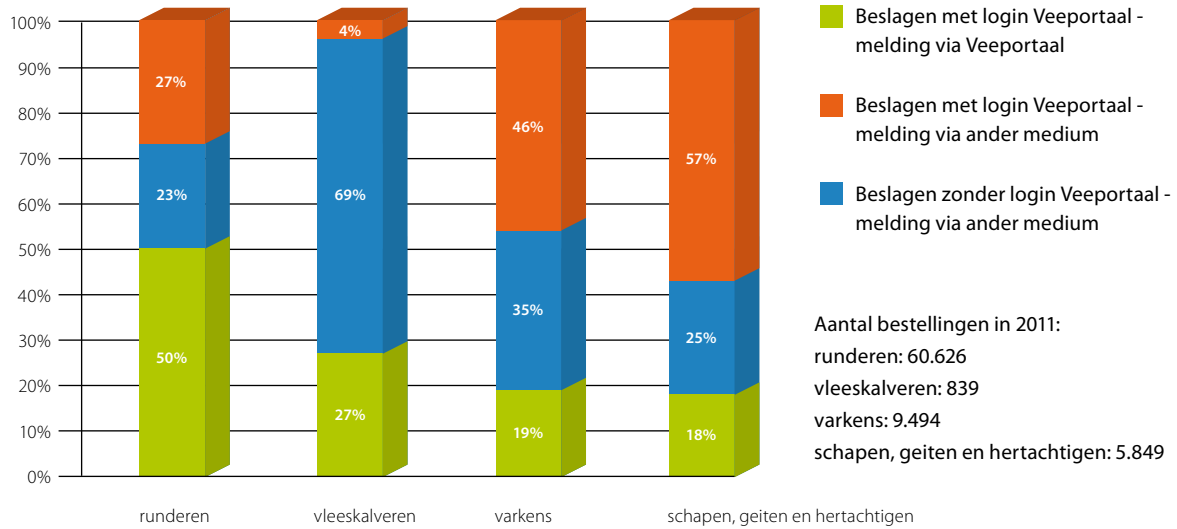


Beslagen met login Veeportaal-melding via Veeportaal

Beslagen met login Veeportaal-melding via ander medium

Beslagen zonder login Veeportaal-melding via ander medium

Figuur 6: Bestellingen



### Plaatsen van bestellingen met Veeportaal zit in de lift

Via de module voor bestellingen kunnen houders een bestelling plaatsen voor primo-oormerken, beslagooormerken, hermerkingsoormerken, bijhorend plaatsingsmateriaal en al dan niet gepersonaliseerde documenten. In vergelijking met enkele andere modules, wordt de module

bestellingen minder intensief gebruikt door de houders van nutsdieren. Dit is vooral te wijten aan het feit dat veehouders minder vertrouwd zijn met deze module. Velen hebben nog de neiging om hun bestelling aan DGZ over te maken per e-mail, fax of brief. Toch kunnen we ook voor de bestellingen vaststellen dat het gebruik van Veeportaal gradueel toeneemt.

Eind 2011 plaatsten houders van runderen 50 procent van het totale aantal bestellingen via Veeportaal, gevolgd door houders van vleeskalveren (27 procent), van varkens (19 procent) en van schapen, geiten en hertachtigen (18 procent). Hier is er dus nog veel ruimte voor verdere administratieve vereenvoudiging en efficiëntieverbetering.





## Overige activiteiten 2011

### Voedselketeninformatie voortaan gepersonaliseerd

Voor elk dier of elk lot dieren dat naar het slachthuis wordt gestuurd, dient elke veehouder sinds januari 2010 de zogenaamde 'informatie over de voedselketen' (voedselketeninformatie of VKI) aan de slachthuisexploitant te bezorgen. Sinds januari 2011 dient deze informatie bovendien gepersonaliseerd te zijn. Ook al heeft DGZ alle mogelijke acties ondernomen om de veehouders te informeren (persbericht, melding op Veeportaal, handleiding), toch veroorzaakte deze nieuwe wending begin 2011 een ware overrompeling bij DGZ. Iedere houder diende nu immers gebruik te maken van gepersonaliseerde etiketten (met vermelding beslagnummer). Deze zijn te verkrijgen bij DGZ of af te drukken via Veeportaal. De veehouder kleeft deze etiketten op de keerzijde van het paspoort (voor runderen) of op de keerzijde van het verplaatsingsdocument (voor schapen en geiten) en kruist aan of er al dan niet relevante VKI-informatie te melden is. Als er relevante VKI-informatie te melden valt, dient de veehouder deze – minimum 24 uur vóór aankomst van het betrokken dier in het slachthuis – mee te delen aan de slachthuisexploitant met behulp van het VKI-formulier van het FAVV.

Het etikettenverhaal zal uiteindelijk een stille dood sterven omdat de informatie die op de etiketten vermeld staat sinds de zomer van 2011 afgedrukt staat op de keerzijde van de nieuwe identificatiedocumenten. De veehouder kan de nodige informatie aanvullen op het paspoort zelf en hoeft geen gepersonaliseerd VKI-etiket meer te kleven op deze paspoorten. Sinds het najaar van 2011 is het ook mogelijk om de voedselketeninformatie voor runderen, varkens, pluimvee, schapen en geiten digitaal te melden via Veeportaal.

### EEN DELEGATIE VAN DGZ, ARSIA EN FAVV BEZOEKT ALLFLEX EUROPE IN FRANKRIJK

Het KB van 23 maart 2011 maakt het gebruik van elektronische identificatiemiddelen (EID) mogelijk. Op 14 en 15 juni 2011 bracht een Belgische delegatie (DGZ, Arsia en FAVV) een bezoek aan Allflex Europe, wereldmarktleider in identificatiemiddelen en één van de drie leveranciers die vandaag op de Belgische markt aanwezig zijn voor de verdeling van identificatiemiddelen voor runderen. Doel van dit bezoek was kennis te maken met de productie van (elektronische) identificatiemiddelen en zicht te krijgen op de mogelijkheden die elektronische oormerken kunnen bieden bij de identificatie van runderen. Het belangrijkste voordeel van EID voor de veehouderij is dat het de plaats zou kunnen innemen van de huidige koeherkenning (halsketting) voor aankoppeling op een krachtvoederautomaat, automatisch melken, enz. Daarnaast kan EID zeker nuttig zijn om rundvee vlotter te kunnen traceren. Nu wacht de uitdaging om de tracering van de dieren via elektronische identificatie te optimaliseren, en de leveranciers van de bedrijfsautomatisering te overtuigen om EID op een gestandaardiseerde wijze als sleutel te integreren in hun eigen applicaties.



### KB I&R runderen van 23 maart 2011 brengt enkele nieuwigheden

Op 15 april 2011 wordt het koninklijk besluit (KB) van 23 maart 2011 tot vaststelling van een identificatie- en registratieregeling voor runderen gepubliceerd. Aan de belangrijkste principes van de identificatie en registratie van runderen, reeds van toepassing sinds 1997, wordt niet geraakt. Met het nieuwe KB wordt de wetgeving beter afgestemd op de noden en wensen van de moderne

veehouderij, met als belangrijkste doel de administratieve vereenvoudiging te maximaliseren en dit zonder in te boeten op de traceerbaarheid van de dieren en hun producten. De inzet van moderne communicatiemiddelen garandeert zelfs een snellere en betere traceerbaarheid. DGZ heeft bij het tot stand komen van het nieuwe KB meer dan zijn steentje bijgedragen en zo heeft onze organisatie – binnen de mogelijkheden van de regelgeving – de brugfunctie tussen enerzijds de klant, de veehouder, en an-

derzijds de overheid invulling gegeven. Zo kan de veehouder nu via een eenvoudige, administratieve procedure een vergissing bij geboortemelding rechtzetten. In het verleden bracht een dergelijk ingreep voor de veehouder nogal wat rompslomp en bijhorende kosten met zich mee. Zonder volledig te willen zijn, geven we hieronder enkele wijzigingen binnen het nieuwe KB:

- Het besluit biedt de mogelijkheid aan de minister om oormerken te erkennen voor elektronische identificatie van runderen.
- Paspoorten voor vleeskalveren worden facultatief, behalve voor intracommunautair handelsverkeer of uitvoer. Dit betekent dat bijvoorbeeld vleeskalveren van een verzamelcentrum naar een vleeskalverhouderij en van een vleeskalverhouderij naar een binnenlands slachthuis verplaatst kunnen worden zonder paspoort. De traceerbaarheid wordt gegarandeerd op elektronische wijze (verdere toelichting in het thema-artikel).
- Handelaars van fok- en gebruiksrunderen kunnen de dieren nu verhandelen gedurende maximaal 30 dagen na aankoop (sanitair vignet is nu 30 dagen geldig in plaats van 14 dagen), maar zijn wel verplicht om alle aan- en afvoerbewegingen van runderen op hun handelaarstal binnen de 24 uur digitaal te registreren in Sanitel.
- Een veehouder mag zijn runderen verspreid houden over maximum drie locaties, gelegen binnen een straal van 25 km, voor zover die locaties voorafgaand geregistreerd werden in Sanitel.
- Verre weiden moeten pas aangemeld worden in Sanitel als ze meer dan 25 km verwijderd liggen van de veehouderij.
- Het op eenzelfde weide plaatsen van runderen van verschillende veehouders is voortaan verboden.
- Primo-oormerken dienen niet langer in chronologische volgorde gebruikt te worden.

- Als een veehouder een hermerking aanvraagt wegens onleesbaarheid van één oormerk, dan mag hij dit onleesbare oormerk zelf vervangen.
- Bij verlies of onleesbaarheid van een oormerk bestelt de veehouder binnen de zeven dagen na de vaststelling een hermerkingsoormerk. Hij brengt dit zo snel mogelijk aan bij het dier en dit uiterlijk binnen de zeven dagen na ontvangst.

### Markt van de oormerken kent verdere uitbreiding voor runderen en varkens

In de loop van 2011 werd het bestaande aanbod van oormerken voor varkens, namelijk M6 (Merko) en Sanyfix (Metagam) verder uitgebreid met twee nieuwe oormerktypes, namelijk Porcitag (Allflex) en MS tag (Schippers).

Tevens werden er in de loop van 2011 twee nieuwe runderoormerken erkend: op 5 januari het BVD-oormerk Senior Ultra TST (BVD-oorweefsel) van Allflex en op 15 september Q-flex Boss II van Bflex. De acties voor het op de markt brengen van beide oormerktypes zijn – in samenspraak met de leveranciers – al opgestart in 2011 en worden afgerond in de loop van 2012 waarna beide oormerktypes

effectief beschikbaar zullen zijn op de Vlaamse markt. Alle beschikbare types oormerken kunnen besteld worden bij DGZ, ofwel elektronisch via Veeportaal (de snelste manier), ofwel via de daartoe bestemde papieren bestelbon.

### Gebruik Veeportaal wordt verder geïnventariseerd

In de loop van 2011 zijn enkele DGZ-medewerkers ingewijd in de nieuwe rapporteringstool Cognos. Via deze tool kunnen we enerzijds de operationele werking ter ondersteuning van de veehouders beter aansturen. Anderzijds kunnen we hierdoor het gebruik van Veeportaal verder in beeld brengen en optimaliseren. Zo hebben we bv. in kaart kunnen brengen hoe houders van vleeskalveren hun gebruik van Veeportaal hebben gewijzigd na de invoering van de vereenvoudigingen in de vleeskalversector. Het resultaat hiervan wordt weergegeven in het thema-artikel.

### Vernieuwing ISO 9001-certificaat

In september vond bij de unit I&R een audit plaats in het kader van de vernieuwing van het bestaande ISO 9001-certificaat. Meer hierover kunt u lezen in het hoofdstukje over kwaliteit.



## Unit Laboratorium

### Kerncijfers 2011

De unit Laboratorium voert een breed gamma van onderzoeken uit op stalen (bloed, serum, mest, organen of melk) en kadavers afkomstig van herkauwers, varkens en pluimvee; dit zowel in opdracht van de overheid als op directe vraag van veehouders en dierenartsen. De unit beschikt hiervoor over goed uitgeruste afdelingen autopsie, analyses en administratie. Daarnaast omvat de unit eveneens een afdeling staalname.

Het laboratorium beschikt over een ISO 17025-accreditatie en is erkend door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in het kader van mestverwerking, zowel voor de afdelingen analyse als voor de afdeling staalname.

Hieronder geven we een kort overzicht van de belangrijkste laboratoriumactiviteiten in 2011. Gedetailleerde cijfers vindt u in een afzonderlijk document.

In 2011 heeft de unit Labo 98.572 dossiers behandeld, 1.062.434 stalen (inclusief kadavers) onderzocht en 1.557.156 analyses uitgevoerd. In vergelijking met 2010 is er sprake van een stijging van respectievelijk 10,5 procent, 10,6 procent en 18,7 procent. Deze stijging situeert zich voornamelijk bij de diersoort herkauwers en is vooral te verklaren als volgt:

- In samenwerking met de unit Services werd het aankoopprotocol gelanceerd en werd zeer actief gewerkt aan het IBR- en paratuberculoseprogramma.
- Ook het abortusprotocol, opgestart eind 2009 in samenwerking met het



Tabel 1: Overzicht aantal geregistreerde dossiers, stalen en analyses in de unit Labo

	2010	2011	2011 t.o.v. 2010
Aantal geregistreerde dossiers	89.232	98.572	110,5 %
Aantal geregistreerde stalen	960.326	1.062.434	110,6 %
Aantal geregistreerde analyses	1.312.332	1.557.156	118,7 %

FAVV, kende een verdere stijging in 2011 t.o.v. 2010.

- Eind 2010, werd een brucellosehaard ontdekt in België en dit gaf in de eerste maanden van 2011 aanleiding tot extra analyses.

Het materiaal voor onderzoek bereikt het labo via verschillende kanalen, namelijk

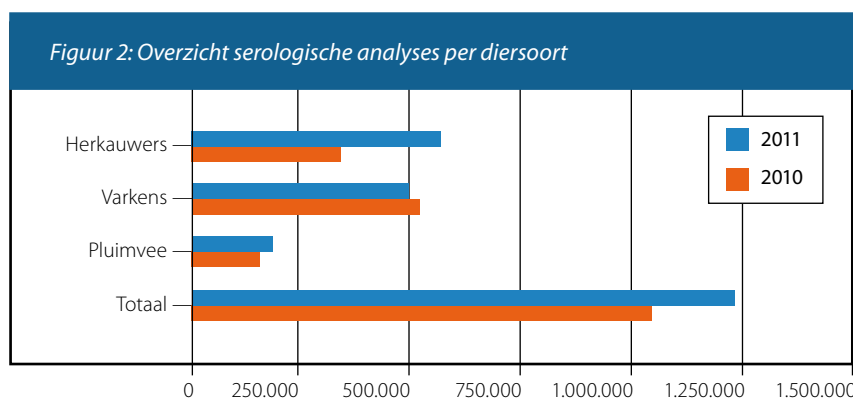
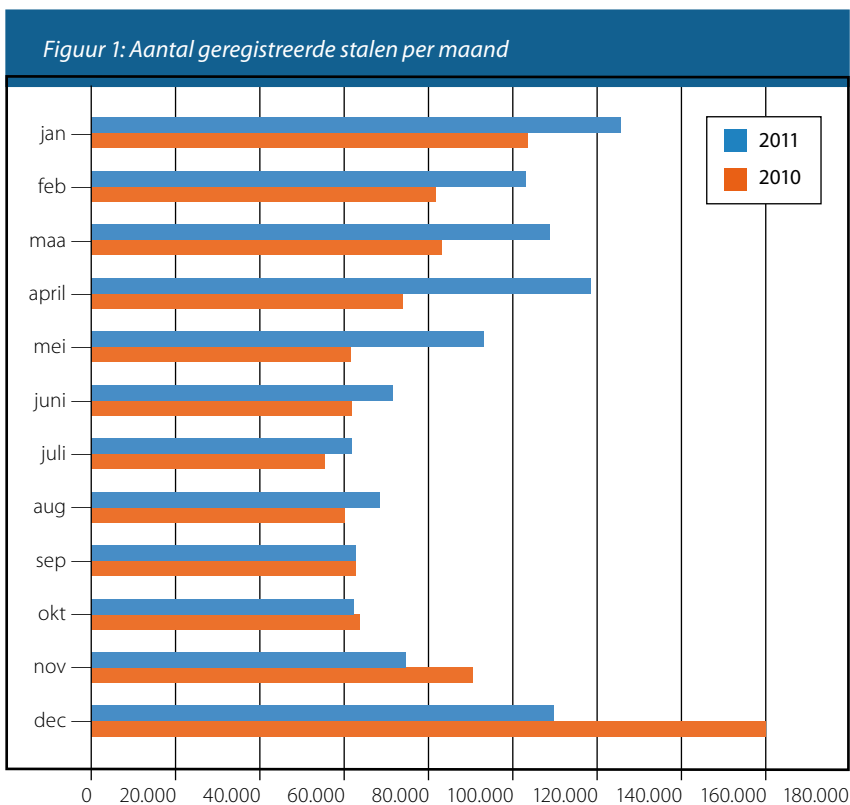
via afgifte aan één van de loketten of in de nachtkluis (na de diensturen), via de eigen ophaaldiensten, met de post, of langs andere kanalen zoals staalnemers en dierenartsen van DGZ. Hieronder wordt het procentueel aandeel van de verschillende kanalen weergegeven.

Tabel 2: Overzicht geregistreerde dossiers in relatie tot de wijze van ontvangst

	2010	2011
Ophaaldiensten	53,2 %	57,0 %
DGZ-loket	27,4 %	22,1 %
Afgifte gekoelde nachtkluizen	5,4 %	3,3 %
Post	1,9 %	1,3 %
Andere	7,0 %	6,3 %
Niet geregistreerd	5,1 %	10,0 %

Het aantal geregistreerde stalen heeft een seizoenaal karakter. Ten gevolge van de stalperiode bij rundvee is er tijdens de wintermaanden een toename van het aantal onderzochte stalen. Van juni tot oktober is het aantal stalen vrij stabiel. Het seizoenaal karakter was in 2011 sterker uitgesproken dan in 2010.

De **afdeling serologie** spoort antistoffen of antigenen op en kan hiervoor een beroep doen op tal van methoden (van manueel tot volautomatisch met behulp van bv. pipetteerrobotten) en technieken (ELISA, HI, agglutinatie, AGP, ...). In 2011 heeft DGZ 1.223.352 serologische analyses uitgevoerd. Tegenover 2010 was er een stijging van 18,6 procent. De stijging situeert zich hoofdzakelijk bij de herkauwers waar 60,9 procent meer analyses werden uitgevoerd in het kader van



het IBR- en paratuberculoseprogramma, het aankoopprotocol en het eenmalig uitvoeren van brucellose-onderzoek op tankmelk. Het aantal serologische onderzoeken bij varkens en pluimvee, bleef vrij stabiel in vergelijking met 2010.



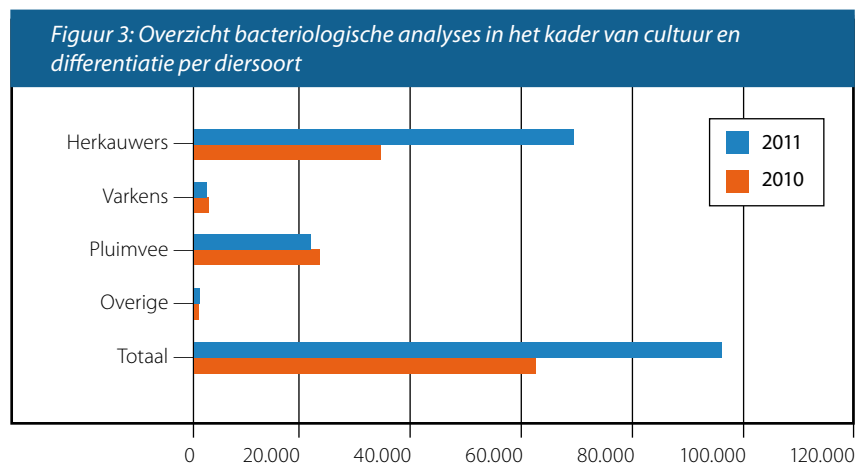
De stalen voor **bacteriologisch onderzoek** worden geënt op verschillende voedingsbodems. Deze voedingsbodems worden geïncubeerd. Vervolgens isoleren en/of tellen we de bacteriën in de stalen en onderzoeken de individuele kiemen via serotypering, biotypering, PCR-analyses, of via een antibiogram. In 2011 heeft DGZ 95.314 culturen en differentiaties uitgevoerd. De sterke stijging van het aantal analyses (+51,9 procent) is vooral te verklaren door de aanvullende isolaties en mycologische onderzoeken in het kader van het abortusprotocol.

Naast het uitvoeren van isolaties en differentiaties bij stalen afkomstig van diverse diersoorten, worden er antibiogrammen en typeringen aangelegd op de diverse geïsoleerde bacteriën. In vergelijking met 2010 is er een stijging van 18 procent voornamelijk door het aanleggen van meer antibiogrammen.

In 2011 zijn er 73.900 afdrukplaatjes van pluimveestallen, varkensstallen en broeierijen onderzocht. In vergelijking met 2010 is dit een daling met 2 procent.

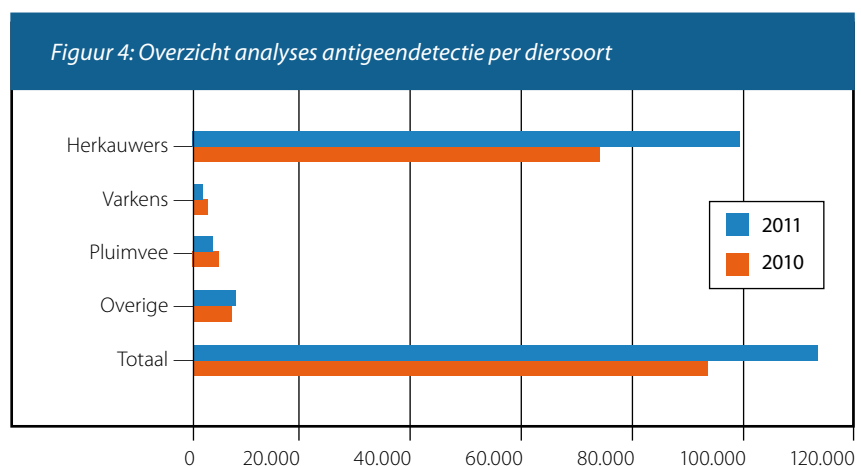
De afdeling bacteriologie voert ook tellingen uit op diverse staaltypes zoals water, diervoeders, grondstoffen en verwerkte mest. Ten opzichte van 2010 zagen we een stijging van 33,9 procent. Er werden respectievelijk 10,7 procent en 316,3 procent meer analyses uitgevoerd op water en stalen in het kader van verwerkte mest.

De afdeling **antigeendetectie** voert volgende onderzoeken uit: PCR-analyses, parasitologie, histologie, kleuringen, immunofluorescentie, klinische biochemie, chemisch wateronderzoek, urine- en spermaonderzoek. Daarbij maakt men o.a. gebruik van microscopie, ionenchromatografie, elektroforese, bloedanalysers, realtime en klassieke PCR. In 2011 voerde de afdeling antigeendetectie 114.078 onderzoeken uit, een stijging van 23,6 procent ten opzichte van



2010. Deze stijging situeert zich uitsluitend bij de herkauwers (+33,5 procent) en was hoofdzakelijk te wijten aan een stijging van het aantal PCR-analyses. Bij varkens en pluimvee daalde het aantal

analyses met 31,2 procent en 27,9 procent. Diersoortoverschrijdend daalde het aantal parasitologische analyses met 13,8 procent en de klinische biochemie met 6,8 procent.



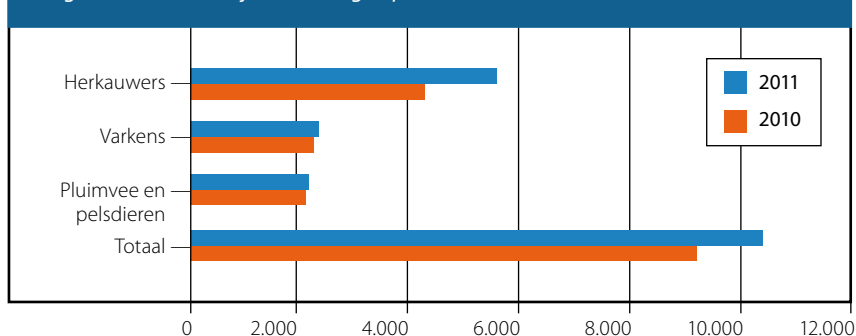
De afdeling **autopsie** voert lijkschouwingen uit voornamelijk op landbouwhuisdieren. De lijkschouwing bestaat in eerste instantie uit een macroscopisch onderzoek. De aangetroffen letsels en de anamnese zijn richtinggevend voor het verdere onderzoek van de organen.

In vergelijking met 2010 is het aantal dossiers voor autopsie gestegen van 5.796 naar 6.963 (+20,1 procent). Deze stijging is voor een groot deel toe te schrijven aan het succes van het abortusprotocol bij runderen en kleine herkauwers. Elk autopsiedossier omvat één of meerdere dieren voor onderzoek. In 2011 zijn er 10.423 dieren gelijkschouwd tegenover 9.102 dieren in 2010. Dit is een stijging met 14,5 procent en hiermee werd voor het eerst de kaap van 10.000 gelijkschouwde dieren overschreden. De stijging was merkbaar bij alle diersoorten, maar het meest uitgesproken bij herkauwers, waar we ook een duidelijke stijging zien van het aantal aangeboden kadavers los van het abortusprotocol.

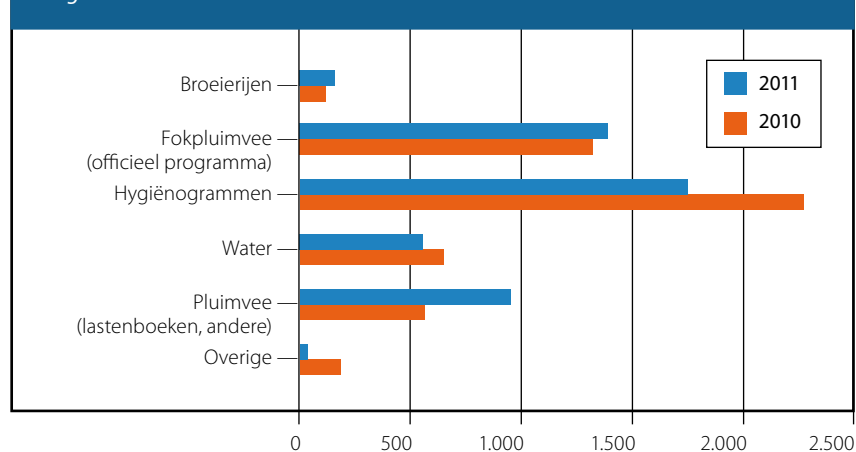
De afdeling **staalname** voert voornamelijk staalnames uit bij pluimvee (*Salmonella*, hygiënogrammen, bloedstaalnames, water) in het kader van diverse officiële programma's en van lastenboeken (Belplume, IKB, Colruyt, Delhaize). Daarnaast worden er waterstaalnames o.a. in het kader van IKM, schurftstaalnames op varkensbedrijven en staalnames in het kader van het mestdecreet routinematig uitgevoerd.

Het aantal staalnames daalde in 2011 met ongeveer 6,4 procent tegenover 2010. Deze daling was vooral te wijten aan een daling van het aantal bemonsterde hokken voor hygiënogramonderzoek (-22,8 procent) nu meer en meer dierenartsen deze staalnames zelf uitvoeren. Voor de overige staalnames zijn de cijfers in vergelijking met 2010 nagenoegd ongewijzigd.

**Figuur 5: Overzicht lijkschouwingen per diersoort**



**Figuur 6: Overzicht staalnames**



## Overzicht activiteiten 2011

### Accreditatie

Sinds 2001 zijn de laboratoria van DGZ geaccrediteerd volgens de ISO-normering. In 2011 werd 70,3 procent van het totale aantal analyses uitgevoerd onder ISO 17025-accreditatie of in het kader van een erkenning. Ook nagenoeg alle staalnames uitgevoerd door de unit Laboratorium gebeuren onder ISO 17025-accreditatie. Bovendien is DGZ erkend door VLM (met het advies van VITO) voor het uitvoeren van de staalnames en analyses van verwerkte mest en verwerkte producten uit mest. Meer hierover kunt u lezen in het hoofdstukje over kwaliteit.

### Cognos

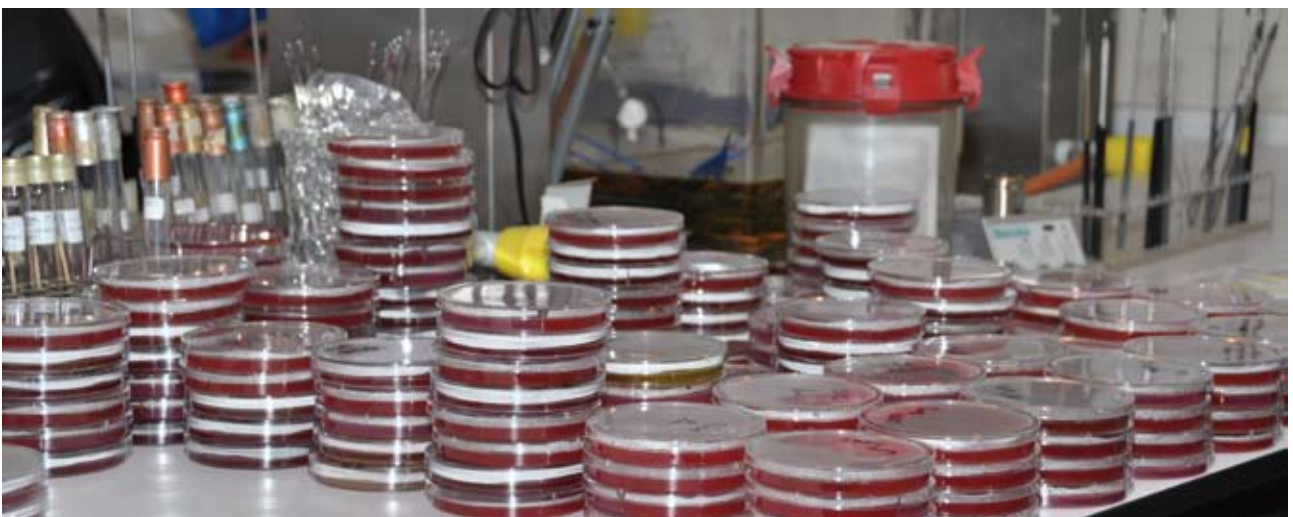
In het kader van het jaarplan Cognos en de daaraan gekoppelde opleiding van het personeel zijn een aantal functionele rapporten ontwikkeld die het analyseren van de gegevens uit de LIMS-database (laboratorium informatiesysteem) op een gebruiksvriendelijke manier laten verlopen. Dit heeft niet alleen geleid tot

efficiëntieverbetering maar komt ook de dienstverlening aan onze klanten ten goede.

1. Het rapport 'printvoorbeeld' dat werd ontwikkeld, maakt het mogelijk *ad hoc* per dossier een overzichtelijke actuele samenvatting te krijgen op scherm van alle reeds gekende resultaten. Dit vergemakkelijkt de diergeneeskundige beoordeling voor de dierenartsen van DGZ, maar laat ook toe om telefonische aanvragen voor bepaalde resultaten op een veel vlottere manier af te handelen.
2. Daarnaast is ook een eerste aanzet gegeven voor rapportering onder de vorm van 'monitoring laboratoriumgegevens' wat op termijn moet leiden tot standaardrapporten voor interne en externe rapportering (FAVV, onderzoeksprojecten, ad hoc-vragen, ...). Nu al is het mogelijk om per periode/per methode of per groep van methodes op een vlotte manier een rapport te creëren op basis van de gegevens die geregistreerd zijn in onze databank. Dit kan gaan van eenvoudige tellingen van onderzoeken tot globale rapportering van aantallen en resultaten van onderzoeken.

### Uitwisseling van gegevens tussen DGZ en MCC

DGZ en MCC werken nauw samen o.a. op het terrein van de laboratoriumactiviteiten. Zo voert MCC in onderaanneming van DGZ onderzoek uit naar antistoffen in melkstalen door middel van ELISA-testen. DGZ maakt de dossiers aan, rapporteert naar de klant en staat in voor eventuele adviesverlening. In de loop van 2011 werd gewerkt aan de automatisering van deze gegevensuitwisseling. De aanvragen voor onderzoek op diagnostiek worden nu door DGZ elektronisch aangemaakt en via een XML-bestand doorgegeven aan MCC. MCC rapporteert de resultaten dan terug via een analoog XML-bestand dat automatisch wordt verwerkt door DGZ. Op deze manier verhoogt de efficiëntie voor beide organisaties en verkleint de kans op het uitwisselen van foutieve gegevens.



## DGZ en MCC bouwen een in traditie verankerde samenwerking verder uit



DGZ en Melkcontrolecentrum-Vlaanderen (MCC) lijken in meer dan één opzicht sterk op elkaar. Beide organisaties zijn ruim een halve eeuw geleden op provinciaal vlak ontstaan uit een dwingende bezorgdheid van de sector voor de diergezondheid en de kwaliteit van de melk. De versmelting van de provinciale structuren tot de situatie waarin wij ons vandaag bevinden, verliep de daaropvolgende decennia quasi parallel. Dit parallellisme uit zich eveneens in de organisatievorm. Beide organisaties zijn vzw's, beheerd door een ten dienste van de sector, die bovendien een belangrijk instrument betekenen voor de overheid bij de bewaking van de voedselveiligheid.

Reeds van in het begin is er – misschien niet in alle provincies even intens – samenwerking gegroeid tussen 'de Verbonden' en 'de Comités' van weleer. Het ging destijds niet alleen over het uitwisselen van melkanalyses (brucellose, leukose, bacteriologisch mastitisonderzoek), maar ook over het gezamenlijk uitbouwen van begeleidingsprogramma's die toen gefinancierd werden met de Europese 'medeverantwoordelijkheids gelden'.

Ook na de periode van de Europese subsidies bleef de samenwerking – o.a. in het kader van de mastitisbegeleiding – overeind. Het paratuberculoseprogramma van de Belgische zuivelketen dat in 2006 op het getouw werd gezet, is hiervan een recent voorbeeld.

In 2008 werd naar een hogere versnelling geschakeld: samen met CRV engageerden DGZ en MCC zich in het VLIM-businessplan 2008-2012 waar – naast

het zoveel mogelijk centraliseren van logistieke activiteiten – het realiseren van één centraal melkanalyselaboratorium de belangrijkste doelstelling was.

Hierbij zullen we het echter niet laten. We treden opnieuw in overleg en onderzoeken grondig alle mogelijkheden die nog meer synergie kunnen opleveren. 'Synergie' mag hierbij geïnterpreteerd worden als *'het aanbieden aan de sector van een relevante dienstverlening op de meest kostenefficiënte manier'*, waarbij alle facetten met betrekking tot gegevensverwerking, laboratoriumactiviteiten, logistiek en bedrijfsadviesing worden nagegaan. Dit is de duidelijke boodschap die de verantwoordelijken van MCC en DGZ van hun bestuurders hebben meegekregen.

2012 wordt beslist een boeiend jaar!

**Luc De Meulemeester**  
Directeur MCC



## UNITS LABO EN SERVICES WERKEN SAMEN OM PROBLEMEN MET ZEUGEN OP VARKENSBEDRIJF OP TE LOSSEN

“De afgelopen jaren hadden wij problemen met zeugen: ze hadden een sterk verminderde eetlust op het einde van de dracht (soms zelfs tot stervens toe), kregen te vroeg en zwakgeboren biggen en de zuigende biggen hadden last van acute diarree. We hadden reeds een resem onderzoeken uitgevoerd om de oorzaak van onze problemen te achterhalen. We dienden antibiotica toe, vaccineerden onze zeugen, enz., maar er trad geen verbetering op. Tot onze dierenarts op het idee kwam om eens een tweede opinie te vragen aan DGZ. De Veepeilerdierenarts van DGZ kwam langs op het bedrijf om de resultaten van de onderzoeken te bespreken. Dankzij de analyses die uitgevoerd werden in het laboratorium van DGZ, konden we uitsluiten dat onze zeugen stopten met eten omdat ze ziek zouden zijn. De vele autopsies van onze gestorven zeugen wezen in de richting van een voedergerelateerd probleem. Velen hadden maagzweren en er werden ook geregeld liggingsveranderingen van de verschillende organen opgemerkt.

De Veepeilerdierenarts merkte op dat er ook een verband kon zijn tussen het feit dat de zeugen minder aten in de kraamstal en de problematiek bij de biggen, en dat dit ook met het voeder te maken kon hebben. Ook omdat onze zeugen nogal ruim in conditie waren. Deze dierenarts besloot dan ook om het advies in te winnen bij een voedingsspecialist van de faculteit Diergeneeskunde. Samen bezochten ze ons bedrijf nogmaals. Na het meten van de spekdikte van onze zeugen gedurende enkele rondes, en een analyse van het voeder, bleek dat de zeugen eigenlijk te vet waren op het einde van de dracht. Daardoor hadden ze meer problemen bij het werpen en hadden ze weinig honger eens ze in de kraamstal kwamen. Daarnaast bleken er door de jaren heen te veel vitamine- en mineralensupplementen aan het drachtmeel toegevoegd. Doordat de zeugen weinig appetijt hadden in de kraamstal, maar toch energie nodig hadden voor de melkproductie, spraken

ze hun eigen opgebouwde vetreserves aan. Daardoor kregen de biggen melk van een inferieure kwaliteit, waarin veel te veel vet aanwezig was; melk die veel moeilijker verteerbaar was voor de biggen. Na overleg met de mensen van de voederfirma, werd een aanpassing van het voederschema doorgevoerd. Daarbovenop werd een nieuw voeder geformuleerd voor onze zeugen rond het werpen. Het verschil was al na één ronde merkbaar! De zeugen vielen niet langer stil na hun verhuis naar de kraamstal, de vroeggeboortes waren verminderd en de gemiddelde drachtduur was met één dag verlengd, waardoor de biggen meestal vitaler ter wereld kwamen!

Nu, ongeveer zes maanden later, zijn we heel tevreden dat we indertijd de stap hebben gezet om met DGZ en de faculteit in zee te gaan. We hebben erg veel tips gekregen om ons management nog te verbeteren! Jammer genoeg zijn zulke problemen nooit in een vingerknip op te lossen. Er zijn zoveel bekende en zelfs onbekende factoren die een rol kunnen spelen... Zo zijn de problemen met de diarree bij de biggen nog steeds niet volledig opgelost en daarom zal er opnieuw een dierenarts van DGZ op het bedrijf langskomen. We hopen ten stelligste dat ze ons ook met dit probleem kunnen helpen, want de situatie vanuit een ander standpunt bekijken, kan soms wonderen doen! Kijk maar naar onze zeugen, zijn ze niet mooi in conditie?”

**Marleen Glorieux-Pacquet**  
Varkenshouder in Hollebeke bij Ieper



# ■ Unit Services

## Overzicht activiteiten 2011

De activiteiten van de unit Services zijn erg divers. Ze omvatten de monitoring en rapportering van dierziekten en de begeleiding van ziektebestrijdingsprogramma's, de ondersteuning bij laboratoriumonderzoeken, tweedelijnsdiergeneeskunde en product- en dienstontwikkeling (PDO). Hieronder vindt u een overzicht van de kernactiviteiten van de unit Services.

### • **Monitoring, rapportering en sanitaire begeleiding van dierziekten**

Monitoring van dierziekten is een belangrijke opdracht van DGZ. Voor het streven naar een hoge(re) gezondheid is het uiterst belangrijk om op te volgen hoe bestaande ziekten zich gedragen (frequentie, geografische spreiding, ...) en om eventuele opduikende ziekten (*emerging diseases*) zo snel mogelijk op te sporen. In dit verband voert de unit Laboratorium laboratoriumonderzoeken uit. De unit Services neemt de monitoring, rapportering en begeleiding van het sanitair beleid op zich.



Met de vernieuwing van het sanitair beleid heeft de unit Services hiervoor zeven sub-overeenkomsten toegewezen gekregen vanuit het FAVV:

- Gezondheidsadministratie: taken die in het kader van deze subovereenkomst uitgevoerd worden, zijn onder andere de administratieve opvolging van de wintercampagne, het beheer van officiële statuten, bezoekrapporten varkens, etc.;
- Opvolging prestatielijsten;
- Sanitaire diergeneeskundige bewaking;
- Begeleiding abortusprotocol;
- Salmonellabegeleiding varkens;
- Salmonellabegeleiding pluimvee;
- Het toekennen van IBR-statuten.

In het kader van de actieve monitoring van dierziekten wordt er ook financiering voorzien vanuit het Sanitair Fonds, met name voor Veepeiler Varken en Veepeiler Rund.

### • **Ondersteuning van de laboratoriumonderzoeken**

De unit Services levert toegevoegde waarde aan de laboratoriumonderzoeken aangevraagd in het kader van de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (diagnostiek, monitoring). De unit zorgt voor advies met betrekking tot staalname, interpretatie van de resultaten, adviezen voor de bedrijfsaanpak, enz. Ook de afdeling Gezondheidsadministratie biedt ondersteuning aan het laboratorium. De medewerkers van deze afdeling ontwikkelen bv. standaard analyse-aanvraagformulieren voor de programma's en rapporteren over de uitgevoerde onderzoeken.

### • **Tweedelijnsdiergeneeskunde – derde partij**

Dierenartsen en veehouders kunnen een beroep doen op de unit Services voor analyse en advies met betrekking tot bedrijfsproblemen (= tweedelijnsdiergeneeskunde) en voor bijstand bij de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (als derde partij). In dit kader informeert de unit Services de veehouders en dierenartsen o.a. via voordrachten, publicaties, infomails en websites.

### • **Gezondheidsadministratie**

Vanuit de afdeling Gezondheidsadministratie (GZA) worden de bestrijdingsprogramma's zoals IBR, paratuberculose en aujeszky, administratief aangestuurd. Taken voor het FAVV die vanuit de afdeling GZA worden aangestuurd zijn o.a. de winterwerking en monitoringprogramma's, het opmaken van prestatielijsten en het toekennen van de statuten (bij de officiële programma's). Daarenboven maakt de afdeling GZA voor de unit Labo kwantitatieve rapporten over de uitgevoerde analyses.

### • **Product- en Dienstontwikkeling**

De afdeling Product- en dienstontwikkeling (PDO) heeft als doel om DGZ-breed bestaande en nieuwe projecten te begeleiden, om zo tot een efficiëntere werking en grotere klantgerichtheid te komen.

Op de volgende pagina's worden de activiteiten van de verschillende afdelingen meer in detail besproken.

## Gezondheidszorg herkauwers

### • IBR-bestrijding

Het jaar 2011 was voor DGZ een cruciaal jaar in het kader van de verplichte IBR-bestrijding. Sinds januari 2012 is het namelijk verplicht voor elke veehouder om over een IBR-statuut te beschikken hoger dan I1. De taak van de unit Services bestond erin om dit bestrijdingsprogramma te begeleiden, zowel diergeneeskundig als administratief.

Niet minder dan 21.000 Vlaamse rundveebeslagen dienden te worden opgevolgd, ondersteund en begeleid bij het verwerven van een voldoende hoog statuut. Dit vormde de fulltime bezigheid van één dierenarts. Het vooropgestelde doel om tegen eind 2011 aan meer dan 15.000 beslagen een statuut te hebben toegekend hoger dan I1 werd niet alleen gehaald, maar zelfs overschreden. Meer over IBR-bestrijding vindt u in het thema-artikel voor gezondheidszorg herkauwers.

### • Paratuberculoseprogramma

Het paratuberculosebestrijdingsprogramma dat sinds 2006 bestaat voor de Belgische melkveehouders werd eind 2011 – onder impuls van de zuivelsector – vervangen door een nieuw paratuberculoseprogramma. Dit nieuwe programma kwam tot stand na gezamenlijk overleg tussen de landbouworganisaties (BB, ABS, FWA), de Belgische Confederatie van de Zuivel (BCZ), DGZ/Arsia en FAVV/FOD Volksgezondheid.

Na vijf jaar is het programma geëvalueerd en op vraag van de sector grondig gewijzigd. Sinds de winter 2011-2012 gelden er nieuwe richtlijnen en nieuwe benamingen die zorgen voor een vereenvoudiging van het programma. Dit vereenvoudigde programma biedt een extra stimulans voor de veehouders om zich in te schrijven en het aantal nieuwe deelnemers zou bijgevolg sterk moeten stijgen.

Tabel 1: Aantal toegekende IBR-statuten in 2011

IBR-statuut	Aantal toegekende statuten
I2	11.722
I3	3.459
I4	185
I2D	63
<b>Totaal</b>	<b>15.429</b>



Het vernieuwde programma legt de nadruk op het verhinderen van de aanwezigheid van de MAP<sup>1</sup>-kiemen in de melk en voorziet de ideale basis om paratuberculose bij melkvee op te sporen en aan te pakken. Ook biedt het de mogelijkheid aan melkleverende bedrijven om de ziekte op een meer intensieve manier te bestrijden. Deelnemers en hun bedrijfsdierenartsen krijgen m.a.w. een grotere autonomie om te bepalen hoe ver ze bij de aanpak willen gaan: ze hebben de keuze om al dan niet de volledige veestapel te bemonsteren en kunnen opteren voor een versnelde opruiming van de besmette dieren.

DGZ staat in voor de begeleiding van deelnemers en dierenartsen, en binnen de unit Services is er hiervoor een halftijdse dierenarts aangesteld. Het

takenpakket van deze dierenarts omvat o.a. het verspreiden van informatie via brochures, voorlichtingsvergaderingen, persberichten en website; het opvolgen van diagnostiek paratuberculose; het begeleiden van de afdeling Gezondheidsadministratie bij het toekennen van de opvolgingsniveaus en de ondersteuning van zwaar besmette bedrijven.

De verlaagde instapdrempel en flexibeler modaliteiten bleken al snel effect te hebben. Bij het afsluiten van het oude paratuberculoseprogramma eind november 2011 nam 24 procent van de melkleverende bedrijven deel aan het bestrijdingsprogramma. Op één maand tijd steeg deze deelnamegraad al tot meer dan 28 procent van de melkveehouders eind december 2011.

<sup>1</sup> *Mycobacterium avium* subspecies paratuberculosis, veroorzaker van paratuberculose

#### • Abortusprotocol

Sinds november 2009 biedt het FAVV financiële ondersteuning voor het onderzoek naar de oorzaak van abortus bij runderen en kleine herkauwers. Dit kadert in de heroriëntatie van het sanitair beleid en heeft als doel een goede monitoring van brucellose te handhaven. Naast het verplichte brucelloseonderzoek wordt elke verwerping eveneens onderzocht op de meest voorkomende infectieuze oorzaken van abortus (BVD, neospora, Q-koorts, ...). Op deze manier kan elke veehouder kort op de bal spelen en op die manier de financiële verliezen ten gevolge van abortus zoveel mogelijk beperken.

Dankzij de flexibiliteit van het programma is het bovendien mogelijk om opkomende of nieuwe ziekten zoals het schmallenbergvirus op te sporen binnen het abortusprotocol. Alle ophalingen en analyses binnen het protocol worden volledig vergoed door het FAVV. De dierenarts die het abortusprotocol begeleidt, verleent

adviezen aan de unit Laboratorium van DGZ, en aan dierenartsen en veehouders op het terrein. Dankzij de populariteit van het abortusprotocol is het gelukt om het aantal abortusonderzoeken op twee jaar tijd te verdubbelen. In 2011 werden er bij DGZ meer dan 5.000 abortusdossiers behandeld.

#### • Aankoopprotocol

Het aankoopprotocol van DGZ startte in januari 2011 en loopt ondertussen meer dan een jaar. Het programma kwam tot stand dankzij de financiële ondersteuning van het Sanitair Fonds en helpt de veehouder om de mogelijke insleep van dierziekten via aankopen op zijn bedrijf te vermijden.

In de loop van 2011 werden er alles samen ongeveer 18.500 aankoopprotocollen uitgevoerd op een totaliteit van 224.000 verhandelde runderen. In 90 procent van de onderzochte gevallen ging het om binnenlandse aankopen en in 10 procent van de gevallen om aankopen uit brucellosevrije landen. Deelname aan dit

aankoopprotocol is weliswaar vrijwillig, maar de resultaten geven aan dat dit instrument uiterst nuttig en waardevol is voor de veehouder om ziekte-insleep op het bedrijf te voorkomen. Vooral nu de IBR-bestrijding in een nieuwe en verplichte fase is gekomen (en de aankoop van dieren een nog groter risico vormt dan voorheen) helpt het aankoopprotocol de veehouder om zijn hoog statuut te vrijwaren bij de aankoop van dieren.

Uit resultaten van de meer dan 16.497 uitgevoerde protocollen op binnenlandse aankopen bleek dat ongeveer 14 procent van de aangekochte runderen positief is voor IBR gE-antistoffen, de drager van het IBR-wildvirus. Voor neosporose, de belangrijkste oorzaak van besmettelijke verwerpingen, scoorde ongeveer 11 procent van de aankopen positief op antistoffen, terwijl voor paratuberculose ruim 1 procent van de onderzochte dieren positief was. Bijna 1 procent van de onderzochte dieren was drager van het BVD-virus. Dit toont eens te meer dat BVD-bestrijding één van de hoofdprioriteiten moet zijn op onze rundveebedrijven en illustreert dat een gestructureerde aanpak van BVD in de nabije toekomst zeker zinvol is.

#### • BVD, BVD-certificaat en gezondheidsstatus

BVD-bestrijding gebeurt nog steeds op vrijwillige basis. DGZ heeft in 2011 belangrijke stappen gezet in overleg met de partners naar een gestructureerd en verplicht BVD-bestrijdingsprogramma. Hierbij is het gebruik van de ear-notch-staalname als tool in zowel een vrijwillig als verplicht BVD-programma onder de loep genomen. Eind 2011 is dan ook druk gewerkt aan de integratie van identificatieoormerken met ear-notchfunctie in het aanbod van DGZ en sinds begin 2012 kunnen de veehouders deze oormerken ook daadwerkelijk bestellen.





Ondertussen blijft DGZ ook de mogelijkheid aanbieden om BVD-certificaten en gezondheidsstatussen aan te vragen. De 'gezondheidsstatus rund' is een document dat alle in het LIMS geregistreerde, serologische resultaten (IBR, paratuberculose, neospora, ...) en resultaten van BVD-antigeenonderzoek (ELISA, PCR) vermeldt van een individueel rund op een bepaald beslag. Dit document kan aangevraagd worden door de rundveehouder of de bedrijfsdierenarts en wordt in hoofdzaak gebruikt om het vrij zijn van runderen voor bepaalde dierziekten aan te tonen voor deelname aan verzamelingen (prijskamp, veiling). Het BVD-certificaat bevestigt dat er via een ELISA-antigeenonderzoek of een BVD PCR-test geen virus is aangetroffen. Een BVD-certificaat kan nu aangevraagd worden via Veeportaal. Het document wordt kosteloos via e-mail afgeleverd aan de aanvragende operator. In 2011 werden er 2.059 gezondheidsstatussen en 429 BVD-certificaten afgeleverd.

#### • Wintercampagne rundvee (brucellose/leucose/tuberculaties)

In 2011 zijn er voor 453 dierenartsen opdrachten wintercampagne gegeneerd. We hebben 1.110 opdrachten voor bloedname en 1.254 opdrachten voor tuberculatie verzonden.

De dierenartsen ontvingen deze opdrachten via e-mail. De sanitair verantwoordelijken van de 2.001 betrokken rundveebeslagen zijn via een brief op de hoogte gebracht van de verplichte deelname aan de campagne. Voor brucellose/leucose hebben we 1.327 prestatie lijsten voor dierenartsen opge maakt in 2011.

#### • Veepeiler Rund

Veepeiler Rund wordt gefinancierd vanuit het Sanitair Fonds en heeft tot doel meer inzicht te verwerven zowel in bestaande rundveeziekten, die vaak veranderende patronen vertonen, als in nieuwe ziekten die opduiken.

In de praktijk hoopt men de doelstellingen van Veepeiler als volgt te realiseren:

- het efficiënt verzamelen van epidemiologische gegevens door het opstellen van korte termijn- en praktijkgerichte veldproeven via een uitgebreid netwerk van dierenartsenpraktijken;
- diagnostische ondersteuning en begeleiding bieden bij specifieke bedrijfsproblemen door bedrijfsbezoeken en financiering van bijkomende analyses. In 2011 heeft Veepeiler in deze context een 60-tal bedrijven bezocht;

- regelmatig rapporteren aan de sector via vaktijdschriften, folders, voorlichtingsavonden en de websites van DGZ en Veepeiler.

Ook in 2011 heeft Veepeiler een aantal projecten afgerond en enkele nieuwe projecten opgestart. Meer informatie hierover vindt u op [www.veepeiler.be](http://www.veepeiler.be).

#### Deelprojecten Veepeiler afgewerkt in 2011

- Onderzoek naar het voorkomen en het belang van schurft in Vlaanderen, en de oorzaken van de variatie in deze problematiek tussen de Vlaamse rundveebedrijven onderling. De resultaten van dit onderzoek zijn in een handige 'Leidraad schurft' samengevat en deze wordt verdeeld naar geïnteresseerde veehouders.
- Retrospectief onderzoek naar de contacten en levensloop van BVD-virusdragers in Vlaanderen. Uit deze studie blijkt dat meer dan 6 procent van de bedrijven in onze regio contactbedrijven zijn met BVD-dragers. Uit deze studie blijkt nog maar eens het belang van een algemeen bestrijdingsplan voor BVD. Ook bij dit deelproject hebben we zorg besteed aan communicatie naar de sector.
- Project hoestende koeien en melkdrop-syndroom op melkveebedrijven. Meerdere gevallen zijn in verband gebracht met anaplasmosis of weidekoorts.
- Onderzoek naar *Anaplasma phagocyto-myilum* als mogelijke oorzaak van abortus bij rundvee. De resultaten leren ons dat anaplasmosis wel degelijk in het achterhoofd moet worden gehouden bij abortusproblematiek en dat verder onderzoek in dit verband nodig is.
- Project rond NEFA's en beta-hydroxyboterzuur: ontwikkeling metabool profiel melkvee. Het metabool profiel kan worden gebruikt als tool bij de bedrijfsbegeleiding en wordt door onderzoekers aan de faculteit Diergeneeskunde van UGent nog verder verfijnd.



#### *Nog lopende projecten in 2011*

- Onderzoek naar het niveau van selenium op melkveebedrijven in Vlaanderen. In navolging van een vroeger deelproject dat selenium bij het Belgisch Witblauw ras onderzocht, gaat dit deelproject na hoe het gesteld is met de seleniumstatus bij melkvee. We onderzoeken eveneens in welke mate een seleniumanalyse op een tankmelkstaal een goede tool is voor de veehouder.
- Onderzoek naar de relatie BVD/celgetal: een retrospectieve studie. Op bedrijven die al minstens twee jaar gecontroleerd vrij zijn van BVD, worden de productie en gezondheidsparameters met terugwerkende kracht bekeken. Op deze manier kan het belang van BVD-bestrijding nog meer benadrukt worden.
- Onderzoek naar het gebruik van driehoekige tepelvoeringen. Gebruik van deze nieuwe vorm van tepelvoeringen zou een heilzaam effect hebben op de uiergezondheid. Dit project loopt in samenwerking met MCC.

#### *Heroriëntering lopende deelprojecten:*

- Onderzoek naar de oorzaken van speenaandoeningen bij melkvee in Vlaanderen. Deze studie, die in 2008 is opgestart, kon geen duidelijke oorzaken aantonen. Omdat er hierover echter nog altijd meldingen zijn bij Veepeiler, hebben we aan dit project een andere invalshoek gegeven. Er wordt nu elektronenmicroscopisch op een andere manier naar eventuele oorzaken gekeken.
- **Demonstratieproject 'Wormen en ontwormen bij schapen en geiten'**  
In 2011 hebben de drie partners, namelijk DGZ, Vlaamse schapenhouderij en Katholieke Hogeschool Kempen, het demonstratieproject over maag-darmparasieten bij kleine herkauwers afgerond. Meer informatie over dit project vindt u in het thema-artikel voor de kleine herkauwers.

- **Nieuw demonstratieproject: 'Veel geblaat en te weinig wol'**

Net voor het jaareinde heeft de Vlaamse overheid zijn goedkeuring verleend voor het demonstratieproject 'Veel geblaat en te weinig wol'. Dit project behelst het onderzoek van huidparasieten bij schapen, en van diverse aspecten rond scheren en wolkwaliteit. DGZ, Vlaamse schapenhouderij en Katholieke Hogeschool Kempen zullen opnieuw samenwerken om dit project tot een goed einde te brengen.

- **Zwoegerziekte schapen**

DGZ staat in voor de screeningsanalyses in het kader van het zwoegerziektebestrijdingsprogramma. Voor deze analyses wordt de ELISA-antistoffentest gebruikt. Een ELISA-test heeft een bepaalde gevoeligheid en die is nooit 100 procent. De ELISA die DGZ gebruikt voor zwoegerziekte, heeft een hoge gevoeligheid, namelijk 99 procent. Dat betekent dat op 100 zwoegervrije schapen die onderzocht worden er gemiddeld slechts één een vals-positief resultaat zal geven.

Om hiervoor een oplossing te bieden aan de schapenhouder, heeft het FAVV een meer flexibele en vooral snellere beslissingsboom ontworpen ten opzichte van de voorheen bestaande procedure. Bedrijven die zwoegervrij gecertificeerd zijn, hebben nu de mogelijkheid om zes weken na een screening een hercontrole aan te vragen bij de PCE. Naast de ELISA-test maakt men bij deze hercontrole ook gebruik van de immunodiffusietest en de PCR-test. Meer informatie hierover en de interpretatie van de resultaten zijn te vinden op de website van het FAVV, [www.favv.be](http://www.favv.be).

Eind 2011 waren 285 Vlaamse schapenhouders zwoegervrij gecertificeerd, overwegend stamboekfokkers die de status zwoegervrij nodig hebben om dieren te kunnen verkopen of uit te voeren. Ten opzichte van 2005 was er een daling van 13 procent. Deze terugval is te verklaren door de hoge kosten en beperkte financiële voordelen van het bestrijdingsprogramma, maar ook de vergrijzing van de schapenhouders is een factor die hierbij in rekening genomen moet worden.

#### • Het schmallenbergvirus

Begin november werd in het Friedrich Löffler instituut in Schmallenberg, Duitsland, een nieuw virus ontdekt in bloed

van melkkoeien met koorts, melkdaling en soms diarree. Na een week bleken de koeien weer genezen. Meerdere dergelijke gevallen werden gemeld in Duitsland, Nederland en Vlaanderen (via Veepeiler Rund van DGZ). Bij deze gevallen is het schmallenbergvirus regelmatig aangetoond.

Begin december werden in Nederland de eerste misvormde lammeren geboren en twee weken later ook in België. Op het einde van 2011 telde België 15 schapenbeslagen met ooiën die misvormde lammeren ter wereld hadden gebracht ten gevolge van het schmallenbergvirus. Tot op dat moment waren er nog geen bevestigde gevallen van kalveren of geiten.

Het schmallenbergvirus hoort thuis in de groep van de bunyavirussen. Van deze groep zijn er drie virussoorten, die voorkomen bij herkauwers in Australië, Azië en Afrika, goed gekend. Kenmerkend bij deze virussen is dat volwassen dieren doorgaans geen symptomen hebben. Indien er bij deze dieren een eerste besmetting plaatsvindt in de vroege dracht kan de foetus in de baarmoeder echter ernstig misvormd zijn. Misvormingen zijn te zien aan ledematen, rug, borst, nek en kop. Ook de hersenen kunnen aangetast worden met allerlei afwijkingen tot ge-

volg, zoals blindheid, een wankel gang, het ontbreken van moederbinding, enz.

Tot op heden zijn de virussen uit deze groep niet in Europa waargenomen. Het schmallenbergvirus is een nieuwe variant in deze groep. Afgaande op de kennis over deze virusgroep vermoeden we dat ook deze Europese variant door knutten wordt overgedragen. De besmettingsperiode kunnen we met een grote waarschijnlijkheid in augustus en september situeren. Schapen en runderen die zich op dat ogenblik in het vroege drachtstadium bevinden, lopen het risico om misvormde lammeren en kalveren ter wereld te brengen.

Voor de schapen stelden we vast dat de vroegere aflammingen in december tot 30 procent misvormde geboorten gaven. Naarmate de tijd vordert, valt dit percentage sterk terug. Dit wijst erop dat de immuniteit die de dieren opbouwen vóór de dekking beschermend werkt.

Aangezien we nog niet over een antistoffentest beschikken, kunnen we niet weten hoeveel bedrijven en dieren er besmet zijn geweest en wanneer en waar de besmetting is voorbijgekomen. In 2012 verwachten we een verdere uitbreiding van de besmetting in Europa.



*Lammeren en kalveren worden geboren met ernstige afwijkingen*

## Gezondheidszorg varkens

### • Salmonella Actieplan

Het Salmonella Actieplan voor varkens is opgestart in 2007. Over de jaren heen wordt er een daling waargenomen van zowel het aantal risicobedrijven als van de gemiddelde S/P-ratio's. In 2011 werden er in totaal 96 bedrijven aangeduid als *Salmonella*-risicobedrijf. Bij 68 bedrijven ging het om een eerste aanduiding, terwijl 28 bedrijven hervielen als *Salmonella*-risicobedrijf. De gemiddelde S/P-ratio was het hoogst in 2008 met een waarde van 0,42. Sindsdien is deze waarde blijven dalen tot 0,27 in 2011.

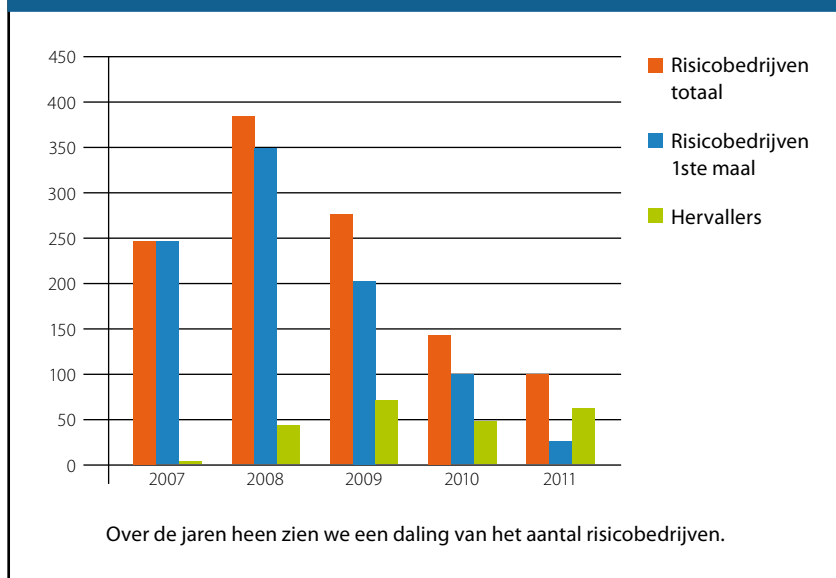
Momenteel zijn het de bloedstalen die worden genomen voor aujeszky, die ook worden onderzocht op de aanwezigheid van *Salmonella*-antistoffen. Bovendien nemen enkel de vleesvarkens deel aan het Salmonella Actieplan. Sinds kort zijn er plannen om dit actieplan aan te passen. Men overweegt om over te schakelen van serologie naar bacteriologie en ook de volledige keten te betrekken in het nieuwe programma.

### • Certificering Schurftvrij en Pasteurella DNT-gescreend

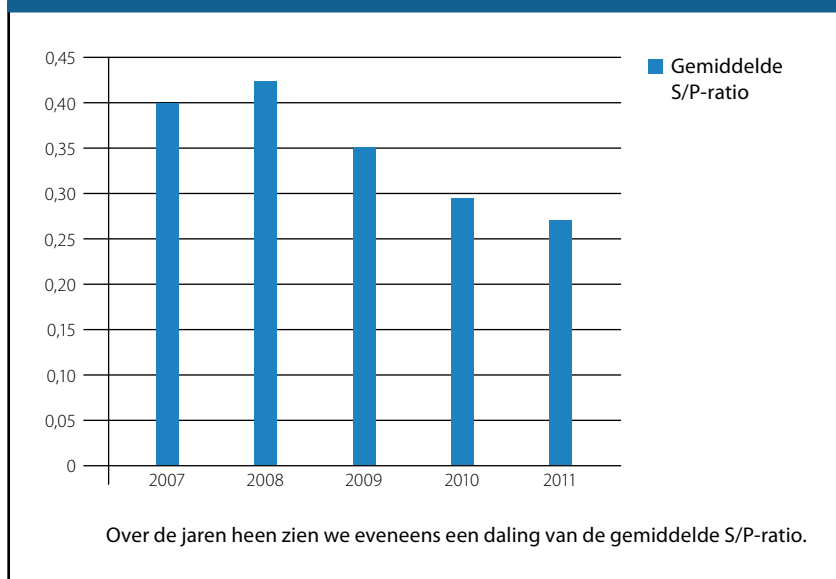
De basisprincipes van de programma's certificering Schurftvrij en Pasteurella DNT-gescreend zijn in 2011 behouden. De deelnemende bedrijven worden jaarlijks meermaals gecontroleerd door middel van serumstalen (bij schurft) of neusswabs (bij atrofische rhinitis).

Voldoende aandacht voor bioveiligheid op het bedrijf blijft cruciaal voor het behouden van de certificaten. In 2012 zullen de programma's Schurftvrij en Pasteurella DNT-gescreend geëvalueerd worden en aangepast waar nodig. De volledige lijst van gecertificeerde bedrijven is terug te vinden op de website van DGZ.

Figuur 1: Evolutie aantal Salmonella risicobedrijven



Figuur 2: Evolutie gemiddelde S/P-ratio



### • Certificering PRRSv-vrij KI-centrum

In 2011 behielden zes KI-centra hun A-certificaat als volledig PRRSv-vrije site. Infrastructurele maatregelen gericht op het voorkomen van de insleep van het virus, een strikt aankoopbeleid en een intensief opvolgingsprogramma zijn nog steeds de drie grote pijlers waarop het programma berust.

### • Aujeszky

In 2011 werden er bij DGZ ongeveer 270.000 stalen onderzocht in het kader van aujeszky-bestrijding. België bekam in oktober 2011 de 'artikel 10-status' voor aujeszky en werd met andere woorden officieel vrij verklaard van de ziekte. Dit geeft versoepelingen voor de export van biggen: deze dienen niet meer onder-





zocht te worden. Door deze status zal ook het aujeszky-programma herbekeken worden in 2012.

#### • Veepeiler Varken

Veepeiler Varken wordt gefinancierd door het Sanitair Fonds en loopt in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde. Het doel van Veepeiler Varken is om meer inzichten te verwerven in bestaande varkensziekten en kort op de bal te spelen bij eventueel nieuwe aandoeningen. Deze doelstellingen worden in de praktijk gerealiseerd door:

- het ondersteunen en opvolgen van varkensbedrijven met specifieke problemen aan de hand van bedrijfsbezoeken en bijhorende diagnostische analyses;
- het opstellen van korte en praktijkgerichte onderzoeksprojecten voor het verzamelen van epidemiologische gegevens;
- het op regelmatige basis rapporteren van de resultaten via vaktijdschriften, folders, voorlichtingsavonden en de websites van DGZ en Veepeiler Varken.

#### Deelprojecten Veepeiler afgewerkt in 2011

- Onderzoek naar de variatie in partikelgrootte en samenstelling van varkensvoeder als gevolg van opslag in voeder-silo en transport door voedervijzel.
- Evaluatie van een serologische test voor de detectie van spoelwormen in mestvarkens. Aan de hand van een combinatie van bloedonderzoek met onderzoek van mest werd er gekeken of de experimentele test die ontwikkeld werd, ook bruikbaar kan zijn in de praktijk.

#### In 2011 lopende deelprojecten Veepeiler:

- Onderzoek naar het gebruik van antimicrobiële middelen en het opvolgen van antimicrobiële resistentie bij zeugen en biggen tijdens de kraamperiode.
- Studie naar het percentage uitscheiders van *Brachyspira hyodysenteriae*. Door middel van een uitgebreide bemonstering wordt getracht om het nut van preventieve staalnames vast te leggen en te bepalen welk percentage dieren op een besmet bedrijf kiemen uitscheidt.

- Onderzoek van reforme zeugen in het slachthuis. Wat zijn de belangrijkste redenen van afvoer bij zeugen?
- Project rond mycobacteriën bij varkens. Het voorkomen van mycobacteriën bij varkens wordt in het slachthuis onderzocht.
- Studie naar lordose bij het varken. Dit onderzoek moet nagaan of de kromme rug bij varkens een genetische oorzaak kan hebben.
- Project rond speendiarree. Er wordt onderzocht welke micro-organismen vandaag betrokken zijn bij speendiarree op Vlaamse varkensbedrijven. Bovendien wordt nagegaan welke types van *Escherichia coli* een belangrijke rol spelen bij speendiarree.

#### • Demoproject 'Dodgeboren biggen en uitval bij de biggen op het moderne varkensbedrijf'

Met steun van de Vlaamse overheid ging op 1 oktober 2010 het ADLO-demoproject 'Dodgeboren biggen en uitval bij de biggen op het moderne varkensbedrijf' van start. In samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde van UGent, KH Kempen, het Zoötechnisch Centrum van KU Leuven, Hogeschool Gent, PVL Bocholt en ILVO Dier wordt de uitval van biggen in de kraamstal in beeld gebracht. Nadat in 2010 deze probleemstelling bij vijftien Vlaamse varkensbedrijven werd onderzocht, vond in 2011 een tweede bedrijfsbezoek plaats waarbij gerichte adviezen werden verstrekt. Alle bedrijven zullen in 2012 een derde maal bezocht worden om de resultaten te evalueren. Daarnaast worden er in 2012 ook vijf varkensbedrijven bezocht met een lage uitval in de kraamstal. De resultaten van het demoproject zullen eind 2012 bekend gemaakt worden via verschillende studienamiddagen en een informatieve brochure.

## Gezondheidszorg pluimvee

### • Salmonella Actieplan

Sinds 1 december 2011 mag gevogelte-vlees afkomstig van kippen en kalkoenen enkel als vers vlees verkocht worden indien het negatief is voor *Salmonella* Enteritidis en *Salmonella* Typhimurium. Vlees positief voor één van deze twee *Salmonella*-serotypes moet een hittebehandeling ondergaan vooraleer het in de handel gebracht wordt. Bij de bestrijding van *Salmonella* in de pluimveesector draagt elke schakel zijn verantwoordelijkheid. Om de veehouders te helpen hun bedrijf *Salmonella*-vrij te houden of maken, heeft DGZ een Salmonella Actieplan uitgewerkt, specifiek voor de braadkippen- en vleeskalkoenensector. Bedoeling is om dit actieplan jaarlijks te actualiseren en in 2012 ook een vergelijkbaar Salmonella Actieplan op te stellen voor de leghen- en vermeerderingspluimveesector.

### • Aviaire influenza (AI)

In 2011 is België vrij gebleven van vogelgriep. Gezien het economisch belang van deze ziekte voor de pluimveesector en vooral omdat we hier te maken hebben met een zoönose, is een goede monitoring erg belangrijk. In 2011 werden er in het laboratorium van DGZ per maand gemiddeld vier gevallen aangeboden voor screening aviaire influenza via autopsie.

Tabel 2: Overzicht screenings aviaire influenza (AI) per maand

Maand (2011)	Aantal screenings AI
januari	1
februari	9
maart	6
april	3
mei	3
juni	8
juli	4
augustus	6
september	4
oktober	5
november	0
december	2
<b>Totaal</b>	<b>51</b>

### • Newcastle Disease (ND)

Bij professioneel gehouden pluimvee zijn er ook in 2011 geen uitbraken geweest van ND. Dankzij de invoering van de verplichte vaccinaties zijn er geen gevallen van ND meer geregistreerd bij professioneel gehouden pluimvee en zijn er na 1998 ook geen gevallen van ND meer vastgesteld bij particuliere houders. Bij duiven zijn er in 2011 wel negen gevallen van duifspecifieke stammen (paramyxovirus) geconstateerd. Vandaar het belang van correcte vaccinatie bij deze vogels.

### • Project "Verbetering van de rendabiliteit in de vleeskuikensector door een optimalisatie van de strooiselkwaliteit"

*In samenwerking met het Proefbedrijf Pluimveehouderij, Geel*



Het project 'Verbetering van de rendabiliteit in de vleeskuikensector door een optimalisatie van de strooiselkwaliteit' heeft tot doel om goede en vernieuwende technieken op het gebied van strooiselmanagement te demonstreren, o.a. met het oog op het doen dalen van het antibioticagebruik.

Aangezien nat strooisel vaak de oorzaak is van verhoogde sterfte en gekoppeld wordt aan darmgezondheid, voedsamenstelling en stalclimaat, worden deze factoren tijdens dit project onder de loep genomen.

Gedurende zes rondes wordt de gezondheidsstatus van de vleeskuikens intensief opgevolgd. Hierbij worden de productieparameters zoals sterfte, gewicht, water- en voerverbruik, alsook de darmgezondheid van deze kuikens geïnventariseerd. Aan de hand van deze gegevens wordt beoordeeld of een verschil in voedsamenstelling (eiwit en vet) een invloed heeft op de strooiselkwaliteit. Ook wordt het effect van de stalventilatie op de strooiselkwaliteit geëvalueerd. Na afloop van het project zullen de resultaten tijdens sectordagen aan de pluimveehouders voorgesteld worden. De uiteindelijke resultaten zullen in de loop van 2012 online en in een brochure gepubliceerd worden.



## FOCUS

## DGZ zet intensief in op IBR-bestrijding

Op 5 januari 2012 diende elke rundveehouder te beschikken over minstens een I2-statuuat voor IBR. Aanvang 2010 had nog maar een kleine 3 procent van de veehouders een gunstig IBR-statuuat. Een hele uitdaging dus voor de hele sector om tijdig een statuuat te behalen, en voor DGZ om dit alles in goede banen te leiden.



Ik ben IBR-vrij

Aan de start van 2012 beschikte ruim 95 procent over minstens het I2-statuuat. Op deze manier start Vlaanderen met uitstekende cijfers aan het verplichte IBR-programma. Proficiat voor de hele rundveesector!

### Verplichte IBR-bestrijding

Sinds 2007 is er in België al een KB voor de vrijwillige bestrijding van IBR. De meeste West-Europese landen staan echter al heel wat verder met een nationaal bestrijdingsprogramma, terwijl de Noord-Europese landen zelfs al volledig vrij zijn. Zij mogen eisen stellen op het vlak van de invoer van dieren. Een EU-richtlijn voorziet immers handelsbelemmeringen voor landen die niet vrij zijn van de ziekte.

België kon niet achterblijven en heeft een aangepast KB uitgewerkt dat rundveehouders verplicht om vanaf 5 januari 2012 minstens een I2-statuuat te hebben.

Rundveehouders die daar niet in slagen, mogen hun dieren niet langer op de weide zetten. Ze kunnen hun dieren enkel nog rechtstreeks naar het slachthuis brengen. De invoer van deze IBR-verplichting bracht heel wat werk met zich mee voor alle veehouders, dierenartsen en DGZ.

Tabel 1: Overzicht statuten IBR-bestrijding

Statuuat	Definitie	Betekenis
I1	Geen IBR-bestrijding	Beperkingen
I2	Vaccinatieplicht	Vaccinatie van alle runderen op het bedrijf
I2D	I2 met ontheffing van de vaccinatieplicht	Ontheffing vaccinatieplicht wanneer minder dan 10% van de dieren op het bedrijf positief is voor IBR
I3	IBR-vrij	Geen geïnfecteerde runderen aanwezig op het bedrijf (gE)
I4	Officiëel IBR-vrij	Geen geïnfecteerde en geen gevaccineerde runderen aanwezig op bedrijf (gB)

Bedrijven met het I1-statuuat worden vanaf 5 januari 2012 onderworpen aan beperkingen opgelegd door het FAVV (geen weidegang en enkel afvoer rechtstreeks naar het slachthuis). Het I2-statuuat wordt verworven door verplichte vaccinatie met meldingen in Veeportaal door de bedrijfsdierenarts. De vrije statuten (I3 en I4) worden behaald mits het uitvoeren van twee gunstige stalbilans met 4 tot 8 maanden tussentijd. Het I2D-statuuat is een tijdelijk statuuat, veelal in de overgang naar een vrij statuuat.

## Tegemoetkoming door het Sanitair Fonds

Omdat het Sanitair Fonds de veehouder voldoende ondersteuning wilde bieden, heeft het zijn budget verhoogd voor DGZ en ARSIA om het programma te begeleiden.

Zo heeft het Sanitair Fonds in 2011 financiële ondersteuning geboden voor volgende activiteiten:

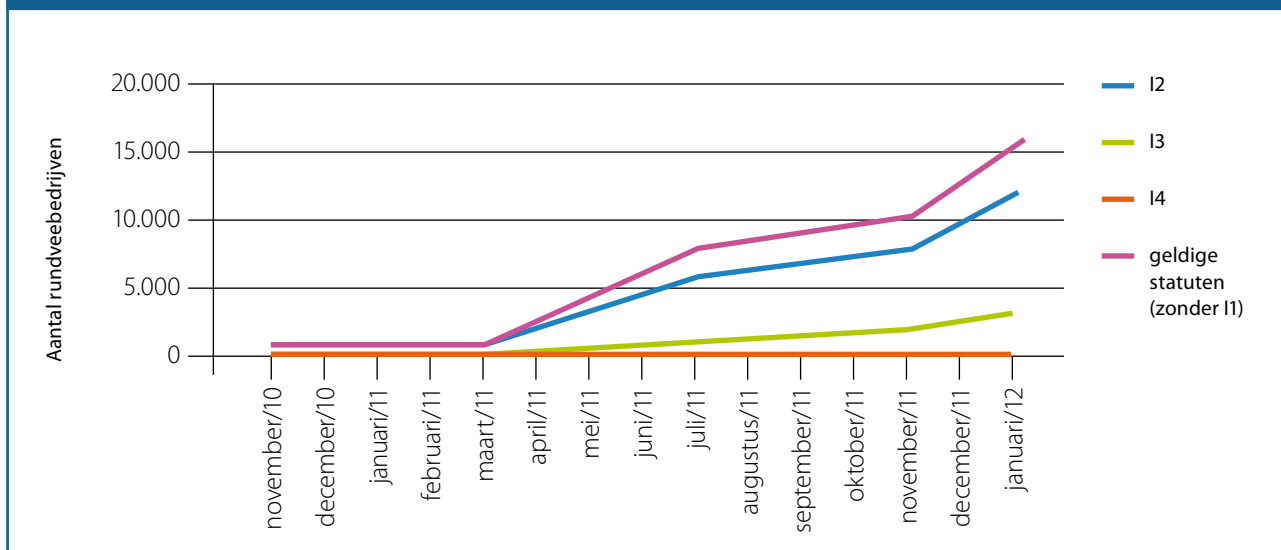
- De serologische onderzoeken in het kader van IBR-bedrijfsvensters: deze werden tot eind maart voor 50 procent vergoed. Wegens het massale succes van de bedrijfsvensters was dit budget in 2011 sneller opgebruikt dan voorzien.
- De certificeringsonderzoeken van de I3- en I4-bedrijven (serologische onderzoeken om het IBR-vrije statuut te kunnen behouden): deze onderzoeken werden volledig ondersteund. Zo werden voorlopers beloond.
- Ten slotte kwam er geld vrij voor een voltijdse dierenarts om het IBR-programma te begeleiden in het veld.

Tabel 2: Aantal statuten IBR-bestrijding eind 2010 en begin 2012

Statuut	november 2010	januari 2012
I2	650	12.131
I2D	16	66
I3	106	3.565
I4	12	201



Figuur 1: Evolutie van het aantal IBR-statuten in Vlaanderen in 2011



## EEN DRUK IBR-WERKJAAR: HOOGTEPUNTEN EN CIJFERS

- Op één jaar tijd groeit het aantal IBR-statuten met 2.000 procent!
- In de stalperiode 2010-2011 zijn er pieken van meer dan 11.000 IBR-bloedstalen per dag: rundveehouders voeren massaal een bedrijfsvenster en/of een eerste stalscreening uit.
- In het voorjaar wordt het laboratorium geconfronteerd met een aantal 'niet-interpreeteerbare' resultaten, wat later een Europees probleem blijkt te zijn. In samenspraak met de unit Laboratorium en het CODA wordt een procedure ontwikkeld om het probleem structureel op te lossen. Naar schatting 600 bedrijven worden individueel begeleid.
- Midden februari 2011: het lang verwachte nieuwe KB IBR dat verschillende 'versoepelingen' in het veld toelaat, verschijnt.
- Vanaf maart kunnen vaccinaties ingegeven worden via Veeportaal. Een overgangperiode met de oude vaccinatie rapporten wordt voorzien.
- Maart en april 2011: tijdens vier IBR-drive-ins voor dierenartsen hebben we naar schatting 180 dierenartsen individueel te woord gestaan.
- Mei 2011: een schriftelijke herinnering wordt gestuurd naar ongeveer 10.000 rundveehouders.
- Najaar 2011: de dierenartsen op het terrein ontvangen gepersonaliseerde IBR-werklijsten voor vaccinaties en bloedonderzoeken.
- Oktober: een schriftelijke herinnering wordt gestuurd naar beslagen die nog niet actief bezig zijn met IBR-bestrijding.
- Gedurende het hele jaar heeft de dienst Gezondheidsadministratie het bijzonder druk met het verwerken van de statuutaanvragen. Mede dankzij het invoeren van de IBR-applicatie is er geen achterstand in de verwerking op het einde van het jaar.
- In de loop van 2011 beantwoordt het herkauwersteam van dierenartsen vragen afkomstig van ruim 5.000 rundveehouders en dierenartsen. Daarnaast behandelen medewerkers van de helpdesk, het laboratorium en de afdeling Gezondheidsadministratie duizenden vragen omtrent wetgeving, administratie, status bloedonderzoeken, applicaties in Veeportaal, enz.
- In de loop van 2011 verricht het dierenartsteam herkauwers een 80-tal bedrijfsbezoeken in het kader van IBR.



### De rol van DGZ bij de bestrijding van IBR

Doorheen het traject – van wetgeving, over begeleiding en communicatie, tot laboratoriumonderzoek en administratieve opvolging – waren (en zijn) er belangrijke taken weggelegd voor de verschillende units en afdelingen van DGZ.

- Bij de opmaak van de wetgeving rondom IBR had DGZ een adviserende rol. Zo stonden we mee aan de wieg van het eerste KB en waren we vervolgens nauw betrokken bij de lang verwachte vereenvoudiging van het KB (gepubli-

ceerd in februari 2012). Ook heeft DGZ in 2011 deelgenomen aan acht technische werkgroepen omtrent IBR om de overgang naar de IBR-verplichting in goede banen te leiden.

- Een voltijdse IBR-dierenarts legt zich toe op de begeleiding van het IBR-programma en wordt hierbij ondersteund door het volledige team gezondheidszorg herkauwers van DGZ. De IBR-dierenarts moet er in de eerste plaats voor zorgen dat zowel veehouders als dierenartsen goed geïnformeerd zijn en snel werk maken van IBR-bestrijding. Om de betrokkenen voldoende te informeren, zijn er informatiebrochures en posters ontwikkeld, en papieren mailings en elektronische nieuwsbrieven verspreid. Ook vonden er in de loop van 2011 tal van voordrachten en informatieavonden plaats, overal in Vlaanderen. Daarnaast werden er in het voorjaar vier drive-in sessies rond

IBR georganiseerd, specifiek voor de dierenartsen.

Naast de communicatie naar een breed publiek, is een goede begeleiding op het terrein essentieel. Elk bedrijf dient een individueel antwoord te krijgen op een aantal vragen. Zo zijn er bij de laboratoriumresultaten soms specifieke reacties, bv. onverwacht positieve of niet-interpreteerbare resultaten. Dierenartsen en veehouders kunnen dan terecht bij DGZ voor bijkomend advies of het uitvoeren van een bedrijfsbezoek.

- De unit Laboratorium kreeg in het kader van het bestrijdingsprogramma een hele reeks onderzoeken te verwerken, namelijk ELISA IBR gE- en gB-antistoffen (gE: wildvirus – gB: vaccins).

- De afdeling Gezondheidsadministratie van DGZ heeft het IBR-programma administratief in goede banen geleid, en stelt – ter ondersteuning van het programma – gepersonaliseerde documenten ter beschikking van veehouders en bedrijfsdierenartsen.

De administratie gebeurde in 2010 nog manueel, maar half 2011 konden we overschakelen naar een nieuw ontwikkelde IBR-applicatie.

- Ook de unit Identificatie & Registratie is nauw betrokken bij het hele IBR-verhaal, enerzijds in het kader van de administratieve begeleiding van beslagen, maar ook bij de voorbereiding van de implementering van de beperkingen voor I1-beslagen in 2012.

## AUTOMATISERING IBR-ADMINISTRATIE



Begin 2010 werd duidelijk dat DGZ overspoeld zou worden met statuutaanvragen, aanvragen voor vaccinatieregister en bloednamelijsten. Een manuele opvolging bleek niet langer mogelijk. Begin maart 2010 is daarom gestart met het uitwerken van een IBR-applicatie die het beheer van de statuten grotendeels zou automatiseren. Dit werd mogelijk vanaf maart 2011 voor de I2-statuten en tegen de zomer van 2011 voor alle statuten.

Ook Veeportaal is uitgebreid met nieuwe functies. Zo kan de bedrijfsdierenarts nu vaccinaties registreren, en zowel de dierenarts als de veehouder kan actuele vaccinatieregisters (om op het bedrijf bij te houden in het kader van I2) en bloednamelijsten (om een I3- of I4-statuut te behalen) aanmaken en afdrucken in Veeportaal.

*Op verschillende vakbeurzen waaraan DGZ in 2011 deelnam, stond de IBR-campagne centraal. Op Agribex hebben we enkele vroege starters uitgebreid in de bloemetjes gezet.*

#### • RUNDVEEBEDRIJF JAN VAN LOOVEREN-SANDERS, BRECHT

Veehouder Jan Van Looveren baat het bedrijf 'D'oude Pastorijhoeve' uit, dat hij heeft overgenomen van zijn vader. Het bedrijf is ongeveer 25 hectare groot en heeft gras en maïs als belangrijkste teelten. Op het bedrijf zijn er een 50-tal melkkoeien van het roodbont holsteinras en bijhorend jongvee. Jan Van Looveren verkoopt nogal wat fokvee (stierkalveren) en gekalfde vaarzen. Het bedrijf vaccineert al ongeveer 20 jaar tegen IBR en de laatste jaren ook tegen BVD. Jan beet de spits af en was de eerste om een I2-statuut te behalen voor IBR. Vandaag overweegt hij om naar het I3-statuut over te stappen, vooral met het oog op de verkoop van fokmateriaal.

#### • RUNDVEEBEDRIJF MARCEL DE SCHRIJVER, RONSE

Marcel De Schrijver heeft een 100-tal witblauwe dieren. Zijn bedrijf beslaat ongeveer 36 hectare grond waarop vooral spelt, triticale, gras en maïs geteeld worden. Marcel heeft al tal van prijzen gewonnen op verschillende prijskampen, zowel nationaal als regionaal. Al 27 jaar is hij voorzitter van het ABS-gewest Oudenaarde-Ronse. Hij zetelt ook in het gewestbestuur van CRV. Hij staat aan het roer van zijn bedrijf sinds 1973. Omdat Marcel nogal wat fokvee verkoopt, maar vooral ook onder druk van zijn dierenarts, was hij zich al snel bewust van het belang van IBR-bestrijding. Zo had hij als eerste het I3-statuut voor IBR op zak.

#### • RUNDVEEBEDRIJF ALFONS DE BAERDEMAEKER, LENNIK

Alfons De Baerdemaeker bewoont de statige vierkantshoeve sinds hij in 1976 het bedrijf heeft overgenomen van zijn vader. In de loop van de jaren is het bedrijf gegroeid en het beslaat nu een oppervlakte van een 100-tal hectare. De belangrijkste teelten zijn gerst, tarwe, suikerbieten, rode wortelen, aardappelen, gras en maïs (waarvan alles geoogst wordt als MKS). In 1993 is het bedrijf overgeschakeld naar het Blonde d'Aquitaineras. De huidige veestapel bestaat uit ongeveer 70 moederdieren, met bijhorend jongvee en afmest. Primaire selectiecriteria voor het aanhouden zijn het natuurlijk afkalven en een rustig karakter. Hij is bestuurslid van het stamboek Blonde d'Aquitaine en gedelegeerd bestuurder bij het bedrijf Mialvit dat zich toespit op vitaminepreparaten en voedingsadvies voor rundvee. Naast rundvee houdt Alfons ook 20.000 braadkippen. Hij overweegt binnenkort een stap opzij te zetten en het bedrijf over te laten aan zijn zoon. Alfons heeft er – vooral onder druk van zijn dierenarts – van in den beginne voor geopteerd om een I4-statuut te verwerven.



Vlnr: Mimi en Alfons De Baerdemaeker, Marcel Heylen, Lieve Van Looveren (dochter van Jan Van Looveren), Jan De Bock (zie p 23) en Marcel De Schrijver.

## Salmonella Choleraesuis voor het eerst geïsoleerd in België



*Salmonella* is een kiem die zich goed kan aanpassen aan verschillende gastheren. Er bestaat echter ook een aantal gastheerspecifieke serotypes. Eén ervan is *Salmonella Choleraesuis* waarvoor enkel het varken als gastheer kan optreden. Infectie van varkens met niet-gastheerspecifieke *Salmonella*'s zoals *S.Typhimurium* verlopen meestal subklinisch. In sommige gevallen treedt bij de varkens dikke-darmonsteking op en kan gele, waterige mest worden waargenomen. Meestal herstellen de dieren na ongeveer een week. De infectie kan ook chronisch verlopen. Ze wordt dan gekenmerkt door achterblijvers en dieren die sterk vermageren, en intermitterende diarree en koorts vertonen. De niet-gastheerspecifieke types zijn van belang voor de volksgezondheid aangezien zij gemakkelijk de mens kunnen infecteren.

### Ernstige symptomen

Wanneer varkens echter besmet raken met de gastheerspecifieke *Salmonella Choleraesuis* zullen de gevolgen voor het dier ernstiger zijn. Varkens geïnfecteerd met *S. Choleraesuis* vertonen lusteloosheid, koorts, kortademigheid en bleke huid. Bovendien kan er plotse sterfte voorkomen met blauwverkleuring van de extremiteiten en de buik. Problemen treden het vaakst op aan het einde van de afmestperiode en bij dieren die in goede conditie verkeren.

### Kiem voor het eerst geïsoleerd op Belgisch varkensbedrijf

Tot voor kort werd aangenomen dat *Salmonella Choleraesuis* niet voorkwam in België aangezien de kiem hier nog niet werd geïsoleerd. In november 2010 kwam daar verandering in en werd de kiem voor het eerst geïsoleerd op een Belgisch varkensbedrijf. Het ging om een bedrijf met ongeveer 170 zeugen, 1200 vleesvarkens

en enkele beren. Het bedrijf, dat een een-weeksysteem hanteert, koopt geregeld dieren aan. Er wordt niet gewerkt volgens het all in/all out-principe. Verschillende leeftijdsgroepen worden gemengd en er is sprake van overbezetting in meerdere hokken. Reiniging en ontsmetten na leegstand is dan ook moeilijk toe te passen.

De problemen zijn begonnen bij de vleesvarkens 14 dagen na opzet. Aangetaste varkens vertoonden gebrek aan eetlust, bleke huid en blauwverkleuring van de extremiteiten. 24 uur na aanvang van de symptomen stierven de dieren. De symptomen en letsels op lijkschouwing deden denken aan een bloedvergiftiging. Uit de longen werd een reinkultuur met *S. Choleraesuis* geïsoleerd.

Naar aanleiding hiervan werd het bedrijf onder de loep genomen en werd een uitgebreide staalname uitgevoerd om de infectiestatus van het bedrijf in kaart te brengen. Dit alles gebeurde in het kader van Veepeiler Varken.



Het pakket onderzoeken bestond uit het volgende:

- bacteriologisch onderzoek van één meststaal;
- *Salmonella*-onderzoek van 19 paar overschoenen;
- autopsie van 12 varkens;
- screening van 40 dieren op de aanwezigheid van andere pathogenen (serologie);
- 100 dieren werden bekeken aan de slachtlijn.

*Salmonella Choleraesuis* werd teruggevonden in:

- het meststaal;
- één paar overschoenen genomen in een hok met aangetaste dieren;
- de longen, de milt en neus bij twee van de aan autopsie onderworpen dieren.

De dieren op lijkschouwing vertoonden enkel tekenen van bloedvergiftiging, er was geen sprake van enteritis. Bovendien kon *S. Choleraesuis* niet worden geïsoleerd uit de dikke darm van deze dieren.

Dankzij al deze onderzoeken werd ook duidelijk dat *Salmonella* niet het enige probleem was op het bedrijf, maar dat er nog heel wat andere pathogenen circuleerden waaronder hemolytische *E. coli*, *Actinobacillus pleuropneumoniae*, PRRSV, PCV2, *Pasteurella multocida* en *Streptococcus suis*. Tot slot werden er behoorlijk wat lever- en longletsels ten gevolge van infectie met *Ascaris suum* ontdekt.

### Een goede bioveiligheid kan soelaas brengen

De circulatie van deze vele pathogenen in combinatie met onvoldoende aandacht voor bioveiligheid kan de uitbraak met *S. Choleraesuis* in de hand hebben gewerkt.

Tijdens de bedrijfsbezoeken die volgden op het onderzoek werd met de veehouder overleg gepleegd over mogelijke maatregelen. Het gescheiden houden van de leeftijden, werken volgens het all

in/all out-principe, reinigen en desinfecteren, en bioveiligheid in het algemeen zijn essentieel. Overschakelen naar een meerwekensysteem zou het toepassen van deze maatregelen gemakkelijker kunnen maken.

Tot nu toe hebben we geen weet van andere bedrijven waar een uitbraak van *S. Choleraesuis* heeft plaatsgevonden.



Bij varkens geïnfecteerd met *Salmonella Choleraesuis* kan plotse sterfte optreden met blauwverkleuring van de extremiteiten en de buik.

## SALMONELLABESTRIJDING MEER DAN NOODZAKELIJK



Het huidige *Salmonella* actieplan (SAP) vond zijn oorsprong in 2007 en focust vooral op de primaire productie. Sinds de introductie van dit plan is er slechts een lichte daling van het aantal risicobedrijven. Een varkensbedrijf krijgt de status van risicobedrijf bij een gemiddelde S/P-ratio van meer dan 0,6 bij drie opeenvolgende analyses. Door het overlopen van een checklist tracht men samen met de bedrijfsdierenarts een oplossing te vinden voor de *Salmonella*-besmetting op het bedrijf. Het belang van de *Salmonella*-problematiek in de Belgische varkenssector mag niet onderschat worden. 73,7 procent van de voedselgebonden humane *Salmonella*-infecties zijn afkomstig van de consumptie van varkensvlees. Het belangrijkste type dat problemen veroorzaakt is *Salmonella* Typhimurium. Het wetenschappelijk comité van het FAVV is dan ook van oordeel dat *Salmonella* intensiever aangepakt dient te worden. In de toekomst zullen ook de veevoedersector, de slachthuizen en vleesverwerkende

industrie meer betrokken worden in het actieplan. Zo is het ondertussen duidelijk geworden dat besmette grondstoffen of een besmetting in het productieproces wel degelijk gevolgen kunnen hebben voor de varkens die ermee in aanraking komen. Ook de partikelgrootte van het voeder en het pelletteren (hittebehandeling) kunnen een invloed hebben op de *Salmonella*-status.

Onderzoek heeft uitgewezen dat niet alle zuren even effectief zijn bij de aanpak van *Salmonella*. We weten ondertussen wel met zekerheid dat gecoat boterzuur in het voer een gunstig effect heeft. Naast de veevoedersector zijn er in de slachthuizen en vleesverwerkende bedrijven nog heel wat verbeteringen realiseerbaar. Aanpassingen in het slachtprocedé die vooral gericht zijn op hygiëne en het vermijden van (kruis)contaminatie kunnen voor forse verbeteringen zorgen. De huidige manier van staalname en analyse staat evenzeer ter discussie. Voorlopig worden de bloedstalen in het kader van het aujeszky-bestrijdingsplan als basis gebruikt voor de analyse. Het wetenschappelijk comité is van mening dat bacteriologie op mest of op lymfeknopen een beter beeld geeft dan het huidige serologisch onderzoek. De komende maanden zal hierover verder overleg plaatsvinden.

Het is een positieve evolutie dat niet alleen de varkenshouder verantwoordelijk wordt geacht voor het *Salmonella*-probleem. Toch mogen wij

als sector onze verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan. Alle mogelijke pistes die tot een verbetering kunnen leiden, moeten door de sector onderzocht worden. Zo zullen proeven moeten uitwijzen wat het effect van vaccinatie kan zijn. Er is weliswaar slechts één vaccin beschikbaar op de Europese markt en dit is nog niet geregistreerd in België, maar toch moet het effect ervan grondig geanalyseerd worden. Ook het verhogen van de bioveiligheid en het toepassen van meerwekensystemen, zoals het vijfwekensysteem dat ik zelf toepas op mijn bedrijf, moeten door de sector ernstig overwogen worden. Het is duidelijk: er is nog een lange weg te gaan. Ik ben er echter van overtuigd dat een vooruitstrevende sector zoals de Vlaamse varkenshouderij, dit samen met de juiste partner, zijnde DGZ, op termijn tot een goed einde kan brengen.

*Luc Van Dommelen*

Bestuurslid en voorzitter  
adviescommissie Varkens



## FOCUS

# Worm- besmettingen bij leghennen in niet- kooihuisvesting



Van april 2009 tot maart 2011 werkte DGZ samen met het Proefbedrijf Pluimveehouderij aan het ADLO-demonstratieproject 'Impact van wormbesmettingen op de algemene gezondheidsstatus van leghennen in niet-kooisystemen'. Het project werd gefinancierd door de Europese Unie en de Vlaamse overheid.

Het verbod op de batterijkooi vanaf 2012 heeft tot gevolg dat steeds meer leghennen gehuisvest worden in scharrelsystemen, waar ze in direct contact komen met de mest. Op vraag van de consument, die begaan is met dierenwelzijn, hebben ook steeds meer leghennen toegang tot een uitloop. In de uitloop staan de hennen in contact met de bodem en met een waaier aan tussen- en transportgasteren en wilde vogels. Wormbesmettingen, een 'oude ziekte' die als gevolg van de batterijhuisvesting sterk verminderd was, steken hierdoor opnieuw de kop op.

## Intensieve opvolging

Het ADLO-demonstratieproject 'Impact van wormbesmettingen op de algemene gezondheidsstatus van leghennen in niet-kooisystemen' bestond uit twee luiken. In het eerste luik werden 14 leghennenbedrijven met niet-kooihuisvesting intensief opgevolgd gedurende een volledige ronde. De bedrijven lagen verspreid over heel Vlaanderen en hadden verschillende staltypes (grondstal of volière, met of zonder uitloop). Op deze bedrijven werden maandelijks meststalen verzameld voor parasitologisch onderzoek [EPG (eitjes per gram), OPG (oöcysten per gram), lintwormen]. Daarnaast werden er om de drie maanden kippen geselecteerd voor autopsie, technische resultaten verzameld en een vragenlijst ingevuld. Op de bedrijven met een uitloop werd ook een grondstaal genomen voor parasitologisch onderzoek bij begin en einde van de ronde. Het tweede luik van het project was een prevalentiestudie die werd uitgevoerd in samenwerking met de bedrijfsdierenarts. Hij vulde samen

met de veehouder een vragenlijst in en verzamelde eveneens mestmonsters op 39 en 54 weken. Aan deze prevalentiestudie namen 34 bedrijven deel.

## Mestonderzoek brengt hoge besmettingsgraad aan het licht

In de loop van het project werden in totaal 284 meststalen verzameld bij 69 koppels op 48 leghennenbedrijven. In 56 procent van deze meststalen werden wormeitjes of proglottiden van lintwormen teruggevonden. Op bedrijfsniveau betekende dit dat op maar liefst 81,3 procent van de bedrijven tijdens de opgevolgde ronde minstens één keer een wormbesmetting werd vastgesteld bij mestonderzoek! De meest frequent voorkomende wormsoort was de grote spoelworm (*Ascaridia galli*) (41,9 procent). Opvallend was dat de meest schadelijke wormsoort, namelijk de haarworm (*Capillaria* sp.) uitsluitend werd vastgesteld bij koppels met toegang tot een uitloop. De grote lintworm (*Raillietina* sp.) werd



*Grote spoelworm*

enkel vastgesteld in grondstallen. Deze laatste wormsoort kwam ook enkel voor in oudere stallen (vanaf de vijfde ronde). Kippen met toegang tot een uitloop hebben een hoger risico om besmet te zijn met wormen, maar ook hennen zonder toegang tot een uitloop kunnen besmet zijn met wormen! Wormbesmettingen veroorzaken meestal vage, algemene symptomen met een chronisch verloop. Het demonstratieproject had als doel na te gaan wat de pre-

cieze impact is van een wormbesmetting op de algemene gezondheidstoestand en de technische prestaties van leghennen. Het bleek echter niet eenvoudig om op de deelnemende bedrijven voldoende informatie te verzamelen om deze impact na te gaan. Slechts op één bedrijf was er een vermoeden dat het ontbreken van een duidelijke legpiek en de continue schommeling van het legpercentage het gevolg was van een besmetting met haarwormen (*Capillaria sp.*).

### Differentiatie per wormsoort noodzakelijk

De interpretatie van het parasitologisch onderzoek blijkt in de praktijk niet zo eenvoudig. Zo worden de EPG- en OPG-waarde soms verward. De EPG-waarde geeft het aantal wormeitjes weer per gram mest, terwijl de OPG-waarde het aantal oöcysten per gram mest aangeeft en dus een maat is voor een coccidiosebesmetting. Door deze waarden te verwarren, gebeurt het dat de toom behandeld wordt met een ontwormmiddel hoewel er amper of niet van een wormbesmetting sprake is, maar wel van een coccidiosebesmetting. Onverantwoord gebruik van ontwormmiddelen kan leiden tot de ontwikkeling van resistentie tegen deze middelen. Vooral bij pluimvee, waar slechts één ontwormmiddel (flubendazole) geregistreerd is, is dit een reëel risico. Een ander probleem dat zich vaak stelde, is dat bij parasitologisch onderzoek één enkele EPG-waarde wordt weergegeven. Indien de toom besmet is met meerdere wormsoorten, is het dus niet te achterhalen welke wormsoort het meest frequent aanwezig is.



*In de uitloop staan hennen in contact met de bodem en met een waaier aan tussen- en transportgastheren en wilde vogels. Wormbesmettingen steken hierdoor opnieuw de kop op.*

Dit laatste is belangrijk om te weten, aangezien niet alle wormsoorten even schadelijk zijn. Één van de belangrijkste bevindingen van dit demonstratieproject was dan ook dat bij parasitologisch onderzoek de EPG-waarde best per wormsoort wordt bepaald. DGZ speelt dan ook onmiddellijk in op deze bevinding: vanaf 2012 zal bij parasitologisch onderzoek naast de EPG-telling ook een differentiatie per wormsoort gemaakt worden.

In het kader van het demonstratieproject werden ook vier leghennenbedrijven met uitloop in Nederland bezocht. Op deze bedrijven werd informatie verzameld rond wormbestrijding en vooral rond uitloopbeheer.

Alle bevindingen van dit demonstratieproject werden verzameld in een handige brochure. In deze brochure staan ook tips voor preventie en behandeling van wormbesmettingen evenals het optimaliseren van het gebruik van de uitloop, wat bijdraagt tot het minimaliseren van de infectiedruk op het bedrijf.



Sinds 2006 zetelt Frans Smets in de raad van bestuur van DGZ voor de sector pluimvee en sinds eind 2008 is hij ook voorzitter van de adviescommissie Pluimvee. Dit toont aan dat de pluimveesector een groot vertrouwen heeft in het engagement van Frans om de belangen van de sector te verdedigen.

“DGZ maakt zich zeker nuttig voor de pluimveesector. Denk maar aan de bestrijding van *Salmonella*, waarbij de organisatie een belangrijke rol speelt. Voor de toekomst zie ik DGZ vooral als overkoepelend kenniscentrum voor wat betreft de epidemiologische status van het pluimvee in Vlaanderen. In dit opzicht pleit ik voor samenwerking met andere partijen die een bijdrage kunnen leveren. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de gespecialiseerde pluimveedierenartsen en de sentineldierenartsen. Daarnaast is het belangrijk om samen te werken met andere wetenschappelijke instanties. Volgens mij moeten we hierbij ook over de landsgrenzen heen durven te kijken.

Het doel van dit alles moet niet alleen zijn om de verschillende pluimveeziekten te inventariseren. We moeten verder gaan dan dat en bruikbare tools genereren voor de gehele sector. Volgens mij heeft een dergelijk project ook pas echt kans op slagen als de lijst van aangifteplichtige ziekten aangepast wordt.

Er zijn voor DGZ nog tal van kansen om op een gezonde manier een werkbare en leefbare omgeving te helpen creëren voor de pluimveehouder en zijn dieren. Het zal erop aankomen om de uitdagingen aan te gaan, en dat in een zo kort mogelijke tijd.”

*Frans Smets*

Bestuurder en voorzitter adviescommissie Pluimvee

## Wormen, wormcontrole, ontwormen en wormresistentie bij schapen en geiten



In september 2011 werd het demonstratieproject 'Geïntegreerde gezondheidszorg bij schapen en melkgeiten' afgerond. Om inzicht te krijgen in de maag- en darmwormproblematiek, en de coccidiose- en leverbotbesmetting bij schapen en geiten in de Vlaamse regio, hebben DGZ, Vlaamse Schapenhouderij en de Katholieke Hogeschool Kempen, gedurende twee jaar intensief samengewerkt. De resultaten van dit demonstratieproject werden op vijf studiedagen aan schapenhouders voorgesteld en gebundeld in een praktijkrapport.

### Maag- en darmparasieten

Wormen vormen bij kleine herkauwers een groter probleem dan bij runderen. Dit is een gevolg van het lange graasseizoen, de snel oplosbare kleine mestkeutels, het samen weiden van de gevoelige, jonge lammeren met de volwassen ooiën en het verschijnen van telkens andere wormsoorten in de loop van het graasseizoen.

We kunnen stellen dat geen enkel bedrijf wormvrij is en het is ook niet de bedoeling een dergelijke toestand te bereiken. Wel moet er gestreefd worden naar een evenwicht tussen de immuïteitsopbouw van de lammeren en een aanvaardbare besmettingsgraad van de weide. Bij de veldproef die we hebben uitgevoerd op 16 schapenbedrijven, hebben we vastgesteld dat 71 procent van de onderzochte lammeren met minstens één wormsoort besmet was en 52 procent met twee wormsoorten tegelijk. Coccidiose is een besmetting waar alle jonge lammeren doorheen moeten. Meestal verloopt het verwerven van een beschermende immuïteit bij lammeren

probleemloos. Enkel als de infectiedruk te groot wordt, gaat dit gepaard met diarree en groeivertraging. In de veldproef konden we zien dat 94 procent van de lammeren coccidiosedragers is.

Leverbot kan een zeer ernstige besmetting zijn in het najaar, vooral op natte weiden. Tot onze verassing bleken tien van de zestien bedrijven met leverbot besmet te zijn. Vier schapenhouders hadden hiervan geen weet.



## Resistentie tegen ontwormingsproducten

Wereldwijd vormt resistentie tegen ontwormingsmiddelen een groeiend probleem. Ook de Vlaamse schapenhouders ontsnappen daar niet aan. Van de veertien bedrijven die we op resistentie onderzochten, bleken er minstens drie resistent te zijn.

Vandaar dat we een nieuwe aanpak van wormcontrole promoten. Het weiland wormarm houden, de dieren regelmatig omweiden naar propere percelen en het behandelen in functie van een parasitair onderzoek doen het aantal noodzakelijke behandelingen drastisch dalen. Bij een groepsbehandeling adviseren we telkens enkele dieren niet te behandelen. Omdat er dan in de volgende generatie voldoende productgevoelige wormen overblijven, vertraagt dit de opbouw van resistentie.

## Enquête

We hebben 384 Vlaamse schapenhouders aangeschreven met een enquête. 20 procent heeft deze beantwoord.

Hoewel de meerderheid van de ondervraagden op de hoogte was van het resistentieprobleem, zijn er slechts weinig die er iets aan doen. De helft ontwormt op vaste tijdstippen zonder voorafgaand mestonderzoek. Ook de helft doet niet aan weiderotatie. Het ontwormen van aangekochte dieren die aan de kudde toegevoegd worden, is wel goed ingeburgerd. 91 procent van de schapenhouders doet dit.

Uit de resultaten van de enquête is ook duidelijk af te leiden dat de Vlaamse schapenhouder aan het vergrijzen is. Jonge schapenhouders zijn in de minderheid.



## Studiedagen

Het project werd afgesloten met een studiedag in elke Vlaamse provincie. Telkens was er een bezoek aan een schapenbedrijf aan gekoppeld. Zo waren we te gast bij Ludo Van Alphen die met zijn kudde beheer doet van de recent afgebrande Kalmthoutse heide. De schapen houden er het Pijpenstrootje in bedwang om de heide groeikansen te geven. Ook Joris Schelfhout, lid van de adviescommissie van DGZ, heeft ons zijn kudden getoond en zijn werkwijze uitgelegd. Tot slot mochten we ook het melkgeitenbedrijf van Erwin Mertens bezoeken. Op deze studiedagen mochten we 86 schapenhouders verwelkomen.



## Praktijkrapport

De onderzoeksresultaten zijn gebundeld in een rijk geïllustreerd praktijkrapport voor schapenhouders: 'Wormen – Wormcontrole – Ontwormen – Wormresistentie'. In het eerste hoofdstuk worden de verschillende wormsoorten en leverbot besproken. Daarna komen volgende thema's aan bod: weidemanagement om wormbesmetting onder controle te houden, resistentie tegen ontwormingsproducten en wormcontrole bij natuurbegrazing. Het rapport vermeldt ook de resultaten van de terreinproef en omvat een toelichting over de coccidiosebesmetting bij lammeren.

## Afdeling Product- en Dienstontwikkeling (PDO)

In oktober 2010 is binnen DGZ de afdeling Product- en Dienstontwikkeling (PDO) opgericht. Deze afdeling, die geplaatst is onder de unit Services, is opgericht vanuit de noodzaak om meer controle te krijgen over de projecten die binnen DGZ worden uitgevoerd en heeft als doel om een hoger rendement te halen uit projecten. In 2011 is een aantal eerste initiatieven genomen om dit te realiseren.

Ten eerste wordt er voorafgaand aan de start van een project, via het opstellen van een jaarplan, beter in kaart gebracht waarom een project wordt uitgevoerd. Wat zijn de verwachte kosten en opbrengsten, en hoe kan het project bijdragen aan de strategische doelstellingen van DGZ. De kosten (zowel uitgedrukt in het financiële budget als in te presteren interne mandagen) worden tijdens het project zelf ook nauwkeurig opgevolgd,

hetgeen zowel de betrokkenheid bij de projecten als de mogelijkheid tot bijsturen vergroot.

Daarnaast is er gewerkt aan de nood om binnen DGZ een centraal overzicht te hebben over alle projecten. PDO verzamelt maandelijks gegevens over alle lopende projecten, en brengt hierover elke drie maanden verslag uit aan het managementteam. Door een transparanter beeld te hebben van alle lopende projecten ontstaat er ook op macroniveau meer controle over de projecten.

Er wordt ook gewerkt aan een gestandaardiseerde projectaanpak binnen DGZ. In 2011 is hiervoor de basis gelegd, door een aantal basisrapporteringen te introduceren. In 2012 is het de bedoeling deze methodologie verder te ontwikkelen. Er wordt hierbij voortdurend gezocht naar een balans tussen de extra overhead

voor de medewerkers die deze projectmethodologie vraagt en de meerwaarde voor DGZ.

Naast bovenstaande zaken biedt PDO ook hulp en ondersteuning bij het opstellen van jaarplannen en business cases, en de ondersteuning van projectleiders binnen de business. In een aantal projecten worden de projectleiding en/of een aantal gespecialiseerde projecttaken door PDO uitgevoerd.

Bovenstaande zaken hebben ons in 2011 al meer controle gegeven over de projecten, en we hebben mooie projectresultaten behaald. In 2012 hopen we ons hierin nog verder te verbeteren. Dit is uiteraard geen verdienste van PDO alleen, maar is enkel mogelijk door de goede medewerking en samenwerking van alle verschillende units in DGZ.



### Jaarplannen – realisaties in 2011

In 2011 zijn er 46 projecten opgenomen in het ondernemingsplan. Daarvan zijn er 36 volledig gerealiseerd, ofwel wordt er nog volop aan gewerkt om ze te realiseren.

In de loop van het jaar zijn er belangrijke stappen gezet in de opvolging van en de betrokkenheid bij de uitgevoerde projecten. Dit heeft in sommige gevallen geleid tot een belangrijke kostenbesparing en heeft ons alleszins meer inzicht gegeven om de inschattingen voor projecten in de toekomst nog beter en realistischer te kunnen maken. Maar vooral betekenen de gerealiseerde projecten voor DGZ een grote meerwaarde, en stellen de realisaties van 2011 ons in staat om efficiënter te werken, en onze klantenservice te vergroten.



## OVERZICHT SUBOVEREENKOMSTEN VAN DE MEERJARENOVEREENKOMST MET HET FAVV

1	Centrum voor preventie en diergeneeskundige diagnostiek	Het organiseren en uitbaten, van minstens één operationeel centrum en een tweede stand-by, voor preventie en diergeneeskundige diagnostiek: ophalen kadavers, uitvoeren van autopsies, analyses, administratief werk, etc.
2	Crisisactiviteiten	Wanneer zich een crisissituatie voordoet – afhankelijk van de situatie – het verhogen van de capaciteit betreffende ophalen van kadavers, het uitvoeren van autopsies, analyses, administratief werk, etc.
3	Samenstellen van een serotheek	Uitbouwen van een verzameling van stalen genomen in het kader van de jaarlijkse referentiescreenings
4	Gezondheidsadministratie	Activiteiten gezondheidsadministratie in het kader van brucellose/leucose, tuberculose, wintercampagne, moederdieren, legpluimvee, beheer van statuten, bewakingsprogramma's, etc.
5	Sanitaire diergeneeskundige begeleiding	Epidemiologische en sanitaire begeleiding en ondersteuning van een sanitair netwerk (anders gezegd het opvolgen van het voorkomen van bepaalde dierziekten en trends op het terrein) en diergeneeskundige begeleiding van de veehouder en/of de bedrijfsdierenarts op diverse terreinen
6	Diergeneeskundige begeleiding bij abortus van runderen en kleine herkauwers	Diergeneeskundige begeleiding van de veehouder/(bedrijfs)dierenarts, specifiek in het kader van de 'abortusproblematiek' bij runderen en kleine herkauwers
7	IBR	Toekennen van IBR-statuten
8	Bewakingsprogramma bij runderen	Het uitvoeren van analyses voor het bepalen van het voorkomen van dierziekten, het vroegtijdig detecteren van opkomende dierziekten en het aantonen van vrijheid van ziekte voor bepaalde dierziekten
9	Abortus bij runderen	Onderzoek naar de oorzaak van abortus bij runderen: ophaling van foeti, uitvoeren autopsie en analyses
10	TSE	Uitvoering van de TSE-testen op kadavers van runderen, schapen en geiten die zijn ontvangen van het vilbeluik
11	Bewakingsprogramma bij kleine herkauwers	Epidemiologische bewaking van ziekten bij kleine herkauwers: analyses, bemonstering, etc.
12	Abortus bij kleine herkauwers	Onderzoek naar de oorzaak van abortus bij kleine herkauwers: ophaling van foeti, uitvoeren autopsie en analyses
13	Blauwtong	Uitvoeren van analyses, conditioneren van stalen en uitvoeren van autopsies in het kader van diagnostiek van verdenkingen en de monitoringprogramma's die het FAVV voor blauwtong in de veestapel organiseert
14	Bewakingsprogramma bij varkens	Epidemiologische bewaking van varkensziekten: analyses, conditioneren stalen, ...
15	Bewakingsprogramma voor de ziekte van Aujeszky	Uitvoeren van de serologische testen en de rapportering aan het FAVV, de bedrijfsdierenartsen en de varkenshouders
16	Programma Salmonella Varkens	Analyse van stalen afkomstig van bedrijven met vleesvarkens en rapportering van resultaten
17	Begeleiden van de bewaking van Salmonella bij varkens	Aanduiden van Salmonella-risicobedrijven en begeleiding van veehouders en dierenartsen
18	Bewakingsprogramma bij pluimvee	Bacteriologisch onderzoek bij bedrijven met braadkippen en rapportage van de resultaten
19	Bestrijdingsprogramma's bij fokpluimvee, Salmonella bij pluimvee, hygiënecontrole in de broeierijen	Uitvoeren van monsternames, analyses, administratieve opvolging, advies en rapporteringen aan bedrijfsdierenarts, veehouder en FAVV
20	Begeleiding van de bestrijding van Salmonella bij pluimvee	Begeleiding van veehouders en bedrijfsdierenartsen voor de bestrijding van Salmonella bij pluimvee
21	Prestatielijsten dierenartsen	Per kwartaal prestatelijsten opmaken voor de bedrijfsdierenartsen voor opvolging van bedrijfsbezoeken en bemonstering o.a. brucellose, leucose, aujeszky, blauwtong, etc.; en de administratieve ondersteuning in de bestrijding van bijenziekten
22	Bijwerken van de gegevens in BOOD	Verzekeren van de link tussen de databanken BOOD en Sanitel: BOOD is de databank van alle operatoren, Sanitel betreft alleen de veehouderij
23	Gebruik van de Sanitelgegevens	Beheren van de zogenaamde synchronisatiedatabase (namelijk een kopie van de Saniteldatabase)
24	Identificatie en registratie	Het beheer van de gegevens met betrekking tot I&R van de dieren, de beslagen, de veehouders en de veehouderijen in Sanitel, zoals vastgelegd in de regelgeving ter zake

# 3

## ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN



- 59 Afdeling Personeelszaken
- 61 Afdeling Financiën
- 63 Afdeling ICT
- 66 Kwaliteit
- 68 Communicatie

## Afdeling Personeelszaken

### Kerncijfers 2011

In 2011 steeg het totale personeelsbestand met 2,2 VTE van 168 voltijdse medewerkers (VTE) in 2010 tot 170,2 in 2011. Het gemiddeld aantal vaste DGZ-medewerkers is gedaald van 146,9 VTE in 2010 naar 142,6 VTE in 2011. Tevens daalde het aantal externe ICT-medewerkers verder met anderhalve VTE.

Het aantal uitzendkrachten is in 2011 met 8 VTE gestegen ten opzichte van 2010. Deze tijdelijke krachten zijn ingezet bij de opstart van extra programma's en de uitvoering van seizoensgebonden activiteiten. Hiermee wordt de flexibiliteit in het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod van arbeid vergroot.

#### Leeftijd

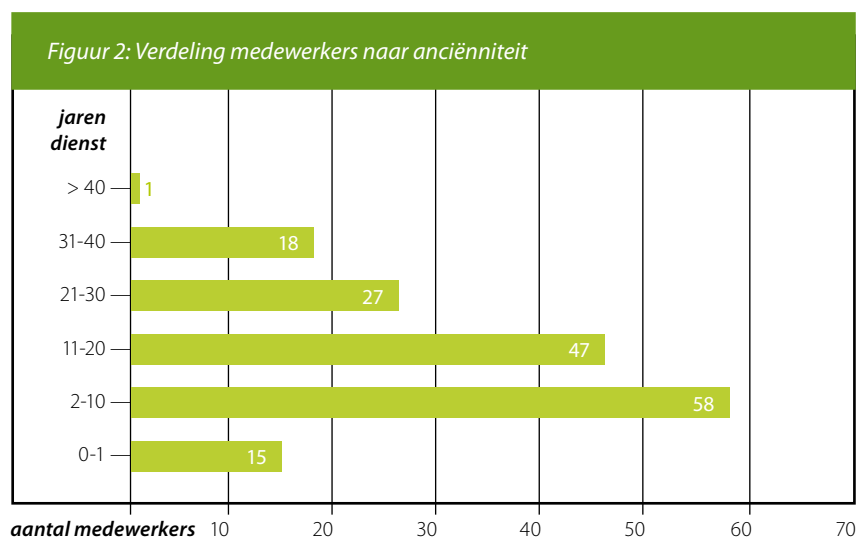
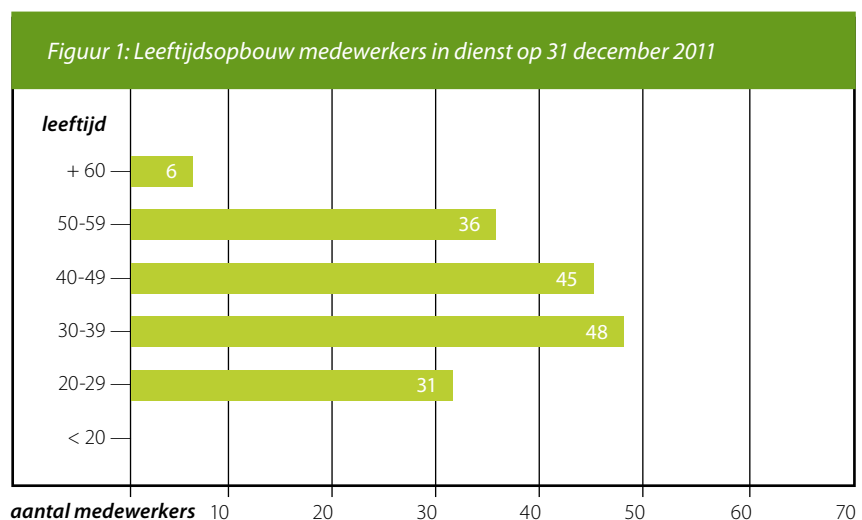
De leeftijdsopbouw binnen DGZ volgt de normale leeftijdsopbouw op de arbeidsmarkt. De meerderheid van de medewerkers is tussen de 30 en 50 jaar, waarbij het aantal jongere medewerkers stelselmatig toeneemt.

#### Anciënniteit

Meer dan 56 procent van het totale aantal vaste medewerkers heeft een dienstanciënniteit van meer dan 10 jaar. 27 procent (46 medewerkers) heeft zelfs een dienstanciënniteit van meer dan 20 jaar.

Tabel 1: Evolutie van het aantal medewerkers (VTE) 2009-2011

Aantal VTE	2009	2010	2011
<b>Totaal aantal VTE</b>	<b>177,4</b>	<b>168,0</b>	<b>170,2</b>
Interne VTE	150,7	146,9	142,6
Externe VTE uitzendkrachten	12,3	11,9	19,8
Externe VTE IT	14,4	9,3	7,8



## Plaats van tewerkstelling

Onze organisatie is werkzaam op drie sites verspreid over Vlaanderen. Onze hoofdzetel is gevestigd in Drogen en daarnaast hebben we twee andere sites, een in Torhout en een in Lier. Torhout is de grootste site met 72 medewerkers; in Drogen en Lier werken er respectievelijk 64 en 30 medewerkers. Terwijl de unit Laboratorium gevestigd is in Torhout, Lier en Drogen, bevinden de medewerkers van de unit Identificatie & Registratie en Algemene Diensten zich hoofdzakelijk in Drogen.

## Enkele beleidselementen

In 2011 heeft de personeelsdienst, in het kader van competentie management, een projectvoorstel ingediend van 'Mensgericht Ondernemen' met het oog op een beter HR-beleid, met bijzondere aandacht voor werving en selectie, gekoppeld aan een aangepast verloningsbeleid.

Het is zeer belangrijk dat onze leidinggevenden leren om dit competentie management te gebruiken en hun medewerkers te stimuleren tot levenslang leren. We voorzien dan ook de nodige activiteiten om hen daarin op een professionele manier te begeleiden. Opleiding en vorming zijn hiervan een essentieel onderdeel. In 2011 bedroeg het aantal opleidingsdagen 186. Bedoeling is het aantal opleidingsdagen per medewerker verder op te voeren.

Tevens hebben we de traditie van constructief sociaal overleg met de leden van de ondernemingsraad en het comité voor preventie en bescherming op het werk bestendigd. Het maandelijks overleg zorgt voor een positieve wisselwerking tussen de vertegenwoordigers van de organisatie enerzijds en de afgevaardigden van de werknemers anderzijds.

Ten slotte heeft de werkgever een interprofessioneel akkoord afgesloten met de syndicale delegatie. Concreet heeft dit de medewerkers collectieve arbeidsovereenkomsten opgeleverd aangaande:

- de brugpensioenregeling, die verlengd wordt met 1 jaar;
- het invoeren van maaltijdcheques;
- een opleidingskrediet van minimum twee dagen per medewerker per jaar.



## ■ Afdeling Financiën

DGZ heeft er de voorbije jaren bewust voor gekozen om een deel van de in het verleden opgebouwde financiële reserves te gebruiken voor omvangrijke strategische investeringen in informatisering ten voordele van de veehouder. Hiermee beoogde DGZ onder meer een administratieve vereenvoudiging te realiseren voor de veehouder, zodat deze sneller en vlotter zou kunnen voldoen aan zijn verplichtingen in het kader van I&R en de sanitaire opvolging van zijn veestapel. De eerste resultaten van deze bestuurlijke beleidskeuze waren in 2009 en 2010 duidelijk merkbaar. DGZ maakt zich sterk dat de veehouders en andere belanghebbenden, dankzij de gemaakte investeringen, in de komende jaren nog meer zullen kunnen genieten van een steeds betere ondersteuning.



De afschrijvingslast van de genoemde investeringen blijft ook in 2011 echter zwaar doorwegen in de resultatenrekeningen. Dat zal overigens ook de komende jaren nog het geval zijn.

Daartegenover hebben de re-engineering van Sanitel, de ontwikkeling van Veeportaal en de bijhorende vernieuwde interne ondersteunende systemen, het mogelijk gemaakt om binnen de unit I&R de personeelskosten in 2011 verder te reduceren. Dankzij deze besparing is de nodige financiële ruimte gecreëerd om de wenselijke verdere stappen te ondernemen op het vlak van de sanitaire programma's. De meest opvallende component daarbij was in 2011 het IBR-programma. Maar ook voor het verder uitbouwen van de kadaverophaling, de diagnostiek, het abortusprotocol, het aankoopprotocol, het paratuberculose-programma e.a. zijn er belangrijke bijkomende inspanningen geleverd. Eenmaal al die nieuwe programma's voldoende stevig verankerd en gestabiliseerd zijn, zal het mogelijk worden om de betreffende processen ook kostenefficiënter te maken.

In 2011 boekte DGZ uit de werking een opbrengstentotaal van 17.751.000 euro. Dit was 1.375.000 euro meer dan in 2010 en zelfs 2.737.000 euro meer dan in 2009. Deze stijging is vooral te danken aan de uitbouw van de hoger genoemde sanitaire programma's via de unit Services, wat mogelijk is geweest door de hogere betoelagingen vanuit het Sanitair Fonds en het FAVV. Dat heeft ook geleid tot een hogere omzet binnen de unit Laboratorium.

De werkingstoelagen in het kader van opdrachten voor de overheid en voor diverse projecten bedroegen in totaal 5.701.000 euro. De belangrijkste financiers van deze opdrachten zijn:

- het FAVV, waarvoor DGZ diverse opdrachten vervult in het kader van de officiële sanitaire programma's;
- de FOD Volksgezondheid, op aangeven van de Raad van het Fonds in het kader van de programma's Veepeiler Rund, IBR, Paratuberculose, Veepeiler Varken, e.a.;
- de Vlaamse overheid;
- de provinciale overheden.

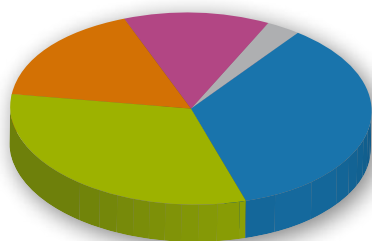
Aan kostzijde boekte DGZ 16.857.000 euro, exclusief afschrijvingen. Dat betekende 253.000 euro meer dan in 2010. De bezoldigingen en sociale lasten, inclusief de kosten voor uitzendkrachten waren 365.000 euro hoger dan in 2010, maar dit was slechts 194.000 euro hoger dan in 2009. De afschrijvingslast werd nagenoeg stabiel gehouden op het relatief hoge niveau van 1.651.000 euro. Het werkingsresultaat voor afschrijvingen kwam aldus uit op 894.000 euro.



Onderstaande figuren geven de belangrijkste componenten van de bedrijfsopbrengsten en -kosten weer.

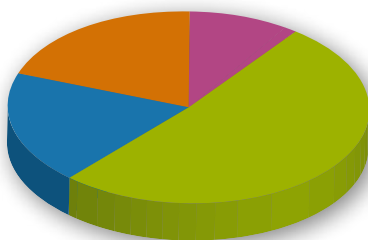
Voor een gedetailleerde financiële analyse verwijzen we naar de jaarrekening 2011 in een afzonderlijk document.

Figuur 1: Verdeling bedrijfsopbrengsten (euro) in 2011



- I&R | 6.255.853 (35%)
- Werkingsstoelagen | 5.700.651 (32%)
- Labo | 2.978.277 (17%)
- Services | 2.371.264 (13%)
- Andere opbrengsten | 445.014 (3%)

Figuur 2: Verdeling bedrijfskosten (euro) in 2011



- Bezoldigingen & sociale lasten | 9.719.705 (53%)
- Handelsgoederen & voorraadwijziging | 3.726.066 (20%)
- Diensten, diverse goederen & andere bedrijfskosten | 3.411.540 (18%)
- Afschrijvingen | 1.651.041 (9%)

## ■ Afdeling ICT

### Mensen en technologie ten dienste van de veehouder

#### Ondersteuning bedrijfstoeepassingen

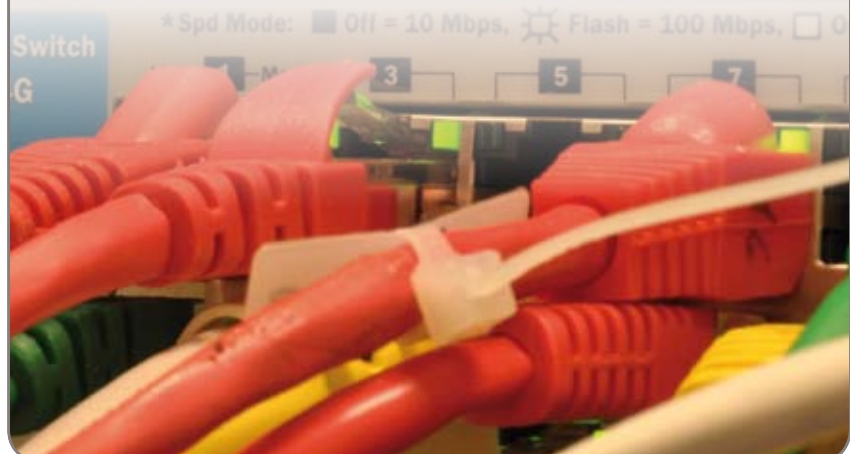
Begin 2011 is DGZ van start gegaan met de nieuwe IBR-applicatie, die ontwikkeld werd onder sturing van de afdeling PDO. Na oplevering van de applicatie is de afdeling ICT geleidelijk aan begonnen met het bieden van de nodige ondersteuning. Deze taak wordt in belangrijke mate opgenomen door onze eigen DotNet-ontwikkelaar die voorheen het ARES-systeem ondersteunde. Om de noodzakelijke ondersteuning voor het ARES-systeem te kunnen blijven garanderen, hebben we een onderhoudsovereenkomst afgesloten met onze partner RealDolmen. In de praktijk betekent deze overeenkomst in de eerste plaats dat er op elke werkdag een ontwikkelaar beschikbaar is die zowel de ondersteuning als het continue verbeteren van het systeem voor zijn rekening neemt. Hierdoor kan onze eigen ontwikkelaar meer ingezet worden op de talrijke projecten binnen DGZ.

#### Rapporteringsplatform in productie

In augustus 2011 is DGZ met het Cognos-rapporteringsplatform in productie gegaan. Gedurende het volledige jaar zijn er binnen het Cognos-project opleidings-trajecten gestart voor een groot aantal medewerkers. Deze hadden als doel die medewerkers in grote mate, onafhankelijk van de ICT-afdeling, in staat te stellen om aan hun eigen rapporteringbehoefte te voldoen. De ICT-afdeling voorziet

#### HET COGNOS-RAPPORTERINGSPLATFORM

Het Cognos-rapporteringsplatform is een software- (het programma) en hardware- (de machines) omgeving die het mogelijk maakt verscheidene rapporten te maken op basis van gegevens uit verschillende systemen. Daar waar vroeger figuurlijk, maar ook soms letterlijk, gegrepen moest worden naar schaar en lijm om tal van stukjes informatie uit meerdere bronnen aan elkaar te kleven, is het vandaag mogelijk de gegevens samen te brengen op een gemeenschappelijke plaats – de zogenaamde geconsolideerde databank (*Operational Data Store*) – om van daaruit de gegevens aan elkaar te koppelen en rapporten te maken ten dienste van de klant. Deze rapporten kunnen ‘standaard’ zijn en hoeven niet telkens opnieuw aangemaakt te worden. Een eenvoudige ‘druk op de knop’ volstaat in dit geval, waardoor minder tijd nodig is voor routinetaken en er meer tijd vrijkomt voor uitgebreide diensten aan de klant. De rapporten kunnen ook ‘analytisch’ en even ingewikkeld als tijdrovend zijn. De Cognos-toepassing maakt het echter mogelijk om op een efficiënte manier en vertrekkende van de meest recente gegevens bijzonder complexe rapporten te maken, zoals het samenbrengen van resultaten uit laboratoriumonderzoek met uw historische beslaggegevens en de bevindingen van uw dierenarts. Deze *business intelligence* rapporten zijn niet enkel op papier verkrijgbaar, maar ook van op afstand raadpleegbaar, waardoor de communicatie sterk verbetert en er zowel sneller als doeltreffender gehandeld kan worden.



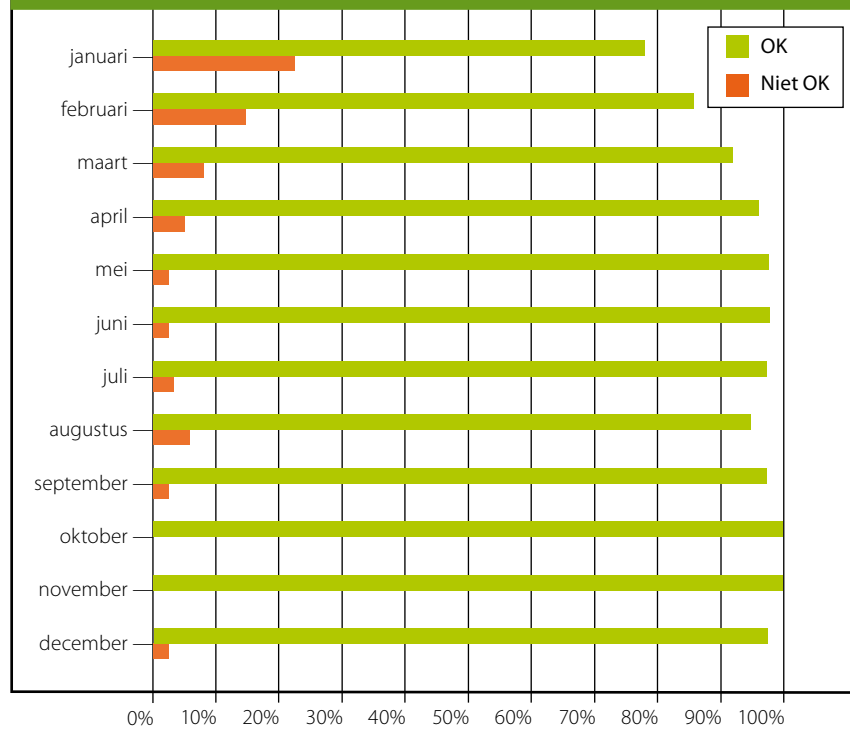
hiervoor ook een samenwerking met AE – een externe consultant die, naast de technische ondersteuning, ook in belangrijke mate de individuele medewerkers verder begeleidt bij het ontwikkelen van hun eigen rapporten.

### Interne dienstverlening

Eind 2011 is de beslissing gevallen om de interne ICT-helptdesk, bemand met één voltijdse medewerker, terug over te hevelen naar de ICT-afdeling. Deze belangrijke taak hebben wij dan invulling gegeven door middel van een beurtrol. Dit betekent dat elke ICT-medewerker op zijn of haar beurt te maken krijgt met alle aspecten van de ICT-dienstverlening. Op deze manier wordt de kennis van het gehele ICT-team verspreid en verankerd. Geregistreerde meldingen worden zo veel sneller behandeld of geraken sneller tot bij de juiste persoon.

In 2010 is de basis gelegd voor een dienstenniveau-overeenkomst (*Service Level Agreement*). Dit is een geschreven overeenkomst tussen twee partijen, met name de afdeling ICT enerzijds en de operationele units anderzijds. Deze overeenkomst beschrijft de onderling gemaakte afspraken omtrent het niveau of de kwaliteit van de interne dienstverlening. Deze afspraken zijn in de loop van 2011 in de praktijk omgezet. Een belangrijk element in die overeenkomst behelst de reactietijden die de ICT-afdeling garandeert bij geregistreerde klachten. We zijn erin geslaagd om, op een vrij korte periode, het percentage van de geregistreerde meldingen (of tickets) waar de doelstelling gehaald is, van 78 procent op te drijven tot meer dan 95 procent. Gedurende een paar maanden is zelfs de 100 procent bereikt!

Figuur 1: Reactietijden Service Level Agreement



### Nieuwe hulpprogramma's

In de loop van het jaar zijn er ook enkele extra hulpprogramma's in gebruik genomen en op punt gezet om de ondersteuning efficiënter te laten verlopen:

- *Team Foundation Server*: dankzij deze tool kunnen we op een eenvoudige manier wijzigingen aan een applicatie in productie zetten, waardoor het uitrollen van een nieuwe versie veel vlotter verloopt.
- *Toad*: een applicatie om databanken te beheren en diepgaande controles uit te voeren. Door de uitgebreide mogelijkheden om databanken te monitoren, is een snelle diagnose van databankproblemen mogelijk.
- *Topdesk*: deze applicatie wordt gebruikt om een ICT-inventaris te beheren. Deze inventaris zorgt ervoor dat de hard- en software die aanwezig is binnen DGZ, op een efficiënte, effectieve en kostenbeheersende manier wordt ingezet. Zo benutten we de gemaakte investeringen op het vlak van hard- en software maximaal.



## Modernisering en optimalisatie van de ICT-infrastructuur

Wanneer we het over de ICT-infrastructuur bij DGZ hebben, bedoelen we vooral alle netwerkapparatuur en de zware computers of servers in een gekoelde en afgesloten ruimte. Deze toestellen verzorgen 24/24 – binnen de productie-, test-, en ontwikkelingsomgeving – een gespecialiseerde taak, zoals, naast de vitale bedrijfstoepassingen, het e-mailverkeer, het afdrukken, de toegangscontrole, enz. De servers zijn verbonden met netwerkverbindingen tussen de verschillende sites, het internet, intern aan de pc's van de medewerkers of toestellen voor geautomatiseerde taken. In 2011 is de aanzet gegeven tot een grondige reorganisatie, zo ingrijpend dat ze doorloopt tot half 2012.

### Van koperlijnen naar glasvezel

Het netwerk tussen de verschillende sites van DGZ is door de jaren heen complex geworden. Er wordt voornamelijk nog met de klassieke koperverbindingen gewerkt. Om hier een krachtig netwerk van te maken dienden steeds meer lijnen gebundeld te worden om voldoende snel gegevens te kunnen versturen. Er zijn ondertussen betere technologieën beschikbaar, met name de glasvezel. We hebben de noodzakelijke tijd moeten nemen om stevig te onderhandelen met de grote aanbieders van de moderne communicatietechnieken en we zijn erin geslaagd om met een lagere maandelijkse abonnementskost een performanter netwerk uit te tekenen, bovendien met een hogere beschikbaarheidsgraad. Eén van de kostendrukkende maatregelen is dat we geen dure ruimte meer hoeven af te huren bij de telecom-maatschappij waar we tot op heden nog servers huisvestten. Voortaan nemen wij dit in eigen beheer, samen met onze eigen

infrastructuur. Verder wordt de snelheid van gegevensuitwisseling tussen alle sites opgetrokken. Mochten we in de toekomst snelheidsproblemen hebben, kunnen we zelfs zonder bijkomende lijnen en aan minimale kost de snelheid nog met een factor tien verhogen! Om problemen met de internetverbinding proactief te beheersen, voorzien we in Drongen en Torhout een dubbele internetverbinding waarbij in geval van onbeschikbaarheid, de ene lijn als vervanglijn kan dienen voor de andere. De lijncapaciteit is voorzien op een optimale toegang tot het DGZ-netwerk van buitenaf. Hierdoor wordt onder meer thuiswerken mogelijk zonder de datalijnen voor de productie in gevaar te brengen. De lijnen tussen de DGZ-vestigingen worden dubbel uitgevoerd met een zo groot mogelijke fysieke afscheiding als bescherming tegen kabelbreuk. De uitvoering gebeurt met glasvezel. Per drager kan die gemakkelijk vijftig keer sneller gegevens transporteren dan de

koperverbindingen die we nu gebruiken. Gezien dit een heel complexe migratie is, zal dit project dat eind september 2011 is gestart, vermoedelijk voltooid zijn in juni 2012.

### Virtualisatie: meerdere machines op één toestel

Eind 2011 zijn we in Drongen met een nieuwe technologie van start gegaan voor het virtualiseren van een groot aantal bestaande servers. Hiertoe zijn twee nieuwe toestellen in dienst genomen die met virtualisatietechnologie het werk naadloos van elkaar kunnen overnemen. Het einddoel van deze operatie is om met minder toestellen – die bovendien de allerlaatste technieken aan boord hebben om performanter te zijn bij een lager energieverbruik en een kleinere warmteproductie – op alle vlakken kostenbesparend te zijn.



# Kwaliteit

De voorbije jaren zijn er bij DGZ talrijke inspanningen geleverd om de verschillende processen in kaart te brengen, en in procedures en instructies te gieten.

Dit heeft geleid tot het behalen van twee certificaten: de unit I&R is ISO 9001-gecertificeerd en de unit Labo is ISO 17025-gecertificeerd.

Maar we blijven onze kwaliteitswerking binnen deze units verder verfijnen. Enerzijds worden er op basis van de bevindingen van externe auditeurs verbeterprojecten gedefinieerd en uitgevoerd. Anderzijds voeren onze personeelsleden interne audits door en grijpen ze de verbeteropportunities in de dagelijkse werking aan om de bedrijfsvoering continu te verbeteren. Dat dit traject succesvol verloopt, konden de externe auditeurs in 2011 opnieuw vaststellen.

## VERNIEUWING ISO 9001-CERTIFICAAT IN UNIT I&R



001



Op maandag 21 februari 2011 vond in de unit I&R de vijfde en laatste tussentijdse audit plaats voor het behoud van het ISO 9001:2008-certificaat. De auditor was lovend over onze benadering van de procesbewaking.

Van 26 tot 28 september 2011 kwam opnieuw een externe auditor langs om de unit I&R te toetsen op de ISO 9001-norm in het kader van de vernieuwing van het bestaande ISO 9001-certificaat. De auditor was van oordeel dat de procesvoering en organisatie binnen de unit I&R op een kwaliteitsvolle en klantgerichte manier verlopen. Het feit dat wij de voorbije jaren zo snel naar een volwassen ISO 9001-beleving geëvolueerd waren, vond hij uniek. Dit alles heeft ervoor gezorgd dat de vernieuwing van het ISO 9001-certificaat voor de unit I&R een feit is.



### DGZ-breed kwaliteitsstreven

Het streven naar een optimale kwaliteit in alle activiteiten van DGZ is ons doel, zonder daarbij een onderscheid te maken tussen afdelingen en diensten. Door de functie van kwaliteitsverantwoordelijke op een hoger niveau in de structuur te positioneren, komt er een beter overzicht van het kwaliteitsgebeuren in de verschillende units. In een verder stadium is het de bedoeling de mogelijke voordelen van synergie tussen de units op het vlak van kwaliteit in beeld te brengen en te realiseren.

Geleidelijk aan willen we ook de units die nog geen certificaat bezitten, meer en meer betrekken bij het kwaliteitsgebeuren. Het werken volgens de ISO 9001-norm in deze units en afdelingen ziet DGZ als een middel om verder naar excellentie te streven, en niet als een einddoel.

Daarnaast zijn we ook bezig met de voorbereidende stappen om de ISO 14001-norm te integreren binnen het bestaande kwaliteitssysteem. ISO 14001 richt zich op het beheersen en verbeteren van de prestaties op milieugebied.



## ACCREDITATIE VAN ANALYSES EN STAALNAMES IN DE UNIT LABORATORIUM



Sinds 2001 zijn de laboratoria van DGZ geaccrediteerd volgens de ISO 17025-normering. In 2011 werd 70,3 procent van het totale aantal geregistreerde analyses, wat neerkomt op 1.094.159 analyses, uitgevoerd onder ISO 17025-accreditatie of in het kader van een erkenning. Naast een accreditatie voor diverse analyses, beschikt DGZ over een accreditatie en/of erkenning voor staalnages. Ruim 99 procent van alle staalnages uitgevoerd door de unit Laboratorium, gebeurde onder ISO 17025-accreditatie. Dit betekent dat het volledige staalnageproces – dat bestaat uit de registratie, planning, eigenlijke staalnage, transport naar het laboratorium tot en met de ontvangst van de stalen – geborgd is onder dit kwaliteitssysteem. Zo kunnen onze klanten steeds beschikken over resultaten die tot stand kwamen volgens erkende kwaliteitsnormen (ISO 17025).

Bovendien is DGZ erkend door VLM (met het advies van VITO) voor het uitvoeren van de staalnages en analyses van verwerkte mest en verwerkte producten uit mest. Op 14 februari 2011 vond er een audit plaats door VLM en VITO voor de staalnage van verwerkte mest. Tijdens deze audit werden geen zware tekortkomingen vastgesteld.

Op 13 mei, 16 en 17 juni en 8 en 9 september 2011 vond er bij DGZ een BELAC-audit plaats. Ook tijdens deze audit werden er geen zware tekortkomingen van het A-type geconstateerd. De scope werd uitgebreid met de detectie naar *Taylorella equigenitalis*, de verwekker van contagieuze equine metritis (CEM) bij paarden. Dit houdt in dat DGZ alle analyses mag uitvoeren, niet enkel in het kader van diagnostiek, maar ook in het kader van certificering en export van dieren. De volledige scope is terug te vinden op onze website, [www.dgz.be](http://www.dgz.be).

# Communicatie

DGZ heeft in 2009 nieuwe strategische doelstellingen gedefinieerd. Eén van deze doelstellingen is het verbeteren van de externe communicatie, namelijk het informeren van veehouders en dierenartsen op het terrein.

De afgelopen tijd heeft DGZ dan ook fors geïnvesteerd in communicatie.

In 2009 is er een communicatieverantwoordelijke aangeworven. In 2011 ging onze nagelnieuwe website in de ether en daaraan gekoppeld hebben we een module voor het versturen van elektronische nieuwsbrieven in gebruik genomen. Bovendien kon u wellicht ook merken dat DGZ nu prominenter aanwezig is op vakbeurzen en in de

landbouwpers.

## Nieuwe website

In 2010 zijn we gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor een compleet nieuwe site. Samen met de webontwikkelaar besloten we te werken met de technologie Drupal voor het opzetten en beheren van de site.

De navigatiestructuur en inhoud werden vastgelegd, en er kwam een fris visueel ontwerp. Het was niet alleen belangrijk dat de bezoekers vlot hun weg zouden vinden in de nieuwe omgeving, maar het was ook onze doelstelling om alle informatie in een toegankelijke, klare taal te presenteren, zodat er heel wat (her) schrijfwerk aan te pas kwam. In 2011 hebben alle units van DGZ koortsachtig samengewerkt om de nieuwe website in te vullen. Op 27 juni was de website voldoende gestoffeerd om online te gaan.

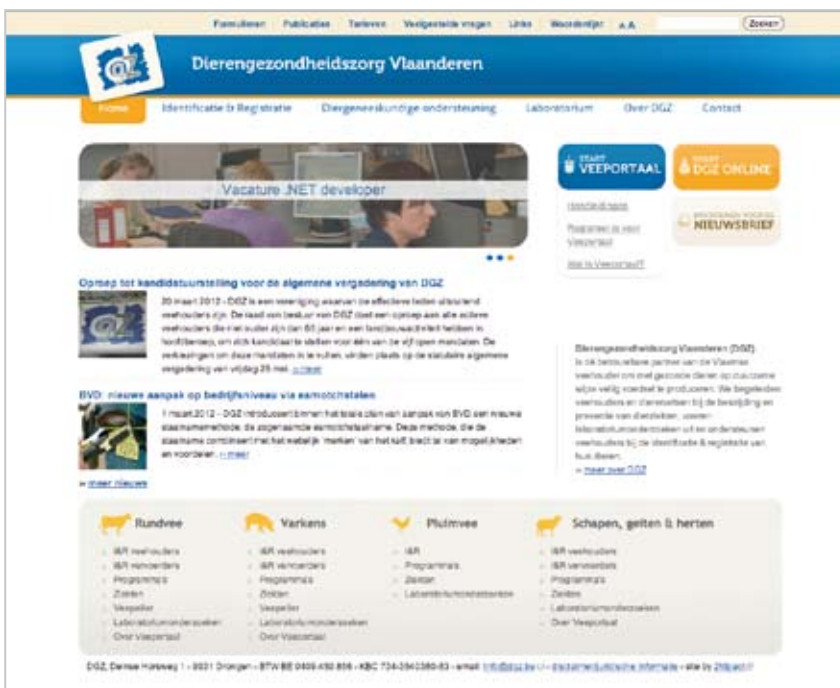
## Elektronische nieuwsbrieven

Tezelfdertijd zijn we ook van wal gestoken met een applicatie om elektronische nieuwsbrieven te sturen. Zowat wekelijks worden er nieuwsbrieven uitgestuurd met minstens één onderwerp. Visueel sluiten de nieuwsbrieven naadloos aan bij de stijl van de website. Deze nieuwe tool gebruiken we niet enkel om dierenartsen te informeren (als vervanging voor de Infomails voor dierenartsen die DGZ al vele jaren uitstuurde).

Tabel 1: Overzicht nieuwsbrieven gestuurd van eind juni tot eind december 2011 volgens doelgroep:

Volledige database	3
Dierenartsen	13
Rundveehouders	5
Varkenshouders	1
Pluimveeouders	/
<b>TOTAAL</b>	<b>22</b>

Met de nieuwe tool wilden we ook de veehouders informeren, bv. over een wijziging in regelgeving of een programma dierziektebestrijding. Deze informatie proberen we in de mate van het mogelijke rechtstreeks te richten naar diegene die er baat bij kan hebben: naast de nieuwsbrieven voor de dierenartsen kunnen we nu ook gericht informatie sturen naar respectievelijk rundveehouders, varkenshouders, pluimveeouders en houders van schapen, geiten en herten. Via de nieuwsbrieven proberen we ook in te spelen op veel gestelde vragen. Zo kreeg de helpdesk bv. tal van vragen over



het registreren van vertrek meldingen van runderen in Veeportaal. Om hieraan tegemoet te komen, hebben we een 'veelgestelde vraag' aangemaakt op de website. Dezelfde informatie is ook via een elektronische nieuwsbrief verspreid naar de rundveehouders die gebruik maken van Veeportaal. De statistieken van de nieuwsbrief gaven aan dat dit artikel veruit het meest gelezen werd, ook al stond het slechts op de derde plaats in een nieuwsbrief met vijf onderwerpen.

### Een dankbaar lezerspubliek

In de eerste maand na de lancering telde de website ongeveer 25.000 unieke bezoekers, die elk gemiddeld een zestal pagina's bekeken. In de top 10 van meest bezochte pagina's vinden we o.a. de overzichtspagina van de formulieren, het IBR-bestrijdingsprogramma, informatie over identificatie & registratie voor rundveehouders en de handleidingen voor Veeportaal. Ook van de zoekfunctie en het contactformulier wordt gretig gebruik gemaakt.

Wat de nieuwsbrieven betreft, weten we dat gemiddeld 30 à 35 procent van de dierenartsen onze nieuwsbrieven opent en doorklikt om verder te lezen over ten minste één onderwerp dat in de nieuwsbrief aan bod komt. Bij de veehouders kunnen we uitpakken met nog hogere cijfers: maar liefst 44 procent van de ongeveer 10.000 rundveehouders uit onze databank heeft bv. de nieuwsbrief van 27 juli geopend, en 45 procent van de 1.200 varkenshouders de nieuwsbrief van 3 oktober. Omdat onze nieuwsberichten doorlinken naar informatie op de website,



wordt de website zelf ook beduidend meer bezocht nadat een nieuwsbrief is uitgestuurd. Dit kunnen we duidelijk afleiden uit de pieken in de webstatistieken.

### Beurzen

In 2011 was DGZ vertegenwoordigd met een stand op vijf beurzen, namelijk Agriflanders, Werktuigendagen, Expovet, Agro-Expo en Agribex. Op elk van deze evenementen stonden DGZ-medewerkers paraat om vragen van veehouders en dierenartsen te beantwoorden. Het belangrijkste thema in 2011, namelijk de IBR-bestrijding, liep als een rode draad doorheen het hele beursjaar. Op Agribex werden op 8 december drie veehouders gelauwerd die bij de eersten waren om een IBR-statuut te verwerven. Een vierde veehouder werd in de bloemetjes gezet omdat hij zich als duizendste varkenshouder had geregistreerd voor Veeportaal.

Naast IBR, waren ook het vernieuwde paratuberculoseprogramma voor de melkvee sector en Veeportaal 'hot topics' op de beurzen in 2011.

### Persberichten

Verder blijft DGZ haar doelpubliek ook informeren via de landbouwpers en de vakbladen voor dierenartsen. In 2011 heeft DGZ 22 persberichten ter beschikking gesteld aan de pers.

Tabel 2: Overzicht persberichten uitgestuurd naar de vakpers in 2011 per unit:

Directie	2
Services	12
Laboratorium	2
I&R	6
<b>TOTAAL</b>	<b>22</b>

# 4

## BIJLAGEN



- 71 **Overzicht publicaties 2011**
- 74 **Lijst met afkortingen**
- 75 **Contactgegevens**

## Overzicht publicaties 2011

### Artikels in internationale tijdschriften

- De Busser E, Dewulf J, De Zutter L, Haesebrouck F, **Callens J**, Meyns T, Maes W, Maes D. Effect of administration of organic acids in drinking water on faecal shedding of *E. coli*, performance parameters and health in nursery pigs. *Veterinary Journal* 2011; 188 (2), 184 - 188
- De Smet S, De Zutter L, Debruyne L, **Vangroenweghe F**, Vandamme P, Houf K. Arcobacter population dynamics in pigs on farrow-to-finish farms. *Applied and Environmental Microbiology* 2011; 77(5), 1732 – 1738
- Garigliani M, De Leeuw I, Kleijnen D, Vandenbussche F, **Callens J**, **Van Loo H**, Lebrun M, Saulmont M, Desmecht D, De Clercq K. The presence of bluetongue virus serotype 8 RNA in Belgian cattle since 2008. *Transboundary and Emerging Diseases* 2011; 58, 503 - 509
- Maes D, Steyaert M, Vanderhaeghe C, López Rodriguez, de Jong E, del Pozo Sacristán, **Vangroenweghe F**, Dewulf J. Comparison of oral versus parenteral iron supplementation on the health and productivity of piglets. *Veterinary Record* 2011; 19/02/11, 188
- Pardon B, **De Bleecker K**, Dewulf J, **Callens J**, Boyen F, Catry B, Deprez P. Prevalence of respiratory pathogens in diseased non-vaccinated, routinely medicated veal calves. *Veterinary Record* (2011), 10/09/2011, 278
- **Ribbens S**, Goris N, Neyts J, Dewulf J. Classical Swine Fever Outbreak Containment – Antivirals as an Epidemiologically and Economically Viable Alternative to Emergency Vaccination and Culling. *Antiviral Research*; volume 90, issue 2, May 2011, A40

- Van Steenwinkel S, **Ribbens S**, Ducheyne E, Goossens E, Dewulf J. Assessing biosecurity practices, movements and densities of poultry sites across Belgium, resulting in different farm risk-groups for infectious disease introduction and spread. *Preventive Veterinary Medicine* 2011; 98(4), 259-270

### Publicaties in proceedings van wetenschappelijke congressen

- Laanen M, Persoons D, **Ribbens S**, de Jong, E, Callens B, **Strubbe M**, Maes D, Dewulf J. Investigation of the relationship between biosecurity measures and production, health- and treatment-characteristics in pig herds. *VEE proceedings* (2011)
- Sarrazin S, Veldhuis A, Méroc E, Vangeel I, Laureyns J, Dewulf J, Caij A, Hooyberghs J, **Ribbens S**. & Van Der Stede, Y. Serological and virological BVDv prevalence in Belgian cattle herds. *VEE proceedings* (2011)

### Papers in abstracts van wetenschappelijke congressen

- De Schutter P, Pardon B, **De Bleecker K**, **Maris J**, Deprez P. Etiology of outbreaks of pasture fever and milkdrop in Flemish dairy herds. 6th European congress of bovine health management. Liège, Belgium, 7-9 September 2011, 101
- Pardon B, **De Bleecker K**, Dewulf J, **Callens J**, Boyen F, Catry B, Deprez P. Etiology of respiratory disease in non-vaccinated, routinely medicated white veal calves. 6th European congress of bovine health management. Liège, Belgium, 7-9 September 2011, 94
- Sarre C, **De Bleecker K**, Deprez P, Leveceke B, Charlier J, Vercruyse J, Claerebout E. Risk factors for *Psoroptes ovis* scabies on Belgian Blue farms in Northern Belgium. 6th European congress of bovine health management. Liège, Belgium, 7-9 September 2011, 68



## Artikels in andere tijdschriften

- **Bertels G.** Abortusprotocol schapen en geiten. *De Ark*; januari - februari - maart 2011, 52-53
- **Bertels G.** Abortusprotocol schapen en geiten. *De Limburgse schapenvriend*; januari - februari - maart 2011, 6
- **Bertels G.** Gezondheid bij schapen. *Landbouw & Techniek* 2011; 25/03/2011, 38-39
- **Bertels G.** Vlaams lamsvlees, gezond en kwaliteitsvol. *De Schapenhouder*; maart 2011, 3-4
- **Bertels G.** Gezondheid bij schapen. *De Schapenhouder*; september 2011, 1-2
- **Bertels G.** Gezondheidszorg bij schapen en melkgeiten. *Landbouw & Techniek*; 23/09/2011, 25-26
- **Bertels G.** Aangepaste procedure om het zwoegerziektevrije attest te behouden. *De Schapenhouder*; november 2011, 4
- **Callens J.** IBR-pilootproject provincie West-Vlaanderen stimuleert veehouder om te starten met IBR-bestrijding. *Drietandmagazine*; 18/02/2011, 12
- **Callens J.** IBR-statuuat halen. *Boer & Tuinder*; 25/02/2011, 10
- **Callens J.** Proefbedrijf IBR-bestrijding toont de weg. *Landbouwleven*; 27/05/2011, 6
- **De Bleecker K.** Aankoopprotocol moet insleep ziekten indijken. *VeeteeltVlees*; januari 2011, 28
- **De Bleecker K.** Bioveiligheid bij runderen vereist totaalaanpak. *Landbouwleven*; 14/01/2011, 15-16
- **De Bleecker K.** Afrekenen met coccidiose-infecties. *VeeteeltVlees*; februari 2011, 14-15
- **De Bleecker K.** Afrekenen met coccidiose-infecties. *Veeteelt*; februari 2011, 50-51
- **De Bleecker K.** Kalverhouders bewust van antibioticumproblematiek. *De Kalverkrant*; januari - februari - maart 2011, 10
- **De Bleecker K.** Bioveiligheid op het rundveebedrijf. *Landbouw & Techniek*; 11/03/2011, 20-21
- **De Bleecker K.** Aandacht voor zoönosen groeit. *VeeteeltVlees*; mei 2011, 18-19
- **De Bleecker K.** Inperken van zoönosen zaak van hygiëne. *Veeteelt*; mei 2011, 10-12
- **De Bleecker K.** Veertien procent binnenlandse aankopen drager van IBR-antistoffen. *Veeteelt*; juli, 72
- **De Bleecker K.** Aankoopprotocol voorkomt de insleep van dierenziekten. *Boer & Tuinder*; 01/07/2011, 21
- **De Bleecker K.** Gebruik aankoopprotocol DGZ. Voorkom insleep dierenziekten. *Landbouwleven*; 08/07/2011, 25
- **De Bleecker K.** Aankoopprotocol DGZ bewijst zijn waarde. *VeeteeltVlees*; augustus 2011, 29
- **De Bleecker K.** BVD-certificaat en Gezondheidsstatus via Veeportaal. *Boer & Tuinder*; 16/09/2011, 10
- **De Bleecker K, Maris J.** Veepeiler Rund "Er was nood aan een contactpunt voor bedrijven". *VDV*; november 2011, 28-30
- **De Bleecker K, Fiems L.** Ook abortus is oorzaak van economische verliezen. *Landbouwleven*; 18/11/2011, 11-12
- **De Graef E.** Microbiologisch onderzoek van verwerkte mest. *Drietandmagazine*; 25/03/2011, 10-12
- **De Graef E.** Microbiologisch onderzoek van verwerkte mest. *Pluimvee*; mei 2011, 30-31
- **Maris J.** Schurft bij het rund: een kleine mijt met soms grote gevolgen. *Drietandmagazine*; 8/4/2011, 12
- **Maris J.** Schurft bij het rund: een kleine mijt met soms grote gevolgen. *Landbouwleven*; 22/04/2011, 16
- **Maris J.** Wees bedacht voor weidekoorts. *Drietandmagazine*; 27/05/2011, 12-13
- **Maris J.** Wees op je hoede voor weidekoorts. *Landbouw & Techniek*; 3/06/2011, 25-26
- **Maris J.** Schurft, een kleine mijt met grote gevolgen. *Landbouw & Techniek*; 24/06/2011, 17-18
- **Maris J.** Wees bedacht voor weidekoorts. *Vrij en Vrank*; juni 2011, 9
- **Maris J.** 'Metabool profiel' helpt stofwisselingsproblemen rondom de kalving te voorkomen bij hoogproductief melkvee. *Drietandmagazine*; 1/07/2011, 8-9
- **Maris J.** Metabool profiel geeft stofwisselingsproblemen aan. *Landbouwleven*; 14/10/2011, 10-11
- **Maris J.** Stofwisselingsproblemen bij hoogproductief melkvee voorkomen. *Landbouw & Techniek*; 9/09/2011, 28-29
- **Maris J.** Leverbotziekte: een onderschat probleem. *Dierenartsenwereld*; november 2011, 10 - 14
- **Merchiers L.** Nieuw, eenvoudiger para-tbc-programma. *Boer & Tuinder*; 10/11/2011, 6
- **Merchiers L.** Nieuw, vereenvoudigd paratuberculoseprogramma. *Drietandmagazine*; 16/12/2011, 12
- **Merchiers L.** Nieuwe regels inzake bestrijding van paratuberculose. *Landbouwleven*; 23/12/2011, 18
- **Pierré E, Van Meirhaeghe H, Geerinckx M.** Wormen bij kippen: terug van weggeweest. *Pluimvee*; januari 2011, 29-31
- **Ribbens S.** Klarheid over IBR. *Veeteelt*; september, 50-51
- **Ribbens S.** Klarheid over IBR. *VeeteeltVlees*; september, 16-17
- **Van Loo H.** Neospora. *De Kalverkrant*; januari - februari - maart 2011, 13
- **Van Loo H.** Abortus bij Neosporabesmetting. *Boer & Tuinder*; 11/03/2011, 13
- **Van Loo H.** Waar- en onwaarheden rond Neospora bij het rund. *Drietandmagazine*; 11/03/2011, 17
- **Van Loo H.** Waar- en onwaarheden rond Neospora bij het rund. *Dierenartsenwereld*; april 2011, 22



- **Van Loo H.** Waarheden en onwaarheden over neospora. *Landbouwleven*; 1/04/2011, 18
- **Van Loo H.** Neospora in Vlaanderen de nummer 1-oorzaak van verwerpen, *Veeteelt*; mei 2011, 34
- **Van Loo H.** Neospora en BVD grootste boosdoeners bij verwerpen. *VeeteeltVlees*; oktober 2011, 14-15
- **Van Loo H.** Neospora en BVD grootste boosdoeners bij verwerpen. *Veeteelt*; oktober 2011, 46-47
- **Vandersmissen T.** Controleer steeds de kwaliteit van het drinkwater. *Landbouw & Techniek*; 11/02/11, 50-51
- **Vandersmissen T.** Oproep aan varkensbedrijven die kampen met speendiarree. *Drietandmagazine*; 7/10/11, 8
- **Vandersmissen T.** Oproep aan varkensbedrijven die kampen met speendiarree. *Boer & Tuinder*; 7/10/11, 12
- **Vandersmissen T.** Oproep aan varkensbedrijven kampend met speendiarree. *Landbouwleven*; 28/10/11, 15
- **Volckaert D.** We moeten klantgerichter denken en tegelijk de efficiëntie bewaken! *Varkensbedrijf*; oktober 2011, 24-25
- **Volckaert D.** Er waait een nieuwe wind door DGZ. *Melkveebedrijf*; oktober 2011, 5-7

### Nieuwsbrieven

- **Bertels G.** Resultaten van een veldproef op schapenbedrijven. Geïntegreerde aanpak van de gezondheidszorg bij schapen en melkgeiten. *Nieuwsbrief ADLO-project*; maart 2011
- **Bertels G.** Resultaten van een opvolgingsproef op schapenbedrijven. Geïntegreerde aanpak van de gezondheidszorg bij schapen en melkgeiten. *Nieuwsbrief ADLO-project*; mei 2011

### Brochures

- **De Bleecker K.** Brochure Veepeiler Rundvee
- **Driessen B, Bertels G.** Brochure wormen, wormcontrole, ontwormen, wormresistentie
- **Pierré E, Van Meirhaeghe H, Geerinckx M.** Wormbesmettingen bij leghennen in niet-kooihuisvesting

## ■ Lijst afkortingen

<b>ABS</b>	Algemeen Boerensyndicaat	<b>IBR</b>	infectieuze bovine rhinotracheitis
<b>ADLO</b>	Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid	<b>IKB</b>	integrale ketenbeheersing
<b>ALV</b>	Agentschap voor Landbouw en Visserij	<b>IKM</b>	Integrale Kwaliteitszorg Melk
<b>AR</b>	atrofische rhinitis	<b>ILVO</b>	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
<b>ARSIA</b>	Association Régionale de Santé et d'Identification Animales	<b>ISO</b>	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
<b>BB</b>	Boerenbond	<b>KB</b>	Koninklijk Besluit
<b>BCZ</b>	Belgische Confederatie van de Zuivel	<b>KHK</b>	Katholieke Hogeschool Kempen
<b>BELAC</b>	Belgisch accreditatiesysteem	<b>KI</b>	kunstmatische inseminatie
<b>BVD</b>	boviene virale diarree	<b>LIMS</b>	laboratorium informatiemanagement systeem
<b>BWB</b>	Belgisch witblauw	<b>MCC</b>	Melkcontrolecentrum Vlaanderen
<b>CEM</b>	contagieuze equine metritis	<b>ND</b>	Newcastle disease
<b>CODA</b>	Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie	<b>NEFA</b>	non esterified fatty acids
<b>CRV</b>	Coöperatie Rundveeverbetering	<b>OPG</b>	oöcysten per gram
<b>DGZ</b>	Dierengezondheidszorg Vlaanderen	<b>PCE</b>	Provinciale controle-eenheid (van FAVV)
<b>ELISA</b>	enzyme-linked immuno sorbent assay	<b>PCR</b>	polymerase chain reaction
<b>EPG</b>	eitjes per gram	<b>PDO</b>	Product- & dienstontwikkeling
<b>EU</b>	Europese Unie	<b>PRRSv</b>	porcine reproductive en respiratory syndrome virus
<b>FAVV</b>	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	<b>PVL</b>	Proef en Vormingscentrum voor de Landbouw
<b>FOD</b>	Federale Overheidsdienst	<b>XML</b>	extensible markup language
<b>FWA</b>	Fédération Wallonne de L'agriculture	<b>SAP</b>	Salmonella Actieplan
<b>gB</b>	glycoprotéïne B	<b>SGH</b>	schapen, geiten en hertachtigen
<b>gE</b>	glycoprotéïne E	<b>VITO</b>	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
<b>GZA</b>	Gezondheidsadministratie	<b>VKI</b>	voedselketeninformatie
<b>HI</b>	haemaglutinatie inhibitie	<b>VLIM</b>	Vlaams geïntegreerd melkonderzoek
<b>HR</b>	human resources	<b>VLM</b>	Vlaamse Landmaatschappij
<b>I&amp;R</b>	Identificatie & Registratie	<b>VRS</b>	Voice Response System (telefonisch registratiesysteem)
		<b>VTE</b>	voltijds equivalent

## ■ Contactgegevens

### **Maatschappelijke zetel/site Drongen**

Deinse Horsweg 1  
9031 Drongen

### **Site Torhout**

Industrielaan 29  
8820 Torhout

### **Site Lier**

Hagenbroeksesteenweg 167  
2500 Lier

### **Klantendienst**

tel. 078 05 05 23  
fax 078 05 23 23  
e-mail: [helpdesk@dgz.be](mailto:helpdesk@dgz.be)

[www.dgz.be](http://www.dgz.be)



# Colofon

## **Verantwoordelijk uitgever**

Denis Volckaert, Directeur  
Deinse Horsweg 1, 9031 Drongen

## **Coördinatie en eindredactie**

Dominiek Schollaert,  
Communicatieverantwoordelijke

## **Grafische vormgeving**

zorragraphics.be

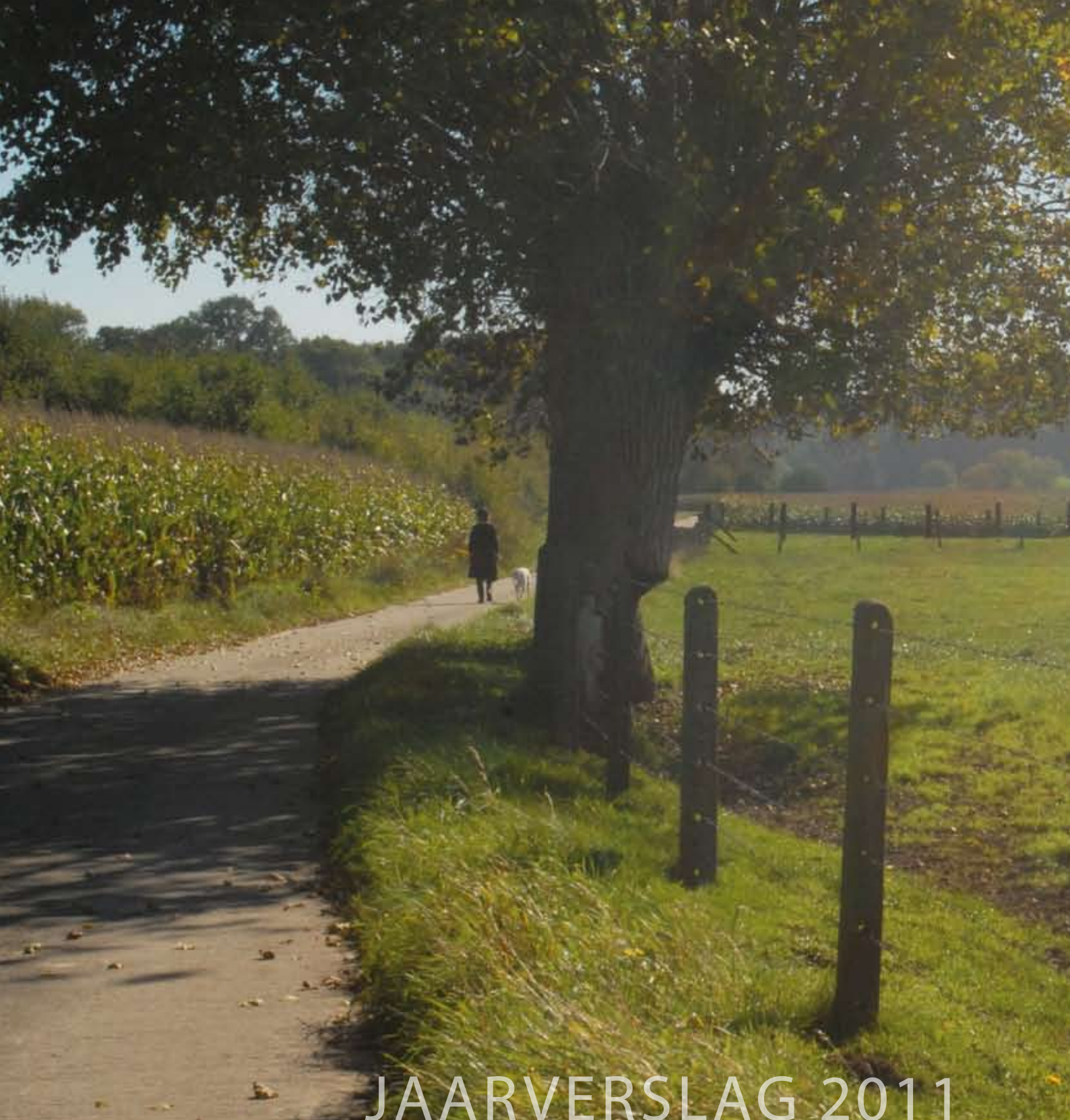
## **Drukwerk**

Drukkerij De Maertelaere (Aalter)

## **Fotografie**

Archief van DGZ





# JAARVERSLAG 2011

Deinse Horsweg 1  
9031 Drongen  
info@dgz.be  
www.dgz.be



Dierengezondheidszorg Vlaanderen